

รายงานการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
ของเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี จังหวัดพะเยา
ตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65

- กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
- กรมพัฒนาที่ดิน
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รายงานการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกร
ที่ปลูกพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี จังหวัดพะเยา
ตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญตารางภาคผนวก	(6)
สารบัญรูปภาพ	(7)
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(8)
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 ระยะเวลาดำเนินงาน	1-1
1.4 สถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.7 นิยามศัพท์	1-4
1.8 ผู้ดำเนินงาน	1-5
1.9 หน่วยงานที่รับผิดชอบ	1-5
บทที่ 2 ภาวะเศรษฐกิจและสังคม	2-1
2.1 ข้าวนาปี	2-1
2.2 ข้าวหอมมะลิ	2-7
2.3 ข้าวเจ้า	2-15
2.4 ข้าวเหนียว	2-20
บทที่ 3 ภาวะการผลิต	3-1
3.1 ข้าวนาปี	3-1
3.2 ข้าวหอมมะลิ	3-10
3.3 ข้าวเจ้า	3-18
3.4 ข้าวเหนียว	3-24
บทที่ 4 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	4-1
4.1 สรุปผลการศึกษา	4-1
4.2 ข้อเสนอแนะ	4-15
เอกสารอ้างอิง	อ-1
ภาคผนวก	ผ-1

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ก	รายละเอียดสถานที่สำรวจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65
ภาคผนวก ข	การประเมินคุณภาพที่ดิน
ภาคผนวก ค	แรงงานคน และแรงงานเครื่องจักรในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65
ภาคผนวก ง	ต้นทุน และผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65
ภาคผนวก จ	กิจกรรมการประชุมเตรียมความพร้อมและเก็บข้อมูลภาคสนาม
	ผ-2
	ผ-8
	ผ-9
	ผ-17
	ผ-25

สารบัญตาราง

[illegible]

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 2-20	ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65	2-18
ตารางที่ 2-21	ปัญหาด้านการครองชีพและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65	2-18
ตารางที่ 2-22	ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการผลิตทางการเกษตร ของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65	2-19
ตารางที่ 2-23	ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการครองชีพและสังคม ของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65	2-19
ตารางที่ 2-24	ทัศนคติของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65	2-20
ตารางที่ 2-25	ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	2-21
ตารางที่ 2-26	ลักษณะการถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของครัวเรือนเกษตรกร ที่ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	2-22
ตารางที่ 2-27	ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	2-23
ตารางที่ 2-28	ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	2-24
ตารางที่ 2-29	ปัญหาด้านการครองชีพและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	2-25
ตารางที่ 2-30	ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการผลิตทางการเกษตร ของครัวเรือนเกษตรกร ที่ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	2-25
ตารางที่ 2-31	ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการครองชีพและสังคม ของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	2-26
ตารางที่ 2-32	ทัศนคติของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	2-27
ตารางที่ 3-1	สภาพการผลิตข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-2
ตารางที่ 3-2	การกระจายผลผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-4
ตารางที่ 3-3	การใช้ปัจจัยการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-6
ตารางที่ 3-4	โครงสร้างต้นทุนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-8
ตารางที่ 3-5	ผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-9
ตารางที่ 3-6	สภาพการผลิตข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-11
ตารางที่ 3-7	การกระจายผลผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-12
ตารางที่ 3-8	การใช้ปัจจัยการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-14

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 3-9	โครงสร้างต้นทุนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65
ตารางที่ 3-10	ผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65
ตารางที่ 3-11	สภาพการผลิตข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65
ตารางที่ 3-12	การกระจายผลผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65
ตารางที่ 3-13	การใช้ปัจจัยการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65
ตารางที่ 3-14	โครงสร้างต้นทุนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65
ตารางที่ 3-15	ผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65
ตารางที่ 3-16	สภาพการผลิตข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65
ตารางที่ 3-17	การกระจายผลผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65
ตารางที่ 3-18	การใช้ปัจจัยการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65
ตารางที่ 3-19	โครงสร้างต้นทุนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65
ตารางที่ 3-20	ผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65
ตารางที่ 4-1	ต้นทุน และผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปีตามชั้นความเหมาะสม ของที่ดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65

สารบัญตารางภาคผนวก

	หน้า
ตารางภาคผนวกที่ ก1 รายละเอียดสถานที่สำรวจพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-2
ตารางภาคผนวกที่ ก2 รายละเอียดสถานที่สำรวจพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-4
ตารางภาคผนวกที่ ก3 รายละเอียดสถานที่สำรวจพืชเศรษฐกิจข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-5
ตารางภาคผนวกที่ ก4 รายละเอียดสถานที่สำรวจพืชเศรษฐกิจข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-6
ตารางภาคผนวกที่ ค1 การใช้แรงงานคนในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-9
ตารางภาคผนวกที่ ค2 การใช้แรงงานเครื่องจักรในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-10
ตารางภาคผนวกที่ ค3 การใช้แรงงานคนในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-11
ตารางภาคผนวกที่ ค4 การใช้แรงงานเครื่องจักรในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-12
ตารางภาคผนวกที่ ค5 การใช้แรงงานคนในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-13
ตารางภาคผนวกที่ ค6 การใช้แรงงานเครื่องจักรในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-14
ตารางภาคผนวกที่ ค7 การใช้แรงงานคนในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-15
ตารางภาคผนวกที่ ค8 การใช้แรงงานเครื่องจักรในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-16
ตารางภาคผนวกที่ ง1 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี บริเวณ พื้นที่ดินที่มีระดับความเหมาะสมทางกายภาพ ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-17
ตารางภาคผนวกที่ ง2 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวหอมมะลิ บริเวณ พื้นที่ดินที่มีระดับความเหมาะสมทางกายภาพ ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-19
ตารางภาคผนวกที่ ง3 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเจ้า บริเวณพื้นที่ดิน ที่มีระดับความเหมาะสมทางกายภาพ ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-21
ตารางภาคผนวกที่ ง4 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเหนียว บริเวณพื้นที่ดิน ที่มีระดับความเหมาะสมทางกายภาพ ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-23

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปภาพที่ 1	ประชุมวางแผนการทำงาน และกำหนดพื้นที่
รูปภาพที่ 2	ประชุมเตรียมความพร้อมในการออกพื้นที่
รูปภาพที่ 3	การสัมภาษณ์เกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ในพื้นที่จังหวัดพะเยา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี จังหวัดพะเยา ตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65 เป็นการศึกษาข้อมูลเพื่อสนับสนุนโครงการคาดการณ์ผลผลิตสินค้าเกษตร เพื่อจัดทำแบบจำลองและนำข้อมูลแสดงผลในระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) ให้เกษตรกรสามารถวางแผนการผลิตล่วงหน้าได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ (1) เพื่อทราบสถานภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร และ (2) เพื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจข้าวนาปีตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปีในจังหวัดพะเยา โดยศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิด้วยการสัมภาษณ์เกษตรกร และข้อมูลทุติยภูมิจากการรวบรวมเอกสารวิชาการ ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) การวิเคราะห์สถานภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร แสดงผลด้วยค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ ส่วนการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ แสดงผลเป็นค่าเฉลี่ยต่อหน่วยหรือต่อพื้นที่ 1 ไร่ โดยวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมการปลูกข้าวนาปีและแยกตามชนิดข้าว คือ ข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้า และข้าวเหนียว ดังนี้

สถานภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

ข้อมูลทั่วไป เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 59 ปี ส่วนใหญ่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 98.26 ของเกษตรกรทั้งหมด และสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุดร้อยละ 69.23 ของเกษตรกรที่สำเร็จการศึกษาทั้งหมด **การถือครองที่ดิน** มีเนื้อที่ปลูกข้าวนาปีเฉลี่ย 7.55 ไร่ต่อครัวเรือน เป็นที่ดินของตนเองร้อยละ 73.64 และที่ดินเช่าร้อยละ 26.36 ของเนื้อที่ถือครองทั้งหมด **ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงิน** ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 67.44 เป็นครัวเรือนที่มีหนี้สิน จำนวนเงินกู้เฉลี่ย 233,905.17 บาทต่อครัวเรือน เป็นการกู้ยืมเงินในระบบทั้งหมด **ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร** ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 93.02 มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร ปัญหาที่พบมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 72.50 รองลงมาคือ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงร้อยละ 68.75 และขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 48.13 ตามลำดับ โดยความช่วยเหลือจากภาครัฐที่ต้องการมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดีราคาต่ำกว่าท้องตลาดร้อยละ 59.74 รองลงมาคือ ประกันรายได้เกษตรกรร้อยละ 55.84 และประกันราคาผลผลิตร้อยละ 44.16 ตามลำดับ **ปัญหาด้านการครองชีพและสังคม** ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 37.21 มีปัญหาด้านการครองชีพและสังคม ปัญหาที่พบมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายร้อยละ 71.88 รองลงมาคือ สุขภาพไม่ดี สุขภาพไม่แข็งแรงร้อยละ 28.13 และขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐานร้อยละ 17.19 ตามลำดับ โดยทั้งหมดต้องการให้จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคและอุปโภค **ทัศนคติทางการเกษตร** แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตของเกษตรกร 3 ลำดับแรก ได้แก่ การเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมีร้อยละ 63.37 รองลงมาคือ การลงทุนจัดหาแหล่งน้ำร้อยละ 31.98 และป้องกันวัชพืช โรคพืช และศัตรูพืชร้อยละ 7.56 ตามลำดับ ซึ่งครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 97.09 ไม่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช และครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 93.02 ไม่มีการวางแผนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี

1) **ข้าวนาปี** วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ราคาข้าวเปลือกนาปีที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นาเฉลี่ย 8.54 บาทต่อกิโลกรัม **สภาพการผลิต** เกษตรกรปลูกข้าวหอมมะลิร้อยละ 53.49 ข้าวเหนียวร้อยละ 41.28 และข้าวเจ้าร้อยละ 5.23 มีเนื้อที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 7.55 ไร่ต่อครัวเรือน **ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต** เกษตรกรได้ผลผลิต 588.95 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 5,029.63 บาทต่อไร่ ใช้ต้นทุนทั้งหมด 4,172.36 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดหรือผลตอบแทนสุทธิ 857.27 บาทต่อไร่ ระดับผลผลิตคุ้มทุน 332.16 กิโลกรัมต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.21 **ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจตามขั้นความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดิน** พบว่า พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) ปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมดเท่ากับ 1.45 1.20 และ 0.78 ตามลำดับ สามารถประเมินได้ว่าการผลิตในพื้นที่เหมาะสมสูง (S1) และปานกลาง (S2) มีประสิทธิภาพการผลิตแสดงถึงความคุ้มค่าในการลงทุนจึงเหมาะสมที่จะทำการผลิต แต่การผลิตในพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) ผลการประเมินแสดงถึงความไม่มีประสิทธิภาพการผลิตซึ่งไม่คุ้มค่าในการลงทุน จึงควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นที่เหมาะสมกับพื้นที่

2) **ข้าวหอมมะลิ** วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ราคาข้าวเปลือกหอมมะลิที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นาเฉลี่ย 9.06 บาทต่อกิโลกรัม **สภาพการผลิต** เกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 58.70 และพันธุ์อื่นๆ 15 ร้อยละ 41.30 มีเนื้อที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 9.65 ไร่ต่อครัวเรือน **ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต** เกษตรกรได้ผลผลิต 573.27 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 5,193.83 บาทต่อไร่ ใช้ต้นทุนทั้งหมด 4,065.28 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดหรือผลตอบแทนสุทธิ 1,128.55 บาทต่อไร่ ระดับผลผลิตคุ้มทุน 286.00 กิโลกรัมต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.28 **ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจตามขั้นความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดิน** พบว่า พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) ปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมดเท่ากับ 1.52 1.27 และ 0.87 ตามลำดับ สามารถประเมินได้ว่าการผลิตในพื้นที่เหมาะสมสูง (S1) และปานกลาง (S2) มีประสิทธิภาพการผลิตแสดงถึงความคุ้มค่าในการลงทุนจึงเหมาะสมที่จะทำการผลิต แต่การผลิตในพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) ผลการประเมินแสดงถึงความไม่มีประสิทธิภาพการผลิตซึ่งไม่คุ้มค่าในการลงทุน จึงควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นที่เหมาะสมกับพื้นที่

3) **ข้าวเจ้า** วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ราคาข้าวเปลือกเจ้าที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นาเฉลี่ย 7.56 บาทต่อกิโลกรัม **สภาพการผลิต** เกษตรกรทั้งหมดปลูกข้าวพันธุ์พิษณุโลก 2 มีเนื้อที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 9.11 ไร่ต่อครัวเรือน **ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต** เกษตรกรได้ผลผลิต 868.78 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 6,567.98 บาทต่อไร่ ใช้ต้นทุนทั้งหมด 5,119.77 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดหรือผลตอบแทนสุทธิ 1,448.21 บาทต่อไร่ ระดับผลผลิตคุ้มทุน 393.65 กิโลกรัมต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.28 **ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจตามขั้นความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดิน** พบว่า พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) และปานกลาง (S2) มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมดเท่ากับ 1.32 และ 1.14 ตามลำดับ สามารถ

ประเมินได้ว่าการผลิตในพื้นที่เหมาะสมสูง (S1) และปานกลาง (S2) มีประสิทธิภาพการผลิตแสดงถึงความคุ้มค่าในการลงทุนจึงเหมาะสมที่จะทำการผลิต

4) ข้าวเหนียว วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ราคาข้าวเปลือกเหนียวที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นาเฉลี่ย 7.48 บาทต่อกิโลกรัม **สภาพการผลิต** เกษตรทั้งหมดปลูกข้าวพันธุ์กข 6 มีเนื้อที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 4.63 ไร่ต่อครัวเรือน **ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต** เกษตรกรได้ผลผลิต 561.52 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 4,200.17 บาทต่อไร่ ใช้ต้นทุนทั้งหมด 4,170.39 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดหรือผลตอบแทนสุทธิ 29.78 บาทต่อไร่ ระดับผลผลิตคุ้มทุน 545.86 กิโลกรัมต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.01 **ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจตามชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดิน** พบว่า พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) ปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมดเท่ากับ 1.31 1.09 และ 0.66 ตามลำดับ สามารถประเมินได้ว่าการผลิตในพื้นที่เหมาะสมสูง (S1) และปานกลาง (S2) มีประสิทธิภาพการผลิตแสดงถึงความคุ้มค่าในการลงทุนจึงเหมาะสมที่จะทำการผลิต แต่การผลิตในพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) ผลการประเมินแสดงถึงความไม่มีประสิทธิภาพการผลิตซึ่งไม่คุ้มค่าในการลงทุน จึงควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นที่เหมาะสมกับพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและกรมพัฒนาที่ดินควรแนะนำ ส่งเสริมและหรือสนับสนุนองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีการผลิต และนวัตกรรมการจัดการดิน เช่น การสร้างเครือข่ายการผลิต การรวมกลุ่มการผลิตแบบเกษตรแปลงใหญ่ การสนับสนุนเทคโนโลยีวางแผนการผลิตแบบ Smart farmer การสนับสนุนเทคโนโลยีและองค์ความรู้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิต เป็นต้น เพื่อให้เกษตรกรสามารถทำการผลิตในพื้นที่ดินที่เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดจากการใช้ปัจจัยการผลิต

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) เป็นระบบที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลด้านการเกษตร แผนที่ความเหมาะสมของการปลูกพืช (Zoning ดิน น้ำ พืช) ปัจจัยการผลิต พื้นที่ในและนอกเขตชลประทาน แหล่งน้ำผิวดินและใต้ดิน แผนการปลูกพืช (Cropping Pattern) และ ความต้องการใช้น้ำของพืช (Cropping Requirement) โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลจัดทำเป็นแผนที่รายจังหวัดจากข้อมูลขอบเขตการปกครอง การใช้ที่ดินในปัจจุบัน พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ พื้นที่ที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับพืชเศรษฐกิจรายชนิด ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับการบริหารจัดการด้านการเกษตรของไทย ให้เกิดความสมดุล มั่นคง ยั่งยืน แต่เนื่องจากปัจจุบันระบบแผนที่เกษตรฯ ยังขาดการแสดงผลการคาดการณ์ผลผลิตสินค้าเกษตรและผลตอบแทนการผลิตพืช จึงทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างกรมพัฒนาที่ดินกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ในการดำเนินโครงการคาดการณ์ผลผลิตสินค้าเกษตร โดยมีโครงการนำร่องสินค้าเกษตรข้าวนาปี มาจัดทำแบบจำลองและนำข้อมูลแสดงผลในระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) ซึ่งจะทำให้เกษตรกรสามารถวางแผนการผลิตล่วงหน้าได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

ทั้งนี้ กรมพัฒนาที่ดิน เป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดนโยบายให้จัดทำเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่เกษตรกรรม โดยคำนึงถึงการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เหมาะสมและเป็นธรรม รวมทั้งให้ความสำคัญกับการจัดทำฐานข้อมูลพืชเศรษฐกิจ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจข้าวนาปีตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน เพื่อใช้ในแบบจำลองการคาดการณ์ผลผลิตสินค้าเกษตรและผลตอบแทนการผลิตพืช ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานตามนโยบายภาคการเกษตรของรัฐ และตอบสนองความต้องการของเกษตรกรได้อย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อทราบสถานภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร
- 2) เพื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจข้าวนาปีตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน

1.3 ระยะเวลาดำเนินงาน

ปีงบประมาณ 2565 (1 ธันวาคม 2564 – 30 กันยายน 2565)

1.4 สถานที่ดำเนินงาน

จังหวัดพะเยา

1.5 อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน

- 1) แบบสอบถามภาวะเศรษฐกิจและสังคม การใช้ปัจจัยการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปีตามความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65
- 2) แผนที่ ประกอบด้วย แผนที่แสดงระดับความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดินในการปลูกข้าวนาปี และแผนที่กลุ่มชุดดินมาตราส่วน 1: 50,000
- 3) เครื่องคำนวณระบบกำหนดตำแหน่งพิกัดบนพื้นโลก (Global Positioning System: GPS)
- 4) แอปพลิเคชัน Agri-Map Mobile และ LDD Soil Guide

1.6 วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) ศึกษาข้อมูลและจัดทำเครื่องมือ

ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการสำรวจ รวบรวมข้อมูล ออกแบบ จัดทำเครื่องมือการเก็บข้อมูล และวางแผนการปฏิบัติงานรวมทั้งประสานขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยสามารถจัดประเภทข้อมูลได้ 2 ประเภท

 - 2.1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีการสัมภาษณ์เกษตรกร โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires)
 - 2.2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำการเก็บรวบรวมจากเอกสารวิชาการ ผลงานวิจัย รายงาน บทความ และระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวใช้อ้างอิงและประกอบการศึกษา
- 3) การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจะนำมาตรวจสอบ เพื่อแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แล้วนำมาประมวลผลในสำนักงาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Excel และตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมการปลูกข้าวนาปีและแยกตามชนิดข้าว คือ ข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้า และข้าวเหนียว ด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) แสดงผลเป็นค่าร้อยละ และหรือค่าเฉลี่ย แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

 - 3.1) การวิเคราะห์สถานภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ
 - 3.2) การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ โดยวิเคราะห์และสรุปข้อมูลมาเป็นค่าเฉลี่ยต่อหน่วยหรือต่อพื้นที่ 1 ไร่ ได้แก่
 - (1) การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต ประกอบด้วย ต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนผันแปร และต้นทุนคงที่
 - ต้นทุนรวมทั้งหมด (Total Cost: TC) เป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิต โดยรวม ต้นทุนผันแปร และต้นทุนคงที่ การคำนวณต้นทุนรวมมีวิธีการดังนี้

$$\text{ต้นทุนทั้งหมด} = \text{ต้นทุนผันแปร} + \text{ต้นทุนคงที่}$$

$$TC = TVC + TFC$$

- ต้นทุนผันแปร (Total Variable Cost: TVC) เป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต ค่าใช้จ่ายประเภทนี้เกษตรกรสามารถเพิ่มหรือลดได้ในช่วงระยะเวลาการผลิตพืช

- ต้นทุนคงที่ (Total Fixed Cost: TFC) เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแก่เกษตรกร ถึงแม้จะไม่ได้ทำการผลิตพืช เนื่องจากค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิตพืช

(2) การวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน ประกอบด้วย ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด

ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด = ผลต่างระหว่างมูลค่าผลผลิตที่ได้ทั้งหมด
กับต้นทุนที่เป็นเงินสดทั้งหมด

ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร = ผลต่างระหว่างมูลค่าผลผลิตที่ได้ทั้งหมด
กับต้นทุนผันแปรทั้งหมด

ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด = ผลต่างระหว่างมูลค่าผลผลิตทั้งหมด
กับต้นทุนทั้งหมด

(3) การวิเคราะห์ความคุ้มค่า (ความเป็นไปได้) ทางเศรษฐศาสตร์เป็นการวิเคราะห์ทางการเงิน (Financial Analysis) หมายถึง ขบวนการที่ถูกลำมาใช้ในการกำหนดหรือวัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability) ของการลงทุนในโครงการหนึ่งหรือเพื่อใช้เปรียบเทียบความสามารถในการทำกำไรระหว่างโครงการลงทุนที่มีโอกาสเลือกตั้งแต่สองโครงการขึ้นไป (สมศักดิ์, 2531) ใช้หลักการวิเคราะห์ดังนี้ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (Benefit-Cost Ratio : B/C Ratio) เป็นเกณฑ์วัดประสิทธิภาพการผลิต (Productivity) และเปรียบเทียบผลได้หรือผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุนว่าเป็นสัดส่วนเท่าไร เมื่อเทียบกับเงินลงทุนและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการลงทุน กล่าวคือ เป็นการเปรียบเทียบมูลค่าของผลตอบแทนที่ได้รับจากการผลิตพืชกับค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนทั้งหมด ขนาดของ B/C Ratio ที่ได้อาจจะมีค่าเท่ากับ 1 มากกว่า 1 หรือน้อยกว่า 1 ก็ได้ ค่าที่ได้แสดงถึงประสิทธิภาพของทุนที่ใช้กล่าวคือ B/C Ratio แสดงให้ทราบว่าจำนวนเงิน 1 หน่วยที่ใช้เพื่อการลงทุน (ต้นทุน) ให้ค่าปัจจุบันของผลตอบแทนเท่ากับเท่าไร และหลักเกณฑ์การตัดสินใจพิจารณา จากค่า B/C Ratio ถ้ามีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 1 จึงจะคุ้มค่ากับการลงทุนและไม่ควรลงทุน เมื่อ B/C Ratio มีค่าน้อยกว่า 1

(4) การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน (Break-even Point) คือจุดที่รายรับทั้งหมด เท่ากับ ต้นทุนทั้งหมด เป็นการหาปริมาณผลผลิตที่จุดคุ้มทุนด้วยวิธีกำไรส่วนเกิน (ไพจิตร ชัยสิทธิ์, 2558)

สูตรที่ใช้ในการคำนวณ

$$\begin{aligned} TR &= TC \\ P \times Q &= TFC + TVC \\ &= TFC + (AVC \times Q) \\ (P - AVC) \times Q &= TFC \\ Q &= TFC / (P - AVC) \end{aligned}$$

โดยที่	TR	หมายถึง รายได้หรือมูลค่าผลผลิตทั้งหมด
	TC	หมายถึง ต้นทุนทั้งหมด
	P	หมายถึง ราคา
	Q	หมายถึง ปริมาณผลผลิต
	TFC	หมายถึง ต้นทุนคงที่ทั้งหมด
	TVC	หมายถึง ต้นทุนผันแปรทั้งหมด
	AVC	หมายถึง ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย

4) การเสนอรายงานการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ

นำเสนอในรูปแบบของการบรรยายประกอบตาราง โดยใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ แล้วนำมาเขียนรายงานการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน เพื่อเสนอผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบข้อมูลและนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

1.7 นิยามศัพท์

- 1) ครั้วเรือนเกษตรกร หมายถึง ครั้วเรือนเกษตรกรที่ทำการผลิตข้าวนาปีที่ทำการสำรวจ
- 2) เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรที่ทำการผลิตข้าวนาปีที่ทำการสำรวจ
- 3) ข้าวนาปี หมายถึง ข้าวที่ปลูกในฤดูฝน ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม ถึง 31 ตุลาคม
- 4) ข้าวหอมมะลิ หมายถึง ข้าวหอมมะลินาปี พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 พันธุ์กข 15
- 5) ข้าวเจ้า หมายถึง ข้าวเจ้านาปี พันธุ์พิษณุโลก 2
- 6) ข้าวเหนียว หมายถึง ข้าวเหนียวนาปี พันธุ์กข 6
- 7) ราคา ณ ไร่นา หมายถึง ราคาที่เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ที่ไร่นา บ้าน หรือยุ้งฉาง
- 8) โฉนด/น.ส.4 หมายถึง หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่รับรองถูกต้องตามพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2479 (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, 2557)
- 9) น.ส.3/น.ส.3ก. หมายถึง หนังสือรับรองการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินและสามารถนำไปใช้ในการทำนิติกรรมต่าง ๆ ได้ เช่น การจำนองขายฝาก โอน เป็นต้น แต่ต้องรอประกาศภายใน 30 วันสำหรับ น.ส.3 และไม่ต้องรอประกาศสำหรับ น.ส.3ก. (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, 2557)
- 10) ส.ป.ก.4-01 หมายถึง หนังสือแสดงสิทธิการทำประโยชน์เพื่อการเกษตรตามกฎหมายการปฏิรูปที่ดินที่ออกให้โดยสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ซึ่งเกษตรกรมีสิทธินำไปใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้กับธนาคาร (ธ.ก.ส.) ได้ แต่ไม่มีสิทธิที่จะนำไปขายหรือยกให้ผู้อื่น เว้นแต่จะตกทอดเป็นมรดกให้ลูกหลานเพื่อทำการเกษตรเท่านั้น (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, 2557)
- 11) ช่วงเวลาการผลิตข้าวนาปี หมายถึง ช่วงเวลาที่เกษตรกรเริ่มทำการผลิตตั้งแต่เตรียมดิน เตรียมพันธุ์ ปลูก ดูแลรักษา จนถึงเก็บเกี่ยวและขนส่งผลผลิตเพื่อทำการจำหน่าย
- 12) อายุพืช หมายถึง อายุของข้าวนาปีซึ่งนับระยะเวลาตั้งแต่เกษตรกรเริ่มทำการเพาะปลูก (หว่านเมล็ดพันธุ์) จนถึงเก็บเกี่ยวผลผลิต

13) ชั้นความเหมาะสมของที่ดิน หมายถึง พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพในการปลูกพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี 3 ชั้น คือ พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2) และพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

14) ค่าใช้ที่ดิน หมายถึง ค่าใช้ที่ดินที่เป็นเงินสด คือ ค่าเช่าที่ดินตามสัญญา และค่าใช้ที่ดินที่ไม่เป็นเงินสดหรือราคาประเมิน คือ ค่าเสียโอกาสของที่ดินที่เป็นของตนเองที่ใช้ทำการปลูกข้าวนาปี

1.8 ผู้ดำเนินงาน

นายสมศักดิ์	สุขจันทร์	ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน (ที่ปรึกษาโครงการ)
นายสุภัทรชัย	โอฬารกิจกุลชัย	ผู้อำนวยการกลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
นางสาววัลยา	บุญเลิศ	เศรษฐกิจชำนาญการพิเศษ
นายธนกฤต	ผลเกลี้ยง	เศรษฐกิจชำนาญการพิเศษ
นางสาวปรักมาศ	อัมเอบ	เศรษฐกิจชำนาญการ
นายณัฐภาส	ศรีเลิศ	เศรษฐกิจปฏิบัติการ
นางสาวอรณิชา	แก้วสังข์	เศรษฐกิจปฏิบัติการ
นางสาวพิชชาพร	วัฒนสมบัติ	เศรษฐกิจ
นางสาวปิ่นอนงค์	ศรีภักดี	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
นางสาวศศิขานันท์	พิชญเอกธารินทร์	เจ้าพนักงานสถิติ

1.9 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทที่ 2

ภาวะเศรษฐกิจและสังคม

การศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปี เพื่อให้ทราบถึงสถานภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร การถือครองที่ดิน หนังสือสำคัญในที่ดิน ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงิน ปัญหา ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ และทัศนคติของครัวเรือนเกษตรกร มีรายละเอียดการศึกษาดังนี้

2.1 ข้าวนาปี

1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร (ตารางที่ 2-1)

เกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 57.56 และเพศหญิงร้อยละ 42.44 อายุเฉลี่ย 59 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 45.93 รองลงมาคือ มากกว่า 60 ปี ร้อยละ 37.77 และช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 11.65 ตามลำดับ ด้านศาสนาส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 98.84 และศาสนาคริสต์ร้อยละ 1.16 ด้านการศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 98.26 เป็นผู้สำเร็จการศึกษา และร้อยละ 1.74 ไม่ได้เรียนหนังสือ โดยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 69.23 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพร้อยละ 15.98 และมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 10.06 ตามลำดับ

ตารางที่ 2-1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
เพศ	
ชาย	57.56
หญิง	42.44
อายุเฉลี่ย (ปี)	58.51
ช่วงอายุ	
31-40 ปี	4.65
41-50 ปี	11.65
51-60 ปี	45.93
มากกว่า 60 ปี	37.77
การนับถือศาสนา	
ศาสนาพุทธ	98.84
ศาสนาคริสต์	1.16
ด้านการศึกษา	
ไม่ได้เรียนหนังสือ	1.74
สำเร็จการศึกษา	98.26

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

รายการ	ร้อยละ
ระดับการศึกษา	
ประถมศึกษา	69.23
มัธยมศึกษาตอนต้น	10.06
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	15.98
อนุปริญญา/ปวส.	1.18
ปริญญาตรี	2.37
สูงกว่าปริญญาตรี	1.18

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) การถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของครัวเรือนเกษตรกร (ตารางที่ 2-2)

เนื้อที่ถือครองในการเพาะปลูกข้าวนาปีเฉลี่ย 7.55 ไร่ต่อครัวเรือน โดยลักษณะการถือครองเป็นที่ดินของตนเองเฉลี่ย 5.56 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 73.64) และที่ดินเช่าเฉลี่ย 1.99 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 26.36) ส่วนใหญ่เอกสารการถือครองที่ดินของตนเองเป็นโฉนด 4.97 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 89.39) รองลงมาคือ ส.ป.ก. 4-01 0.31 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 5.58) และน.ส.3ก. 0.21 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 3.78) ตามลำดับ

ตารางที่ 2-2 ลักษณะการถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปี
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	จำนวน (ไร่/ครัวเรือน)	ร้อยละ
เนื้อที่ถือครอง	7.55	
ลักษณะการถือครองที่ดิน		
ตนเอง	5.56	73.64
เช่า	1.99	26.36
เอกสารการถือครองที่ดิน		
ประเภทเอกสารสิทธิ์		
โฉนด	4.97	89.39
ส.ป.ก. 4-01	0.31	5.58
น.ส.3ก.	0.21	3.78
น.ส.3	0.07	1.25

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

3) ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรกร (ตารางที่ 2-3)

ครัวเรือนเกษตรกรมีหนี้สินร้อยละ 67.44 และไม่มีหนี้สินร้อยละ 32.56 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด โดยในปีที่ผ่านมามีครัวเรือนเกษตรกรที่กู้ยืมเงินร้อยละ 50.86 ของครัวเรือนเกษตรกรที่มีหนี้สินทั้งหมด จำนวนเงินกู้ยืมเฉลี่ย 233,905.17 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นการกู้ยืมเงินในระบบทั้งหมด แหล่งเงินกู้ที่ครัวเรือนเกษตรกรกู้ยืมเงินมากที่สุด คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและ

สหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เฉลี่ย 226,362.07 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 96.78) ของวงเงินกู้ทั้งหมด รองลงมาคือ สหกรณ์การเกษตรเฉลี่ย 3,189.66 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 1.36) และกองทุนหมู่บ้านเฉลี่ย 2,844.82 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 1.21) ตามลำดับ วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงินส่วนใหญ่ใช้ในการเกษตรเฉลี่ย 137,439.65 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 58.76) รองลงมาคือ ลงทุนในทรัพย์สินเฉลี่ย 72,025.86 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 30.79) และใช้ในการครองชีพเฉลี่ย 24,439.66 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 10.45) อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยร้อยละ 6.80 ต่อปี ระยะเวลาการกู้ยืมส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมระยะยาวมากกว่า 5 ปี ร้อยละ 67.21 รองลงมาคือ ระยะสั้นไม่เกิน 1 ปี ร้อยละ 27.05 และระยะกลาง 2-5 ปี ร้อยละ 5.74 โดยครัวเรือนเกษตรกรที่กู้ยืมเงินทั้งหมดไม่มีปัญหาในการชำระหนี้

ตารางที่ 2-3 ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65

ภาวะหนี้สิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน (บาท)
ครัวเรือนเกษตรกรที่มีหนี้สิน	67.44	
ครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีหนี้สิน	32.56	
การกู้ยืมเงินในรอบปีที่ผ่านมา		
ไม่มีการกู้ยืมเงิน	49.14	
มีการกู้ยืมเงิน	50.86	
เงินกู้เฉลี่ยต่อครัวเรือน		233,905.17
รายละเอียดของการกู้ยืมเงิน		
การกู้ยืมเงินในระบบ		
วงเงินกู้รวม		233,905.17
ครัวเรือนที่กู้ยืมเงิน	100.00	
แหล่งเงินกู้		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	96.78	226,362.07
สหกรณ์การเกษตร	1.36	3,189.66
กองทุนหมู่บ้าน	1.21	2,844.82
กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	0.65	1,508.62
วัตถุประสงค์		
ใช้ในการเกษตร	58.76	137,439.65
ลงทุนในทรัพย์สิน	30.79	72,025.86
ใช้ในการครองชีพ	10.45	24,439.66
อัตราดอกเบี้ย		
เฉลี่ย	6.80	
ระยะเวลาการกู้ยืม		
ระยะสั้น (1 ปี)	27.05	
ระยะกลาง (2-5 ปี)	5.74	
ระยะยาว (มากกว่า 5 ปี)	67.21	
ครัวเรือนที่มีปัญหาในการชำระหนี้		
ไม่มี	100.00	

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4) ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐของครัวเรือนเกษตรกร

4.1) ปัญหาของครัวเรือนเกษตรกร

(1) ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 2-4)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 93.02 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร ลักษณะปัญหาที่พบ ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 72.50 ของครัวเรือนเกษตรกรที่มีปัญหาด้านการผลิต รองลงมาคือ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงร้อยละ 68.75 และขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 48.13 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีปัญหาการผลิตทางการเกษตรร้อยละ 6.98

ตารางที่ 2-4 ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปี
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร	
ครัวเรือนที่มีปัญหา	93.02
ลักษณะปัญหา	
ราคาผลผลิตตกต่ำ	72.50
ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	68.75
ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร	48.13
โรคพืชระบาด	13.13
ศัตรูพืชรบกวน	11.25
ขาดแคลนเงินทุน	10.63
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	8.75
ปริมาณผลผลิตต่ำ	6.25
ฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง	5.00
วัชพืชรบกวน	5.00
ขาดแคลนแรงงาน	4.38
คุณภาพผลผลิตต่ำ	0.63
ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง	0.63
ครัวเรือนที่ไม่มีปัญหา	6.98

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

(2) ปัญหาด้านการครองชีพและสังคม (ตารางที่ 2-5)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 37.21 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีปัญหาด้านการครองชีพและสังคม ลักษณะปัญหาที่พบ ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหารายได้ไม่เพียงพอจกัรายจ่ายร้อยละ 71.88 ของครัวเรือนเกษตรกรที่มีปัญหาด้านการครองชีพและสังคม

รองลงมาคือ สุขภาพไม่แข็งแรงร้อยละ 28.13 และขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐานร้อยละ 17.19 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีปัญหาด้านการครองชีพและสังคมร้อยละ 62.79

ตารางที่ 2-5 ปัญหาด้านการครองชีพและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ปัญหาด้านการครองชีพและสังคม	
ครัวเรือนที่มีปัญหา	37.21
ลักษณะปัญหา	
รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย	71.88
สุขภาพไม่แข็งแรง	28.13
ขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐาน	17.19
สินค้าอุปโภคและบริโภคมีราคาสูง	14.06
ครัวเรือนที่ไม่มีปัญหา	62.79

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4.2) ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(1) ความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 2-6)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 96.25 ของครัวเรือนเกษตรกรที่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยส่วนใหญ่ต้องการให้จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาดร้อยละ 59.74 รองลงมาคือ ประกันรายได้เกษตรกรร้อยละ 55.84 และประกันราคาผลผลิตร้อยละ 44.16 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐร้อยละ 3.75

ตารางที่ 2-6 ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือด้านการเกษตร	
ครัวเรือนเกษตรกรที่ต้องการความช่วยเหลือ	96.25
ลักษณะความต้องการ	
จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาด	59.74
ประกันรายได้เกษตรกร	55.84
ประกันราคาผลผลิต	44.16
จัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	30.52
ส่งเสริมและแนะนำการทำปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชใช้เอง	5.19
จัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตให้แก่เกษตรกร	3.90
ส่งเสริมและแนะนำการปรับปรุงบำรุงดิน	2.60
ครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ	3.75

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

(2) ความต้องการความช่วยเหลือด้านการครองชีพและสังคม (ตารางที่ 2-7)

ครัวเรือนเกษตรร้อยละ 3.13 ของครัวเรือนเกษตรที่มีปัญหาด้านการครองชีพและสังคม ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยทั้งหมดต้องการให้จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค ส่วนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐร้อยละ 96.87

ตารางที่ 2-7 ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการครองชีพและสังคม ของครัวเรือนเกษตรที่ปลูกข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือด้านการครองชีพ สังคม และความปลอดภัย	
ครัวเรือนเกษตรที่ต้องการความช่วยเหลือ	3.13
ลักษณะความต้องการ	
จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค	100.00
จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการบริโภค	100.00
ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ	96.87
ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน	

5) ทศนคติของครัวเรือนเกษตร (ตารางที่ 2-8)

5.1) แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

ครัวเรือนเกษตรร้อยละ 91.28 มีแนวคิดเพิ่มผลผลิต โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 63.37 เห็นว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี ร้อยละ 31.98 ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำ และร้อยละ 7.56 ป้องกันวัชพืช โรคพืช ศัตรูพืช แต่ก็มีครัวเรือนเกษตรร้อยละ 8.72 ไม่ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต

5.2) แนวคิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 97.09 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ไม่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช และมีเพียงร้อยละ 2.91 เท่านั้นที่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช โดยประเภทการเปลี่ยนแปลงคือ ครัวเรือนเกษตรร้อยละ 80.00 ต้องการลดพื้นที่ปลูก เนื่องจากต้องการปลูกพืชชนิดอื่น และร้อยละ 20.00 ต้องการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก เนื่องจากต้องการเพิ่มปริมาณผลผลิต

5.3) การวางแผนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 93.02 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพหลักของครอบครัว ร้อยละ 58.75 รองลงมาคือ ขราภาพร้อยละ 37.50 และมีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเองร้อยละ 16.25 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 6.98 มีความคิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นนอกภาคการเกษตรซึ่งต้องการเปลี่ยนไปประกอบอาชีพค้าขายร้อยละ 58.33 และรับจ้างร้อยละ 41.67 ตามลำดับ โดยทั้งหมดให้เหตุผลว่าต้องการมีรายได้ประจำ

ตารางที่ 2-8 ทักษะของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร	
ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต	91.28
เพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี	63.37
ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำ	31.98
ป้องกันวัชพืช/โรคพืช/ศัตรูพืช	7.56
ปรับปรุงบำรุงดิน	5.81
เพิ่มปริมาณปุ๋ยอินทรีย์	4.07
เพิ่มปริมาณฮอร์โมน (สารเร่งการเจริญเติบโต)	2.91
เปลี่ยนพันธุ์ใหม่	1.16
ปลูกข้าวตรงตามฤดูกาล	1.16
เปลี่ยนพื้นที่ปลูกใหม่	0.58
ไม่ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต	8.72
แนวคิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช	
ไม่เปลี่ยน	97.09
เปลี่ยน	2.91
ประเภทของการเปลี่ยนแปลง	
ลดพื้นที่เพาะปลูก	80.00
เหตุผล ต้องการปลูกพืชชนิดอื่น	100.00
เพิ่มพื้นที่เพาะปลูก	20.00
เหตุผล ต้องการเพิ่มปริมาณผลผลิต	100.00
การวางแผนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร	
ไม่เปลี่ยน	93.02
เหตุผล	
เป็นอาชีพหลักของครอบครัว	58.75
ชราภาพ	37.50
มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง	16.25
ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น	11.25
พอใจกับรายได้	0.63
เปลี่ยน	6.98
อาชีพที่ต้องการเปลี่ยน	
ค้าขาย	58.33
เหตุผล ต้องการมีรายได้ประจำ	100.00
รับจ้าง	41.67
เหตุผล ต้องการมีรายได้ประจำ	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2.2 ข้าวหอมมะลิ

1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร (ตารางที่ 2-9)

เกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 59.78 และเพศหญิงร้อยละ 40.22 อายุเฉลี่ย 57 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 44.57 รองลงมาคือ มากกว่า 60 ปี ร้อยละ 32.60 ช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 15.22 ตามลำดับ ด้านศาสนาส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 98.91 และศาสนาคริสต์ร้อยละ 1.09 ด้านการศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 98.91 เป็นผู้สำเร็จการศึกษา และร้อยละ 1.09

ไม่ได้เรียนหนังสือ โดยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 67.03 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพร้อยละ 15.38 และมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 12.09 ตามลำดับ

ตารางที่ 2-9 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
เพศ	
ชาย	59.78
หญิง	40.22
อายุเฉลี่ย (ปี)	57.03
ช่วงอายุ	
31-40 ปี	7.61
41-50 ปี	15.22
51-60 ปี	44.57
มากกว่า 60 ปี	32.60
การนับถือศาสนา	
ศาสนาพุทธ	98.91
ศาสนาคริสต์	1.09
ด้านการศึกษา	
ไม่ได้เรียนหนังสือ	1.09
สำเร็จการศึกษา	98.91
ระดับการศึกษา	
ประถมศึกษา	67.03
มัธยมศึกษาตอนต้น	12.09
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	15.38
อนุปริญญา/ปวส.	1.10
ปริญญาตรี	3.30
สูงกว่าปริญญาตรี	1.10

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) การถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของครัวเรือนเกษตรกร (ตารางที่ 2-10)

เนื้อที่ถือครองในการเพาะปลูกข้าวหอมมะลิเฉลี่ย 9.65 ไร่ต่อครัวเรือน โดยลักษณะการถือครองเป็นที่ดินของตนเองเฉลี่ย 6.87 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 71.19) และที่ดินเช่าเฉลี่ย 2.78 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 28.81) ส่วนใหญ่เอกสารการถือครองที่ดินของตนเองเป็นโฉนด 6.41 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 93.30) รองลงมาคือ น.ส.3ก. 0.39 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 5.68) และน.ส.3 0.06 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 0.87) ตามลำดับ

ตารางที่ 2-10 ลักษณะการถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูก
ข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	จำนวน (ไร่/ครัวเรือน)	ร้อยละ
เนื้อที่ถือครอง	9.65	
ลักษณะการถือครองที่ดิน		
ตนเอง	6.87	71.19
เช่า	2.78	28.81
เอกสารการถือครองที่ดิน		
ประเภทเอกสารสิทธิ์		
โฉนด	6.41	93.30
น.ส.3ก.	0.39	5.68
น.ส.3	0.06	0.87
ส.ป.ก. 4-01	0.02	0.15

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

3) ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรกร (ตารางที่ 2-11)

ครัวเรือนเกษตรกรมีหนี้สินร้อยละ 73.91 และไม่มีหนี้สินร้อยละ 26.09 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด โดยในปีที่ผ่านมามีครัวเรือนเกษตรกรที่กู้ยืมเงินร้อยละ 25.00 ของครัวเรือนเกษตรกรที่มีหนี้สินทั้งหมด จำนวนเงินกู้ยืมเฉลี่ย 242,102.94 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นการกู้ยืมเงินในระบบทั้งหมด แหล่งเงินกู้ที่ครัวเรือนเกษตรกรกู้ยืมเงินมากที่สุดคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เฉลี่ย 235,852.94 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 97.42) ของวงเงินกู้ทั้งหมด รองลงมาคือ กองทุนหมู่บ้านเฉลี่ย 3,308.82 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 1.37) และสหกรณ์การเกษตรเฉลี่ย 2,941.18 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 1.21) ตามลำดับวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงินส่วนใหญ่ใช้ในการเกษตรเฉลี่ย 118,132.35 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 48.79) รองลงมาคือ ลงทุนในทรัพย์สินเฉลี่ย 96,544.12 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 39.88) และใช้ในการครองชีพเฉลี่ย 27,426.47 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 11.33) อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยร้อยละ 6.90 ต่อปี ระยะเวลาการกู้ยืมส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมระยะยาวมากกว่า 5 ปี ร้อยละ 65.28 รองลงมาคือระยะสั้นไม่เกิน 1 ปี ร้อยละ 30.55 และระยะกลาง 2-5 ปี ร้อยละ 4.17 โดยครัวเรือนเกษตรกรที่กู้ยืมเงินทั้งหมดไม่มีปัญหาในการชำระหนี้

ตารางที่ 2-11 ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวหอมมะลิ
ปีการเพาะปลูก 2564/65

ภาวะหนี้สิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน (บาท)
ครัวเรือนเกษตรกรที่มีหนี้สิน	73.91	
ครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีหนี้สิน	26.09	
การกู้ยืมเงินในรอบปีที่ผ่านมา		
ไม่มีการกู้ยืมเงิน	75.00	
มีการกู้ยืมเงิน	25.00	
เงินกู้เฉลี่ยต่อครัวเรือน		242,102.94
รายละเอียดของการกู้ยืมเงิน		
การกู้ยืมเงินในระบบ		
วงเงินกู้รวม		242,102.94
ครัวเรือนที่กู้ยืมเงิน	100.00	
แหล่งเงินกู้		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	97.42	235,852.94
กองทุนหมู่บ้าน	1.37	3,308.82
สหกรณ์การเกษตร	1.21	2,941.18
วัตถุประสงค์		
ใช้ในการเกษตร	48.79	118,132.35
ลงทุนในทรัพย์สิน	39.88	96,544.12
ใช้ในการครองชีพ	11.33	27,426.47
อัตราดอกเบี้ย		
เฉลี่ย	6.90	
ระยะเวลาการกู้ยืม		
ระยะสั้น (1 ปี)	30.55	
ระยะกลาง (2-5 ปี)	4.17	
ระยะยาว (มากกว่า 5 ปี)	65.28	
ครัวเรือนที่มีปัญหาในการชำระหนี้		
ไม่มี	100.00	

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4) ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐของครัวเรือนเกษตรกร

4.1) ปัญหาของครัวเรือนเกษตรกร

(1) ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 2-12)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 94.57 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร ลักษณะปัญหาที่พบ ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 75.86 ของครัวเรือนเกษตรกรที่มีปัญหาด้านการผลิต รองลงมาคือ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงร้อยละ 63.22 และขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 52.87 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีปัญหาการผลิตทางการเกษตรร้อยละ 5.43

ตารางที่ 2-12 ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวหอมมะลิ
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร	
ครัวเรือนที่มีปัญหา	94.57
ลักษณะปัญหา	
ราคาผลผลิตตกต่ำ	75.86
ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	63.22
ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร	52.87
โรคพืชระบาด	17.24
ขาดแคลนเงินลงทุน	11.49
ศัตรูพืชรบกวน	9.20
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	9.20
ปริมาณผลผลิตต่ำ	8.05
วัชพืชรบกวน	5.75
ฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง	3.45
ขาดแคลนแรงงาน	3.45
คุณภาพผลผลิตต่ำ	1.15
ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง	1.15
ครัวเรือนที่ไม่มีปัญหา	5.43

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

(2) ปัญหาด้านการครองชีพและสังคม (ตารางที่ 2-13)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 41.30 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีปัญหา
ด้านการครองชีพและสังคม ลักษณะปัญหาที่พบ ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหารายได้
ไม่เพียงพอจากรายจ่ายร้อยละ 71.05 ของครัวเรือนเกษตรกรที่มีปัญหาด้านการครองชีพและสังคม
รองลงมาคือ สุขภาพไม่แข็งแรงร้อยละ 26.32 และสินค้าอุปโภคและบริโภคมีราคาสูงร้อยละ 21.05
ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีปัญหาด้านการครองชีพและสังคมร้อยละ 58.70

ตารางที่ 2-13 ปัญหาด้านการครองชีพและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวหอมมะลิ
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ปัญหาด้านการครองชีพและสังคม	
ครัวเรือนที่มีปัญหา	41.30
ลักษณะปัญหา	
รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย	71.05
สุขภาพไม่แข็งแรง	26.32
สินค้าอุปโภคและบริโภคมีราคาสูง	21.05
ขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐาน	15.79
ครัวเรือนที่ไม่มีปัญหา	58.70

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

4.2) ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(1) ความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 2-14)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 97.70 ของครัวเรือนเกษตรกรที่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยส่วนใหญ่ต้องการให้ประกันรายได้เกษตรกรร้อยละ 55.29 รองลงมาคือ จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาดร้อยละ 51.76 และประกันราคาผลผลิตร้อยละ 45.88 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐร้อยละ 2.30

ตารางที่ 2-14 ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร
ที่ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือด้านการเกษตร	
ครัวเรือนเกษตรกรที่ต้องการความช่วยเหลือ	97.70
ลักษณะความต้องการ	
ประกันรายได้เกษตรกร	55.29
จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาด	51.76
ประกันราคาผลผลิต	45.88
จัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	34.12
ส่งเสริมและแนะนำการทำปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชใช้เอง	7.06
จัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตให้แก่เกษตรกร	5.88
ส่งเสริมและแนะนำการปรับปรุงบำรุงดิน	2.35
ครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ	2.30

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

(2) ความต้องการความช่วยเหลือด้านการครองชีพและสังคม (ตารางที่ 2-15)

ครัวเรือนเกษตรร้อยละ 5.26 ของครัวเรือนเกษตรที่มีปัญหาด้านการครองชีพและสังคม ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยทั้งหมดต้องการให้จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค ส่วนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐร้อยละ 94.74

ตารางที่ 2-15 ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการครองชีพและสังคม ของครัวเรือนเกษตรที่ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือด้านการครองชีพและสังคม	
ครัวเรือนเกษตรที่ต้องการความช่วยเหลือ	5.26
ลักษณะความต้องการ	
จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค	100.00
จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการบริโภค	100.00
ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ	94.74

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

5) ทศนคติของครัวเรือนเกษตร (ตารางที่ 2-16)

5.1) แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

ครัวเรือนเกษตรร้อยละ 92.39 มีแนวคิดในการเพิ่มผลผลิต โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 63.04 เห็นว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี ร้อยละ 38.04 ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำ และร้อยละ 7.61 ปรับปรุงบำรุงดิน แต่ก็มีครัวเรือนเกษตรร้อยละ 7.61 ไม่ทราบวิธีเพิ่มผลผลิต

5.2) แนวคิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 96.74 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ไม่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช และมีเพียงร้อยละ 3.26 เท่านั้นที่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช โดยประเภทการเปลี่ยนแปลงคือ ครัวเรือนเกษตรร้อยละ 66.67 ต้องการลดพื้นที่ปลูก เนื่องจากต้องการปลูกพืชชนิดอื่น และร้อยละ 33.33 ต้องการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก เนื่องจากต้องการเพิ่มปริมาณผลผลิต

5.3) การวางแผนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 91.30 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพหลักของครอบครัว ร้อยละ 61.90 รองลงมาคือ ขราภาพร้อยละ 32.14 และมีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง ร้อยละ 19.05 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 8.70 มีความคิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นนอกภาคการเกษตรซึ่งต้องการเปลี่ยนไปประกอบอาชีพค้าขายร้อยละ 62.50 และรับจ้างร้อยละ 37.50 ตามลำดับ โดยทั้งหมดให้เหตุผลว่าต้องการมีรายได้ประจำ

ตารางที่ 2-16 ทศนคติของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร	
ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต	92.39
เพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี	63.04
ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำ	38.04
ปรับปรุงบำรุงดิน	7.61
ป้องกันวัชพืช/โรคพืช/ศัตรูพืช	6.52
เพิ่มปริมาณปุ๋ยอินทรีย์	4.35
เพิ่มปริมาณฮอร์โมน (สารเร่งการเจริญเติบโต)	4.35
ปลูกข้าวตรงตามฤดูกาล	1.09
ไม่ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต	7.61
แนวคิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช	
ไม่เปลี่ยน	96.74
เปลี่ยน	3.26
ประเภทของการเปลี่ยนแปลง	
ลดพื้นที่เพาะปลูก	66.67
เหตุผล ต้องการปลูกพืชชนิดอื่น	100.00
เพิ่มพื้นที่เพาะปลูก	33.33
เหตุผล ต้องการเพิ่มปริมาณผลผลิต	100.00
การวางแผนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร	
ไม่เปลี่ยน	91.30
เหตุผล	
เป็นอาชีพหลักของครอบครัว	61.90
ชราภาพ	32.14
มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง	19.05
ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น	13.10
พอใจกับรายได้	1.19
เปลี่ยน	8.70
อาชีพที่ต้องการเปลี่ยน	
ค้าขาย	62.50
เหตุผล ต้องการมีรายได้ประจำ	100.00
รับจ้าง	37.50
เหตุผล ต้องการมีรายได้ประจำ	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

2.3 ชาวเจ้า

1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร (ตารางที่ 2-17)

เกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 33.33 และเพศหญิงร้อยละ 66.67 อายุเฉลี่ย 58 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 66.67 รองลงมาคือ มากกว่า 60 ปี ร้อยละ 22.22 และช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 11.11 ตามลำดับ ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ด้านการศึกษาเกษตรกรทั้งหมดเป็นผู้สำเร็จการศึกษา โดยจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 77.78 และมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ ร้อยละ 22.22 ตามลำดับ

ตารางที่ 2-17 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
เพศ	
ชาย	33.33
หญิง	66.67
อายุเฉลี่ย (ปี)	58.11
ช่วงอายุ	
41-50 ปี	11.11
51-60 ปี	66.67
มากกว่า 60 ปี	22.22
การนับถือศาสนา	
ศาสนาพุทธ	100.00
ด้านการศึกษา	
สำเร็จการศึกษา	100.00
ระดับการศึกษา	
ประถมศึกษา	77.78
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	22.22

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) การถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของครัวเรือนเกษตรกร (ตารางที่ 2-18)

เนื้อที่ถือครองในการเพาะปลูกข้าวเจ้าเฉลี่ย 9.11 ไร่ต่อครัวเรือน โดยลักษณะการถือครองเป็นที่ดินของตนเองเฉลี่ย 7.67 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 84.19) และที่ดินเช่าเฉลี่ย 1.44 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 15.81) เอกสารการถือครองที่ดินของตนเองทั้งหมดเป็นโฉนดเฉลี่ย 7.67 ไร่ต่อครัวเรือน

ตารางที่ 2-18 ลักษณะการถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเจ้า
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	จำนวน (ไร่/ครัวเรือน)	ร้อยละ
เนื้อที่ถือครอง	9.11	
ลักษณะการถือครองที่ดิน		
ตนเอง	7.67	84.19
เช่า	1.44	15.81
เอกสารการถือครองที่ดิน		
ประเภทเอกสารสิทธิ์		
โฉนด	7.67	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

3) ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรกร (ตารางที่ 2-19)

ครัวเรือนเกษตรกรมีหนี้สินร้อยละ 44.44 และไม่มีหนี้สินร้อยละ 55.56 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด โดยในปีที่ผ่านมาครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดมีการกู้ยืมเงิน จำนวนเงินกู้ยืมเฉลี่ย 352,500.00 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นการกู้ยืมเงินในระบบทั้งหมด แหล่งเงินกู้ที่ครัวเรือนเกษตรกรกู้ยืมเงินคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เฉลี่ย 342,500.00 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 97.16) ของวงเงินกู้ทั้งหมด และกองทุนหมู่บ้านเฉลี่ย 10,000.00 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 2.84) วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงินส่วนใหญ่ใช้ในลงทุนในทรัพย์สินเฉลี่ย 183,750.00 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 52.12) รองลงมาคือ ใช้ในการเกษตรเฉลี่ย 93,750.00 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 26.60) และใช้ในการครองชีพเฉลี่ย 75,000.00 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 21.28) อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยร้อยละ 6.46 ต่อปี ระยะเวลาการกู้ยืมเป็นการกู้ยืมระยะยาวมากกว่า 5 ปี ร้อยละ 80.00 และระยะสั้นไม่เกิน 1 ปี ร้อยละ 20.00 โดยครัวเรือนเกษตรกรที่กู้ยืมเงินทั้งหมดไม่มีปัญหาในการชำระหนี้

ตารางที่ 2-19 ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

ภาวะหนี้สิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน (บาท)
ครัวเรือนเกษตรกรที่มีหนี้สิน	44.44	
ครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีหนี้สิน	55.56	
การกู้ยืมเงินในรอบปีที่ผ่านมา		
มีการกู้ยืมเงิน	100.00	
เงินกู้เฉลี่ยต่อครัวเรือน		352,500.00
รายละเอียดของการกู้ยืมเงิน		
การกู้ยืมเงินในระบบ		
วงเงินกู้รวม		352,500.00
ครัวเรือนที่กู้ยืมเงิน	100.00	
แหล่งเงินกู้		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	97.16	342,500.00
กองทุนหมู่บ้าน	2.84	10,000.00
วัตถุประสงค์		
ลงทุนในทรัพย์สิน	52.12	183,750.00
ใช้ในการเกษตร	26.60	93,750.00
ใช้ในการครองชีพ	21.28	75,000.00
อัตราดอกเบี้ย		
เฉลี่ย	6.46	
ระยะเวลากู้ยืม		
ระยะสั้น (1 ปี)	20.00	
ระยะยาว (มากกว่า 5 ปี)	80.00	
ครัวเรือนที่มีปัญหาในการชำระหนี้		
ไม่มี	100.00	

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

4) ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐของครัวเรือนเกษตรกร

4.1) ปัญหาของครัวเรือนเกษตรกร

(1) ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 2-20)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 88.89 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร ลักษณะปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดประสบปัญหาปัจจัยการผลิตมีราคาสูง รองลงมาคือ ราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 87.50 และโรคพืชระบาดร้อยละ 25.00 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีปัญหาการผลิตทางการเกษตรร้อยละ 11.11

ตารางที่ 2-20 ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเจ้า
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร	
ครัวเรือนที่มีปัญหา	88.89
ลักษณะปัญหา	
ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	100.00
ราคาผลผลิตตกต่ำ	87.50
โรคพืชระบาด	25.00
ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร	12.50
ศัตรูพืชรบกวน	12.50
ขาดแคลนเงินลงทุน	12.50
ครัวเรือนที่ไม่มีปัญหา	11.11

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

(2) ปัญหาด้านการครองชีพและสังคม (ตารางที่ 2-21)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 22.22 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีปัญหา
ด้านการครองชีพและสังคม ลักษณะปัญหาที่พบ ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดประสบปัญหารายได้ไม่เพียงพอ
กับรายจ่าย และขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐานร้อยละ 50.00 ส่วนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีปัญหา
ด้านการครองชีพและสังคม ร้อยละ 77.78

ตารางที่ 2-21 ปัญหาด้านการครองชีพและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเจ้า
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ปัญหาด้านการครองชีพและสังคม	
ครัวเรือนที่มีปัญหา	22.22
ลักษณะปัญหา	
รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย	100.00
ขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐาน	50.00
ครัวเรือนที่ไม่มีปัญหา	77.78

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

4.2) ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(1) ความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 2-22)

ครัวเรือนเกษตรที่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตรทั้งหมด ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยส่วนใหญ่ต้องการให้จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาด ร้อยละ 87.50 รองลงมาคือ ประกันราคาผลผลิตร้อยละ 75.00 และประกันรายได้เกษตรกรร้อยละ 62.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 2-22 ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรที่ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือด้านการเกษตร	
ครัวเรือนเกษตรที่ต้องการความช่วยเหลือ	100.00
ลักษณะความต้องการ	
จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาด	87.50
ประกันราคาผลผลิต	75.00
ประกันรายได้เกษตรกร	62.50
ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำสาธารณะที่ตื้นเขิน	12.50
ส่งเสริมและแนะนำการทำปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชใช้เอง	12.50
ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ	-

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

(2) ความต้องการความช่วยเหลือด้านการครองชีพและสังคม (ตารางที่ 2-23)

ครัวเรือนเกษตรทั้งหมดไม่ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ

ตารางที่ 2-23 ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการครองชีพและสังคม ของครัวเรือนเกษตรที่ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือด้านการครองชีพและสังคม	
ครัวเรือนเกษตรที่ต้องการความช่วยเหลือ	-
ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

5) ทักษะของครัวเรือนเกษตร (ตารางที่ 2-24)

5.1) แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

ครัวเรือนเกษตรร้อยละ 88.89 มีแนวคิดในการเพิ่มผลผลิต โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 เห็นว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี ส่วนร้อยละ 11.11 มีแนวคิดอื่น ๆ ได้แก่ การลงทุนจัดหาแหล่งน้ำ การป้องกันวัชพืช โรคพืช และศัตรูพืช เท่ากัน แต่ก็มีครัวเรือนเกษตรร้อยละ 11.11 ไม่ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต

5.2) แนวคิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช

ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดไม่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช

5.3) การวางแผนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร

ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพหลักของครอบครัวร้อยละ 77.78 รองลงมาคือ ขราภาพ มีที่ดินทำการเกษตร เป็นของตนเอง สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสมกับพืชชนิดอื่นร้อยละ 22.22 เท่ากัน และไม่มีความรู้ ในการประกอบอาชีพอื่นร้อยละ 11.11 ตามลำดับ

ตารางที่ 2-24 ทศนคติของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร	
ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต	88.89
เพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี	66.67
ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำ	11.11
ป้องกันวัชพืช/โรคพืช/ศัตรูพืช	11.11
ไม่ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต	11.11
แนวคิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช	
ไม่เปลี่ยน	100.00
การวางแผนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร	
ไม่เปลี่ยน	100.00
เหตุผล	
เป็นอาชีพหลักของครอบครัว	77.78
ขราภาพ	22.22
มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง	22.22
สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสมกับพืชชนิดอื่น	22.22
ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น	11.11

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2.4 ข้าวเหนียว

1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร (ตารางที่ 2-25)

เกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 57.75 และเพศหญิงร้อยละ 42.25 อายุเฉลี่ย 60 ปี ส่วนใหญ่อายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 46.48 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 45.07 และช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 7.04 ตามลำดับ ด้านศาสนาส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 98.59 และศาสนาคริสต์ ร้อยละ 1.41 ด้านการศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 97.18 เป็นผู้สำเร็จการศึกษา และร้อยละ 2.82 ไม่ได้เรียนหนังสือ โดยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 71.01 รองลงมาคือ มัธยมศึกษา ตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพร้อยละ 15.94 และมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 8.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 2-25 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
เพศ	
ชาย	57.75
หญิง	42.25
อายุเฉลี่ย (ปี)	60.46
ช่วงอายุ	
31-40 ปี	1.41
41-50 ปี	7.04
51-60 ปี	45.07
มากกว่า 60 ปี	46.48
การนับถือศาสนา	
ศาสนาพุทธ	98.59
ศาสนาคริสต์	1.41
ด้านการศึกษา	
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2.82
สำเร็จการศึกษา	97.18
ระดับการศึกษา	
ประถมศึกษา	71.01
มัธยมศึกษาตอนต้น	8.70
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	15.94
อนุปริญญา/ปวส.	1.45
ปริญญาตรี	1.45
สูงกว่าปริญญาตรี	1.45

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) การถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของครัวเรือนเกษตรกร (ตารางที่ 2-26)

เนื้อที่ถือครองในการเพาะปลูกข้าวเหนียวเฉลี่ย 4.63 ไร่ต่อครัวเรือน โดยลักษณะการถือครองเป็นที่ดินของตนเองเฉลี่ย 3.59 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 77.54) และที่ดินเช่าเฉลี่ย 1.04 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 22.46) ส่วนใหญ่เอกสารการถือครองที่ดินของตนเองเป็นโฉนด 2.76 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 76.88) รองลงมาคือ ส.ป.ก. 4-01 0.73 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 20.33) และน.ส.3 0.10 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 2.79) ตามลำดับ

ตารางที่ 2-26 ลักษณะการถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียว
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	จำนวน (ไร่/ครัวเรือน)	ร้อยละ
เนื้อที่ถือครอง	4.63	
ลักษณะการถือครองที่ดิน		
ตนเอง	3.59	77.54
เช่า	1.04	22.46
เอกสารการถือครองที่ดิน		
ประเภทเอกสารสิทธิ์		
โฉนด	2.76	76.88
ส.ป.ก. 4-01	0.73	20.33
น.ส.3	0.10	2.79

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

3) ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรกร (ตารางที่ 2-27)

ครัวเรือนเกษตรกรมีหนี้สินร้อยละ 61.97 และไม่มีหนี้สินร้อยละ 38.03 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด โดยในปีที่ผ่านมามีครัวเรือนเกษตรกรที่กู้ยืมเงินร้อยละ 86.36 ของครัวเรือนเกษตรกรที่มีหนี้สินทั้งหมด จำนวนเงินกู้ยืมเฉลี่ย 210,454.54 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นการกู้ยืมเงินในระบบทั้งหมด แหล่งเงินกู้ที่ครัวเรือนเกษตรกรกู้ยืมเงินมากที่สุดคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เฉลี่ย 201,136.36 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 95.57) ของวงเงินกู้ทั้งหมด รองลงมาคือ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเฉลี่ย 3,977.27 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 1.89) และสหกรณ์การเกษตรเฉลี่ย 3,863.64 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 1.84) ตามลำดับ วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงินส่วนใหญ่ใช้ในการเกษตรเฉลี่ย 171,250.00 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 81.37) รองลงมาคือ ลงทุนในทรัพย์สินเฉลี่ย 23,977.27 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 11.39) และใช้ในการครองชีพเฉลี่ย 15,227.27 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 7.24) อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยร้อยละ 6.69 ต่อปี ระยะเวลาการกู้ยืมส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมระยะยาวมากกว่า 5 ปี ร้อยละ 68.89 รองลงมาคือ ระยะสั้นไม่เกิน 1 ปี ร้อยละ 22.22 และระยะกลาง 2-5 ปี ร้อยละ 8.89 โดยครัวเรือนเกษตรกรที่กู้ยืมเงินทั้งหมดไม่มีปัญหาในการชำระหนี้

ตารางที่ 2-27 ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียว
ปีการเพาะปลูก 2564/65

ภาวะหนี้สิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน (บาท)
ครัวเรือนเกษตรกรที่มีหนี้สิน	61.97	
ครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีหนี้สิน	38.03	
การกู้ยืมเงินในรอบปีที่ผ่านมา		
ไม่มีการกู้ยืมเงิน	13.64	
มีการกู้ยืมเงิน	86.36	
เงินกู้เฉลี่ยต่อครัวเรือน		210,454.54
รายละเอียดของการกู้ยืมเงิน		
การกู้ยืมเงินในระบบ		
วงเงินกู้รวม		210,454.54
ครัวเรือนที่กู้ยืมเงิน	100.00	
แหล่งเงินกู้		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	95.57	201,136.36
กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	1.89	3,977.27
สหกรณ์การเกษตร	1.84	3,863.64
กองทุนเงินล้าน	0.70	1,477.27
วัตถุประสงค์		
ใช้ในการเกษตร	81.37	171,250.00
ลงทุนในทรัพย์สิน	11.39	23,977.27
ใช้ในการครองชีพ	7.24	15,227.27
อัตราดอกเบี้ย		
เฉลี่ย	6.69	
ระยะเวลากู้ยืม		
ระยะสั้น (1 ปี)	22.22	
ระยะกลาง (2-5 ปี)	8.89	
ระยะยาว (มากกว่า 5 ปี)	68.89	
ครัวเรือนที่มีปัญหาในการชำระหนี้		
ไม่มี	100.00	

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4) ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐของครัวเรือนเกษตรกร

4.1) ปัญหาของครัวเรือนเกษตรกร

(1) ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 2-28)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 91.55 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร ลักษณะปัญหาที่พบ ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ร้อยละ 72.31 รองลงมาคือ ราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 66.15 และขาดแคลนนํ้าเพื่อการเกษตร ร้อยละ 46.15 ตามลำดับ และครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีปัญหาการผลิตทางการเกษตรร้อยละ 8.45

ตารางที่ 2-28 ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียว
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร	
ครัวเรือนที่มีปัญหา	91.55
ลักษณะปัญหา	
ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	72.31
ราคาผลผลิตตกต่ำ	66.15
ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร	46.15
ศัตรูพืชรบกวน	13.85
ขาดแคลนเงินลงทุน	9.23
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	9.23
ฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง	7.69
โรคพืชระบาด	6.15
ขาดแคลนแรงงาน	6.15
ปริมาณผลผลิตต่ำ	4.62
วัชพืชรบกวน	4.62
ครัวเรือนที่ไม่มีปัญหา	8.45

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

(2) ปัญหาด้านการครองชีพและสังคม (ตารางที่ 2-29)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 33.80 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีปัญหาด้านการครองชีพและสังคม ลักษณะปัญหาที่พบ ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหารายได้ไม่เพียงพอ กับรายจ่ายร้อยละ 70.83 ของครัวเรือนเกษตรกรที่ปัญหาด้านการครองชีพและสังคม รองลงมาคือ สุขภาพไม่แข็งแรงร้อยละ 33.33 และขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐานร้อยละ 16.67 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีปัญหาด้านการครองชีพและสังคมร้อยละ 66.20

ตารางที่ 2-29 ปัญหาด้านการครองชีพและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียว
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ปัญหาด้านการครองชีพและสังคม	
ครัวเรือนที่มีปัญหา	33.80
ลักษณะปัญหา	
รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย	70.83
สุขภาพไม่แข็งแรง	33.33
ขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐาน	16.67
สินค้าอุปโภคและบริโภคมีราคาสูง	4.17
ครัวเรือนที่ไม่มีปัญหา	66.20

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

4.2) ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐของครัวเรือนเกษตรกร

(1) ความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 2-30)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 93.85 ของครัวเรือนเกษตรกรที่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ โดยส่วนใหญ่ต้องการให้จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาดร้อยละ 67.21 รองลงมาคือ ประกันรายได้เกษตรกรร้อยละ 55.74 และประกันราคาผลผลิตร้อยละ 37.70 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิตทางการเกษตรร้อยละ 6.15

ตารางที่ 2-30 ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร
ที่ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือด้านการเกษตร	
ครัวเรือนเกษตรกรที่ต้องการความช่วยเหลือ	93.85
ลักษณะความต้องการ	
จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาด	67.21
ประกันรายได้เกษตรกร	55.74
ประกันราคาผลผลิต	37.70
จัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	29.51
ส่งเสริมและแนะนำการปรับปรุงบำรุงดิน	3.28
ส่งเสริมและแนะนำการทำปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชใช้เอง	1.64
จัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตให้แก่เกษตรกร	1.64
ครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ	6.15

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

(2) ความต้องการความช่วยเหลือด้านการครองชีพและสังคม (ตารางที่ 2-31)

ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดไม่ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ

ตารางที่ 2-31 ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการครองชีพและสังคม ของครัวเรือนเกษตรกร
ที่ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือด้านการครองชีพและสังคม	
ครัวเรือนเกษตรกรที่ต้องการความช่วยเหลือ	-
ครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

5) ทศนคติของครัวเรือนเกษตรกร (ตารางที่ 2-32)

5.1) แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 90.14 มีแนวคิดในการเพิ่มผลผลิต โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.38 เห็นว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี ร้อยละ 26.76 ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำ และร้อยละ 8.45 ป้องกันวัชพืช โรคพืช และศัตรูพืช แต่ก็มีครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 9.86 ไม่ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต

5.2) แนวคิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช

ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 97.18 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช และมีเพียงร้อยละ 2.82 เท่านั้นที่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช โดยประเภทการเปลี่ยนแปลงคือ ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดต้องการลดพื้นที่ปลูก เนื่องจากต้องการปลูกพืชชนิดอื่น

5.3) การวางแผนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร

ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 94.37 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพหลักของครอบครัวร้อยละ 52.24 รองลงมาคือ ขราภาพร้อยละ 46.27 และมีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเองร้อยละ 11.94 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 5.63 มีความคิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นนอกภาคการเกษตร ซึ่งต้องการเปลี่ยนไปประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้างร้อยละ 50.00 เท่ากัน โดยทั้งหมดให้เหตุผลว่าต้องการมีรายได้ประจำ

ตารางที่ 2-32 ทัศนคติของครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร	
ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต	90.14
เพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี	63.38
ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำ	26.76
ป้องกันวัชพืช/โรคพืช/ศัตรูพืช	8.45
ปรับปรุงบำรุงดิน	4.23
เพิ่มปริมาณปุ๋ยอินทรีย์	4.23
เปลี่ยนพันธุ์ใหม่	2.82
เพิ่มปริมาณฮอร์โมน (สารเร่งการเจริญเติบโต)	1.41
ปลูกข้าวให้ตรงตามฤดูกาล	1.41
เปลี่ยนพื้นที่ปลูกใหม่	1.41
ไม่ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต	9.86
แนวคิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช	
ไม่เปลี่ยน	97.18
เปลี่ยน	2.82
ประเภทของการเปลี่ยนแปลง	
ลดพื้นที่เพาะปลูก	100.00
เหตุผล ต้องการปลูกพืชชนิดอื่น	100.00
การวางแผนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร	
ไม่เปลี่ยน	94.37
เหตุผล	
เป็นอาชีพหลักของครอบครัว	52.24
ชราภาพ	46.27
มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง	11.94
ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น	8.96
เปลี่ยน	5.63
อาชีพที่ต้องการเปลี่ยน	
ค้าขาย	50.00
เหตุผล ต้องการมีรายได้ประจำ	100.00
รับจ้าง	50.00
เหตุผล ต้องการมีรายได้ประจำ	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

บทที่ 3

ภาวะการผลิต

การศึกษาภาวะการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี เพื่อใช้วิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน โดยทำการศึกษาสภาพการผลิต การกระจายผลผลิต การใช้ปัจจัยการผลิต ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ มีรายละเอียดการศึกษา ดังนี้

3.1 ข้าวนาปี

1) สภาพการผลิต (ตารางที่ 3-1)

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวเหนียวร้อยละ 45.61 (พันธุ์กข 6) รองลงมาคือ ข้าวหอมมะลิร้อยละ 42.11 (พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 22.81 และพันธุ์กข 15 ร้อยละ 19.30) และข้าวเจ้าร้อยละ 12.28 (พันธุ์พิษณุโลก 2) เนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 5.65 ไร่ต่อครัวเรือน วิธีการปลูกใช้วิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 75.44 และปักดำร้อยละ 24.56 อายุพืชเฉลี่ย 3.96 เดือน โดยส่วนใหญ่เริ่มทำการผลิตเดือนมิถุนายนร้อยละ 54.39 รองลงมาคือ เดือนพฤษภาคมร้อยละ 36.84 และเดือนกรกฎาคมร้อยละ 8.77 ตามลำดับ การเก็บเกี่ยวผลผลิตส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 73.68 รองลงมาคือ เดือนตุลาคมร้อยละ 24.56 และเดือนธันวาคมร้อยละ 1.76 ตามลำดับ แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตเป็นการใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 43.86 และเป็นการใช้น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 56.14 แหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝนส่วนใหญ่คือชลประทานร้อยละ 68.74 รองลงมาคือ แหล่งน้ำสาธารณะร้อยละ 21.88 และแหล่งน้ำธรรมชาติร้อยละ 6.25 ตามลำดับ

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวหอมมะลิร้อยละ 64.37 (พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 40.23 และพันธุ์กข 15 ร้อยละ 24.14) รองลงมาคือ ข้าวเหนียวร้อยละ 33.33 (พันธุ์กข 6) และข้าวเจ้าร้อยละ 2.30 (พันธุ์พิษณุโลก 2) เนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 8.85 ไร่ต่อครัวเรือน วิธีการปลูกใช้วิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 78.16 และปักดำร้อยละ 21.84 อายุพืชเฉลี่ย 3.99 เดือน โดยส่วนใหญ่เริ่มทำการผลิตเดือนพฤษภาคมร้อยละ 40.23 รองลงมาคือ เดือนมิถุนายนร้อยละ 36.78 และเดือนกรกฎาคมร้อยละ 20.69 ตามลำดับ การเก็บเกี่ยวผลผลิตส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 52.87 รองลงมาคือ เดือนตุลาคมร้อยละ 18.39 และเดือนธันวาคมร้อยละ 14.95 ตามลำดับ แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตเป็นการใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 80.46 และเป็นการใช้น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 19.54 แหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝน ได้แก่ สระน้ำในไร่นา ร้อยละ 64.71 รองลงมาคือ น้ำบาดาลร้อยละ 35.29 และแหล่งน้ำธรรมชาติร้อยละ 5.88

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

เกษตรกรปลูกข้าวเหนียวร้อยละ 57.14 (พันธุ์กข 6) และข้าวหอมมะลิ ร้อยละ 42.86 (พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 และพันธุ์กข 15 ร้อยละ 21.43 เท่ากัน) เนื้อที่เพาะปลูก และเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 7.39 ไร่ต่อครัวเรือน วิธีการปลูกใช้วิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 92.86 และปักดำร้อยละ 7.14 อายุพืชเฉลี่ย 3.98 เดือน โดยส่วนใหญ่เริ่มทำการผลิตเดือนพฤษภาคม ร้อยละ 46.43 รองลงมาคือ เดือนมิถุนายนร้อยละ 35.71 และเดือนกรกฎาคมร้อยละ 10.71 ตามลำดับ การเก็บเกี่ยวผลผลิตส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 64.29 รองลงมาคือ เดือนกันยายน ร้อยละ 17.86 และเดือนตุลาคมร้อยละ 10.71 ตามลำดับ แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตเป็นการใช้น้ำฝน เพียงอย่างเดียวร้อยละ 85.71 และเป็นการใช้น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 14.29 แหล่งน้ำอื่นที่ใช้ ร่วมกับน้ำฝน ได้แก่ แหล่งน้ำธรรมชาติร้อยละ 50.00 ชลประทานและแหล่งน้ำสาธารณะร้อยละ 25.00 เท่ากัน

(4) เฉลี่ย

เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวหอมมะลิร้อยละ 53.49 (พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 31.40 และพันธุ์กข 15 ร้อยละ 22.09) รองลงมาคือ ข้าวเหนียวร้อยละ 41.28 (พันธุ์กข 6) และข้าวเจ้าร้อยละ 5.23 (พันธุ์พิษณุโลก 2) เนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 7.55 ไร่ต่อครัวเรือน วิธีการปลูกใช้วิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 79.65 และปักดำร้อยละ 20.35 อายุพืชเฉลี่ย 3.98 เดือน โดยส่วนใหญ่เริ่มทำการผลิตเดือนมิถุนายนร้อยละ 42.44 รองลงมาคือ เดือนพฤษภาคมร้อยละ 40.12 และเดือนกรกฎาคมร้อยละ 15.12 ตามลำดับ การเก็บเกี่ยวผลผลิตส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวเดือนพฤศจิกายน ร้อยละ 61.63 รองลงมาคือ เดือนตุลาคมร้อยละ 19.19 และเดือนธันวาคมร้อยละ 9.30 ตามลำดับ แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตเป็นการใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 69.19 และเป็นการใช้น้ำฝนร่วมกับ แหล่งน้ำอื่นร้อยละ 30.81 แหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝนส่วนใหญ่คือ ชลประทานร้อยละ 43.40 รองลงมาคือ สระน้ำในไร่นาร้อยละ 22.64 และแหล่งน้ำสาธารณะร้อยละ 15.09 ตามลำดับ

ตารางที่ 3-1 สภาพการผลิตข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ			หน่วย: ร้อยละ
	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ			เฉลี่ย
	สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	เล็กน้อย (S3)	
พันธุ์ข้าว				
กข 6	45.61	33.33	57.14	41.28
ขาวดอกมะลิ 105	22.81	40.23	21.43	31.40
กข 15	19.30	24.14	21.43	22.09
พิษณุโลก 2	12.28	2.30	-	5.23
เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่ต่อครัวเรือน)	5.65	8.85	7.39	7.55
เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่ต่อครัวเรือน)	5.65	8.85	7.39	7.55

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ			เฉลี่ย
	สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	เล็กน้อย (S3)	
วิธีการปลูก				
หวานเมล็ดพันธุ์	75.44	78.16	92.86	79.65
ปักดำ	24.56	21.84	7.14	20.35
อายุพืช (เดือน)	3.96	3.99	3.98	3.98
ช่วงเวลาการผลิต				
เดือนเริ่มการผลิต				
เมษายน	-	-	3.57	0.58
พฤษภาคม	36.84	40.23	46.43	40.12
มิถุนายน	54.39	36.78	35.71	42.44
กรกฎาคม	8.77	20.69	10.71	15.12
สิงหาคม	-	2.30	3.58	1.74
เดือนเก็บเกี่ยวผลผลิต				
มกราคม	-	2.30	-	1.16
กุมภาพันธ์	-	11.49	17.86	8.72
ตุลาคม	24.56	18.39	10.71	19.19
พฤศจิกายน	73.68	52.87	64.29	61.63
ธันวาคม	1.76	14.95	7.14	9.30
แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต				
น้ำฝนอย่างเดียว	43.86	80.46	85.71	69.19
น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่น	56.14	19.54	14.29	30.81
แหล่งน้ำอื่นที่เข้าร่วมกับน้ำฝน				
ชลประทาน	68.74	-	25.00	43.40
สระน้ำในไรนา	3.13	64.71	-	22.64
แหล่งน้ำสาธารณะ	21.88	-	25.00	15.09
น้ำบาดาล	-	35.29	-	11.32
แหล่งน้ำธรรมชาติ	6.25	5.88	50.00	9.43

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) การกระจายผลผลิต (ตารางที่ 3-2)

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตร้อยละ 85.80 บริโภคร้อยละ 13.11 และเก็บบางส่วนไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 1.09 วิธีการจำหน่ายเป็นแบบอิสระทั้งหมด โดยมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อสถานที่จำหน่าย ได้แก่ จุฑารับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) ร้อยละ 79.59 และที่บ้านร้อยละ 20.41 วิธีการขนส่งคือเกษตรกรจ้างขนส่งร้อยละ 79.59 และผู้รับซื้อขนส่งเองร้อยละ 20.41 อัตราค่าขนส่งเฉลี่ย 0.22 บาทต่อกิโลกรัม ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 11.00 กิโลเมตร

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตร้อยละ 86.80 บริโภคร้อยละ 11.82 และเก็บบางส่วนไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 1.38 วิธีการจำหน่ายเป็นแบบอิสระทั้งหมด โดยมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อสถานที่จำหน่าย ได้แก่ จุฑารับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) ร้อยละ 81.82 ที่บ้านร้อยละ 16.88 และที่นา ร้อยละ 1.30 วิธีการขนส่งคือ เกษตรกรจ้างขนส่งร้อยละ 80.52 ผู้รับซื้อขนส่งเองร้อยละ 18.18 และขนส่ง

ด้วยตนเองร้อยละ 1.30 อัตราค่าขนส่งเฉลี่ย 0.20 บาทต่อกิโลกรัม ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 7.41 กิโลเมตร

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตร้อยละ 72.22 บริโภคร้อยละ 26.12 และเก็บบางส่วนไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 1.66 วิธีการจำหน่ายเป็นแบบอิสระทั้งหมด โดยมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่าย ได้แก่ จุฑารับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) ร้อยละ 76.19 และที่บ้านร้อยละ 23.81 วิธีการขนส่งคือ เกษตรกรจ้างขนส่งร้อยละ 66.67 ผู้รับซื้อขนส่งเองร้อยละ 23.81 และขนส่งด้วยตนเองร้อยละ 9.52 อัตราค่าขนส่งเฉลี่ย 0.22 บาทต่อกิโลกรัม ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 6.57 กิโลเมตร

(4) เฉลี่ย

เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตร้อยละ 85.00 บริโภคร้อยละ 13.69 และเก็บบางส่วนไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 1.31 วิธีการจำหน่ายเป็นแบบอิสระทั้งหมด โดยมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่าย ได้แก่ จุฑารับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) ร้อยละ 80.27 ที่บ้านร้อยละ 19.05 และที่นา ร้อยละ 0.68 วิธีการขนส่งคือ เกษตรกรจ้างขนส่งร้อยละ 78.23 ผู้รับซื้อขนส่งเองร้อยละ 19.73 และขนส่งด้วยตนเองร้อยละ 2.04 อัตราค่าขนส่งเฉลี่ย 0.21 บาทต่อกิโลกรัม ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 8.50 กิโลเมตร

ตารางที่ 3-2 การกระจายผลผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ			หน่วย: ร้อยละ
	สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	เล็กน้อย (S3)	เฉลี่ย
การกระจายผลผลิต				
จำหน่าย	85.80	86.80	72.22	85.00
บริโภค	13.11	11.82	26.12	13.69
เก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์	1.09	1.38	1.66	1.31
วิธีการจำหน่าย				
จำหน่ายแบบอิสระ	100.00	100.00	100.00	100.00
ประเภทผู้รับซื้อ				
พ่อค้าในท้องถิ่น	100.00	100.00	100.00	100.00
สถานที่จำหน่ายผลผลิต				
จุฑารับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว)	79.59	81.82	76.19	80.27
ที่บ้าน	20.41	16.88	23.81	19.05
ที่นา	-	1.30	-	0.68
วิธีการขนส่งผลผลิต				
จ้างขนส่ง	79.59	80.52	66.67	78.23
ผู้รับซื้อขนส่งเอง	20.41	18.18	23.81	19.73
ขนส่งด้วยตนเอง	-	1.30	9.52	2.04
อัตราค่าขนส่ง				
เฉลี่ย (บาท/กก.)	0.22	0.20	0.22	0.21
ระยะทางถึงสถานที่จำหน่ายผลผลิต				
เฉลี่ย (กม.)	11.00	7.41	6.57	8.50

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

3) การใช้ปัจจัยการผลิต (ตารางที่ 3-3)

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

เกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ 15.09 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 34.80 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์เคมี 2.33 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพ ชนิดเม็ด 0.11 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยคอก 6.71 กิโลกรัมต่อไร่ วัสดุปรับปรุงบำรุงดินคือ โดโลไมท์ 0.39 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดน้ำ 0.04 ลิตรต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดวัชพืชชนิดน้ำ 0.25 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.41 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดโรคพืชชนิดน้ำ 0.03 ลิตรต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 3.89 ลิตรต่อไร่ และปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 0.21 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 5.92 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

เกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ 16.07 กิโลกรัมต่อไร่ เมล็ดพันธุ์ พืชปุ๋ยสด 0.14 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 37.57 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์เคมี 0.65 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด 0.04 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยคอก 10.80 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยหมัก 0.34 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดน้ำ 0.02 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.03 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดวัชพืชชนิดน้ำ 0.25 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.05 กิโลกรัมต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 2.49 ลิตรต่อไร่ และปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 0.27 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 4.05 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

เกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ 17.67 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 37.08 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด 0.01 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยคอก 9.90 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดน้ำ 0.01 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.01 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดวัชพืชชนิดน้ำ 0.34 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.06 กิโลกรัมต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 2.35 ลิตรต่อไร่ และปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 0.31 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 4.32 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

(4) เฉลี่ย

เกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ 16.08 กิโลกรัมต่อไร่ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 0.08 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 36.81 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์เคมี 0.96 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด 0.06 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยคอก 9.65 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยหมัก 0.20 กิโลกรัมต่อไร่ วัสดุปรับปรุงบำรุงดินคือ โดโลไมท์ 0.10 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดน้ำ 0.02 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.02 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดวัชพืชชนิดน้ำ 0.26 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.14 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดโรคพืชชนิดน้ำ 0.01 ลิตรต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 2.81 ลิตรต่อไร่ และปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 0.27 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 4.53 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

ตารางที่ 3-3 การใช้ปัจจัยการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ต่อไร่

รายการ	หน่วย	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ			เฉลี่ย
		สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	เล็กน้อย (S3)	
1. วัสดุการเกษตร					
1.1 เมล็ดพันธุ์	กก.	15.09	16.07	17.67	16.08
1.2 เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	กก.	-	0.14	-	0.08
1.3 ปุ๋ย					
ปุ๋ยเคมี	กก.	34.80	37.57	37.08	36.81
ปุ๋ยอินทรีย์เคมี	กก.	2.33	0.65	-	0.96
ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ					
ปุ๋ยชีวภาพ					
ชนิดเม็ด	กก.	0.11	0.04	0.01	0.06
ปุ๋ยคอก	กก.	6.71	10.80	9.90	9.65
ปุ๋ยหมัก	กก.	-	0.34	-	0.20
1.4 วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน					
โดโลไมท์	กก.	0.39	-	-	0.10
1.5 สารเร่งการเจริญเติบโต					
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.04	0.02	0.01	0.02
ชนิดผง/เม็ด	กก.	-	0.03	0.01	0.02
1.6 สารป้องกันและกำจัดวัชพืช					
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.25	0.25	0.34	0.26
ชนิดผง/เม็ด	กก.	0.41	0.05	0.06	0.14
1.7 สารป้องกันและกำจัดโรคพืช					
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.03	-	-	0.01
1.8 น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	ลิตร	3.89	2.49	2.35	2.81
2. แรงงาน					
2.1 แรงงานคน	วันทำงาน	0.21	0.27	0.31	0.27
2.2 แรงงานเครื่องจักร	ชั่วโมงทำงาน	5.92	4.05	4.32	4.53

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4) ต้นทุน ผลตอบแทนและความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ

4.1) ต้นทุนการผลิต (ตารางที่ 3-4)

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

ต้นทุนทั้งหมด 4,628.63 บาทต่อไร่ แบ่งเป็น ต้นทุนที่เป็นเงินสด 2,832.35 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 61.19) และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,796.28 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 38.81) ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,498.94 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 75.59) และต้นทุนคงที่ 1,129.69 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 24.41) และมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 5.87 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าวัสดุการเกษตร 1,196.76 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 34.20) ค่าแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักร 1,960.85 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 56.04) ค่าขนส่งผลผลิต 140.87 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 4.03) ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร 0.12 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.001) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร 9.10 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.26) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 79.75 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.28) และค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร 111.49 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.19) ซึ่งมีต้นทุนผันแปรต่อหน่วยเฉลี่ย 4.44 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าภาษีที่ดิน 5.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.44) ค่าใช้ที่ดิน 961.16 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 85.08) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร 52.94 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 4.69) และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร 110.59 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 9.79)

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

ต้นทุนทั้งหมด 4,005.72 บาทต่อไร่ แบ่งเป็น ต้นทุนที่เป็นเงินสด 2,423.60 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 60.50) และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,582.12 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 39.50) ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 2,892.35 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 72.21) และต้นทุนคงที่ 1,113.37 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 27.79) และมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 7.10 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าวัสดุการเกษตร 1,132.09 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 39.14) ค่าแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักร 1,494.89 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 51.68) ค่าขนส่งผลผลิต 92.82 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.21) ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร 1.61 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.06) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร 4.07 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.14) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 67.27 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.33) และค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร 99.60 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.44) ซึ่งมีต้นทุนผันแปรต่อหน่วยเฉลี่ย 5.13 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าภาษีที่ดิน 5.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.45) ค่าใช้ที่ดิน 968.87 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 87.02) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร 42.93 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.86) และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร 96.57 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 8.67)

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

ต้นทุนทั้งหมด 4,082.58 บาทต่อไร่ แบ่งเป็น ต้นทุนที่เป็นเงินสด 2,722.55 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 66.69) และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,360.03 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 33.31) ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,040.28 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 74.47) และต้นทุนคงที่ 1,042.30 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 25.53) และมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 10.98 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าวัสดุการเกษตร 1,188.25 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 39.09) ค่าแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักร 1,602.22 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 52.70) ค่าขนส่งผลผลิต 53.43 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 1.76) ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร 1.03 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.03) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร 4.69 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.15) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 75.18 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.47) และค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร 115.48 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.80) ซึ่งมีต้นทุนผันแปรต่อหน่วยเฉลี่ย 8.18 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าภาษีที่ดิน 5.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.48) ค่าใช้ที่ดิน 979.71 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 94.00) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร 20.60 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 1.97) และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร 36.99 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.55)

(4) เฉลี่ย

ต้นทุนทั้งหมด 4,172.36 บาทต่อไร่ แบ่งเป็น ต้นทุนที่เป็นเงินสด 2,572.53 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 61.66) และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,599.83 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 38.34) ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,066.26 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 73.49) และต้นทุนคงที่ 1,106.10 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 26.51) และมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 7.08 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าวัสดุการเกษตร 1,157.05 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 37.73) ค่าแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักร 1,627.49 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 53.08) ค่าขนส่งผลผลิต 98.46 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.21) ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร 1.15 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.04) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร 5.41 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.18) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 71.62 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.34) และค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร 105.08 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.42) ซึ่งมีต้นทุนผันแปรต่อหน่วยเฉลี่ย 5.21 บาทกิโลกรัม

ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าภาษีที่ดิน 5.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.45) ค่าใช้ที่ดิน 968.69 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 87.58) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร 41.85 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.78) และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร 90.56 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 8.19)

ตารางที่ 3-4 โครงสร้างต้นทุนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ต่อไร่

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ						เฉลี่ย	
	สูง (S1)		ปานกลาง (S2)		เล็กน้อย (S3)			
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
1. ต้นทุนทั้งหมด	4,628.63	100.00	4,005.72	100.00	4,082.58	100.00	4,172.36	100.00
1.1 ต้นทุนที่เป็นเงินสด	2,832.35	61.19	2,423.60	60.50	2,722.55	66.69	2,572.53	61.66
1.2 ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด	1,796.28	38.81	1,582.12	39.50	1,360.03	33.31	1,599.83	38.34
2.ต้นทุนผันแปร	3,498.94	75.59	2,892.35	72.21	3,040.28	74.47	3,066.26	73.49
2.1 ค่าวัสดุการเกษตร	1,196.76	34.20	1,132.09	39.14	1,188.25	39.09	1,157.05	37.73
2.2 ค่าจ้างแรงงานคน และแรงงานเครื่องจักร	1,960.85	56.04	1,494.89	51.68	1,602.22	52.70	1,627.49	53.08
2.3 ค่าขนส่งผลผลิต	140.87	4.03	92.82	3.21	53.43	1.76	98.46	3.21
2.4 ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร	0.12	0.001	1.61	0.06	1.03	0.03	1.15	0.04
2.5 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	9.10	0.26	4.07	0.14	4.69	0.15	5.41	0.18
2.6 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน (6.50%)	79.75	2.28	67.27	2.33	75.18	2.47	71.62	2.34
2.7 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร	111.49	3.19	99.60	3.44	115.48	3.80	105.08	3.42
3. ต้นทุนคงที่	1,129.69	24.41	1,113.37	27.79	1,042.30	25.53	1,106.10	26.51
3.1 ภาษีที่ดิน	5.00	0.44	5.00	0.45	5.00	0.48	5.00	0.45
3.2 ค่าใช้ที่ดิน	961.16	85.08	968.87	87.02	979.71	94.00	968.69	87.58
3.3ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	52.94	4.69	42.93	3.86	20.60	1.97	41.85	3.78
3.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน อุปกรณ์การเกษตร (6.50%)	110.59	9.79	96.57	8.67	36.99	3.55	90.56	8.19
4. ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/กก.)	5.87		7.10		10.98		7.08	
5. ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย (บาท/กก.)	4.44		5.13		8.18		5.21	

ที่มา: จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4.2) ผลตอบแทนและความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ (ตารางที่ 3-5)

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ราคาข้าวเปลือกนาปีที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นา เฉลี่ย 8.54 บาทต่อกิโลกรัม

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

เกษตรกรได้ผลผลิต 788.42 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 6,733.11 บาทต่อไร่ ส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด 3,900.76 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร 3,234.17 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 2,104.48 บาทต่อไร่

ผลตอบแทนต่อหน่วย 2.67 บาทต่อกิโลกรัม กำไรส่วนเกินต่อหน่วย 4.10 บาทต่อกิโลกรัม ระดับผลผลิต
 คຸ້ມທຸນ 275.53 กิโลกรัมต่อไร่ และมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.45

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

เกษตรกรได้ผลผลิต 563.94 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 4,816.05 บาทต่อไร่ ส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด 2,392.45 บาทต่อไร่ ผลตอบแทน
 เหนือต้นทุนผันแปร 1,923.70 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 810.33 บาทต่อไร่
 ผลตอบแทนต่อหน่วย 1.44 บาทต่อกิโลกรัม กำไรส่วนเกินต่อหน่วย 3.41 บาทต่อกิโลกรัม ระดับผลผลิต
 คຸ້ມທຸນ 326.50 กิโลกรัมต่อไร่ และมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.20

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

เกษตรกรได้ผลผลิต 371.69 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 3,174.23 บาทต่อไร่ ส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด 451.68 บาทต่อไร่ ผลตอบแทน
 เหนือต้นทุนผันแปร 133.95 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดขาดทุน 908.35 บาทต่อไร่
 ผลตอบแทนต่อหน่วยขาดทุน 2.44 บาทต่อกิโลกรัม กำไรส่วนเกินต่อหน่วย 0.36 บาทต่อกิโลกรัม ระดับ
 ผลผลิตคຸ້ມທຸນ 2,895.28 กิโลกรัมต่อไร่ และมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 0.78

(4) เฉลี่ย

เกษตรกรได้ผลผลิต 588.95 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 5,029.63 บาทต่อไร่ ส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด 2,457.10 บาทต่อไร่ ผลตอบแทน
 เหนือต้นทุนผันแปร 1,963.37 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 857.27 บาทต่อไร่
 ผลตอบแทนต่อหน่วย 1.46 บาทต่อกิโลกรัม กำไรส่วนเกินต่อหน่วย 3.33 บาทต่อกิโลกรัม ระดับผลผลิต
 คຸ້ມທຸນ 332.16 กิโลกรัมต่อไร่ และมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.21

ตารางที่ 3-5 ผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	หน่วย	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ			เฉลี่ย
		สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	เล็กน้อย (S3)	
1. ปริมาณผลผลิต	กก./ไร่	788.42	563.94	371.69	588.95
2. ราคาผลผลิต	บาท/กก.	8.54	8.54	8.54	8.54
3. มูลค่าผลผลิต	บาท/ไร่	6,733.11	4,816.05	3,174.23	5,029.63
4. ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด	บาท/ไร่	3,900.76	2,392.45	451.68	2,457.10
5. ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร	บาท/ไร่	3,234.17	1,923.70	133.95	1,963.37
6. ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด	บาท/ไร่	2,104.48	810.33	-908.35	857.27
7. ผลตอบแทนต่อหน่วย	บาท/กก.	2.67	1.44	-2.44	1.46
8. กำไรส่วนเกินต่อหน่วย	บาท/กก.	4.10	3.41	0.36	3.33
9. ระดับผลผลิตคຸ້ມທຸນ	กก./ไร่	275.53	326.50	2,895.28	332.16
10. อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)		1.45	1.20	0.78	1.21

ที่มา: จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

3.2 ข้าวหอมมะลิ

1) สภาพการผลิต (ตารางที่ 3-6)

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

เกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 54.17 และพันธุ์กข 15 ร้อยละ 45.83 เนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 7.96 ไร่ต่อครัวเรือน วิธีการปลูกใช้วิธีหว่าน เมล็ดพันธุ์ร้อยละ 87.50 และปักดำร้อยละ 12.50 อายุพืชเฉลี่ย 3.99 เดือน โดยเริ่มทำการผลิต เดือนมิถุนายนร้อยละ 58.33 และเดือนพฤษภาคมร้อยละ 41.67 เก็บเกี่ยวผลผลิต เดือนพฤศจิกายนร้อยละ 95.83 และเดือนตุลาคมร้อยละ 4.17 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตเป็นการใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 45.83 และเป็นการใช้น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 54.17 แหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝน ได้แก่ ชลประทานร้อยละ 53.85 รองลงมาคือ แหล่งน้ำสาธารณะ ร้อยละ 30.77 และแหล่งน้ำธรรมชาติร้อยละ 15.38

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

เกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 62.50 และพันธุ์กข 15 ร้อยละ 37.50 เนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 10.52 ไร่ต่อครัวเรือน วิธีการปลูกใช้วิธีหว่าน เมล็ดพันธุ์ร้อยละ 85.71 และปักดำร้อยละ 14.29 อายุพืชเฉลี่ย 4.00 เดือน โดยส่วนใหญ่เริ่มทำการผลิต เดือนพฤษภาคมร้อยละ 51.79 รองลงมาคือ เดือนมิถุนายนร้อยละ 33.93 และเดือนกรกฎาคมร้อยละ 10.71 ตามลำดับ การเก็บเกี่ยวผลผลิตส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 53.57 รองลงมาคือ เดือนกันยายนร้อยละ 17.86 และเดือนธันวาคมร้อยละ 16.07 ตามลำดับ แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตเป็นการใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 78.57 และเป็นการใช้น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 21.43 แหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝน ได้แก่ สระน้ำในไร่นาร้อยละ 58.33 และน้ำบาดาลร้อยละ 50.00

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

เกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 และพันธุ์กข 15 ร้อยละ 50.00 เท่ากัน เนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 9.00 ไร่ต่อครัวเรือน วิธีการปลูกใช้วิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ทั้งหมด อายุพืชเฉลี่ย 3.96 เดือน โดยเริ่มทำการผลิตเดือนพฤษภาคมร้อยละ 50.00 เดือนมิถุนายน ร้อยละ 33.34 เดือนกรกฎาคมร้อยละ 16.66 การเก็บเกี่ยวผลผลิตเก็บเกี่ยวเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 58.33 รองลงมาคือ เดือนกันยายนร้อยละ 33.34 และเดือนตุลาคมร้อยละ 8.33 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตเป็นการใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 83.33 และเป็นการใช้น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 16.67 แหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝน ได้แก่ แหล่งน้ำสาธารณะ และแหล่งน้ำธรรมชาติร้อยละ 50.00 เท่ากัน

(4) เฉลี่ย

เกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 58.70 และพันธุ์กข 15 ร้อยละ 41.30 เนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 9.65 ไร่ต่อครัวเรือน วิธีการปลูกใช้วิธีหว่าน เมล็ดพันธุ์ร้อยละ 88.04 และปักดำร้อยละ 11.96 อายุพืชเฉลี่ย 3.99 เดือน โดยส่วนใหญ่เริ่มทำการผลิตเดือนพฤษภาคมร้อยละ 48.91 รองลงมาคือ เดือนมิถุนายนร้อยละ 40.22 และเดือนกรกฎาคม ร้อยละ 8.70 ตามลำดับ การเก็บเกี่ยวผลผลิตส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 65.22 รองลงมาคือ เดือนกันยายนร้อยละ 15.22 และเดือนธันวาคมร้อยละ 9.78 ตามลำดับ แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตเป็นการใช้น้ำฝนตามเพียงอย่างเดียวร้อยละ 70.65 และเป็นการใช้น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่น

ร้อยละ 29.35 แหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝนส่วนใหญ่คือ ชลประทาน และสระน้ำในไร่นาร้อยละ 25.93 เท่ากัน รองลงมาคือ น้ำบาดาลร้อยละ 22.22 และแหล่งน้ำสาธารณะร้อยละ 18.52 ตามลำดับ

ตารางที่ 3-6 สภาพการผลิตข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ			หน่วย: ร้อยละ
	สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	เล็กน้อย (S3)	เฉลี่ย
พันธุ์ข้าว				
ข้าวดอกมะลิ 105	54.17	62.50	50.00	58.70
กข 15	45.83	37.50	50.00	41.30
เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่ออกรั่วเรือน)	7.96	10.52	9.00	9.65
เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่ออกรั่วเรือน)	7.96	10.52	9.00	9.65
วิธีการปลูก				
หว่านเมล็ดพันธุ์	87.50	85.71	100.00	88.04
ปักดำ	12.50	14.29	-	11.96
อายุพืช (เดือน)	3.99	4.00	3.96	3.99
ช่วงเวลาการผลิต				
เดือนเริ่มการผลิต				
พฤษภาคม	41.67	51.79	50.00	48.91
มิถุนายน	58.33	33.93	33.34	40.22
กรกฎาคม	-	10.71	16.66	8.70
สิงหาคม	-	3.57	-	2.17
เดือนเก็บเกี่ยวผลผลิต				
มกราคม	-	3.57	-	2.17
กันยายน	-	17.86	33.34	15.22
ตุลาคม	4.17	8.93	8.33	7.61
พฤศจิกายน	95.83	53.57	58.33	65.22
ธันวาคม	-	16.07	-	9.78
แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต				
น้ำฝนอย่างเดียว	45.83	78.57	83.33	70.65
น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่น	54.17	21.43	16.67	29.35
แหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝน				
ชลประทาน	53.85	-	-	25.93
สระน้ำในไร่นา	-	58.33	-	25.93
น้ำบาดาล	-	50.00	-	22.22
แหล่งน้ำสาธารณะ	30.77	-	50.00	18.52
แหล่งน้ำธรรมชาติ	15.38	-	50.00	11.11

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) การกระจายผลผลิต (ตารางที่ 3-7)

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตร้อยละ 92.64 บริโภคร้อยละ 6.05 และเก็บบางส่วนไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 1.31 วิธีการจำหน่ายเป็นแบบอิสระทั้งหมด โดยมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อสถานที่จำหน่าย ได้แก่ จุฑารับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) ร้อยละ 91.30 และที่บ้านร้อยละ 8.70 วิธีการขนส่งคือ เกษตรกรจ้างขนส่งร้อยละ 91.30 และผู้รับซื้อขนส่งเองร้อยละ 8.70 อัตราค่าขนส่งเฉลี่ย 0.21 บาทต่อกิโลกรัม ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 11.43 กิโลเมตร

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตร้อยละ 96.04 บริโภคร้อยละ 2.91 และเก็บบางส่วนไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 1.05 วิธีการจำหน่ายเป็นแบบอิสระทั้งหมด โดยมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อสถานที่จำหน่ายคือ จุฑารับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) วิธีการขนส่งคือ เกษตรกรจ้างขนส่งร้อยละ 98.11 และขนส่งด้วยตนเองร้อยละ 1.89 อัตราค่าขนส่งเฉลี่ย 0.20 บาทต่อกิโลกรัม ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 8.93 กิโลเมตร

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตร้อยละ 96.68 บริโภคร้อยละ 2.16 และเก็บบางส่วนไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 1.16 วิธีการจำหน่ายเป็นแบบอิสระทั้งหมด โดยมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อสถานที่จำหน่าย ได้แก่ จุฑารับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) ร้อยละ 91.67 และที่บ้านร้อยละ 8.33 วิธีการขนส่งคือ เกษตรกรจ้างขนส่งร้อยละ 75.00 ขนส่งด้วยตนเองร้อยละ 16.67 และผู้รับซื้อขนส่งเองร้อยละ 8.33 อัตราค่าขนส่งเฉลี่ย 0.23 บาทต่อกิโลกรัม ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 7.75 กิโลเมตร

(4) เฉลี่ย

ครัวเรือนเกษตรจำหน่ายผลผลิตร้อยละ 95.15 บริโภคร้อยละ 3.72 และเก็บบางส่วนไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 1.13 วิธีการจำหน่ายเป็นแบบอิสระทั้งหมด โดยมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อสถานที่จำหน่าย ได้แก่ จุฑารับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) ร้อยละ 96.59 และที่บ้านร้อยละ 3.41 วิธีการขนส่งคือ เกษตรกรจ้างขนส่งร้อยละ 93.18 ขนส่งด้วยตนเองและผู้รับซื้อขนส่งเองร้อยละ 3.41 เท่ากัน อัตราค่าขนส่งเฉลี่ย 0.21 บาทต่อกิโลกรัม ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 9.43 กิโลเมตร

ตารางที่ 3-7 การกระจายผลผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ			หน่วย: ร้อยละ
	สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	เล็กน้อย (S3)	เฉลี่ย
การกระจายผลผลิต				
จำหน่าย	92.64	96.04	96.68	95.15
บริโภค	6.05	2.91	2.16	3.72
เก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์	1.31	1.05	1.16	1.13
วิธีการจำหน่าย				
จำหน่ายแบบอิสระ	100.00	100.00	100.00	100.00
ประเภทผู้รับซื้อ				
พ่อค้าในท้องถิ่น	100.00	100.00	100.00	100.00

ตารางที่ 3-7 (ต่อ)

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ			หน่วย: ร้อยละ
	สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	เล็กน้อย (S3)	เฉลี่ย
สถานที่จำหน่ายผลผลิต				
จุดรับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว)	91.30	100.00	91.67	96.59
ที่บ้าน	8.70	-	8.33	3.41
วิธีการขนส่งผลผลิต				
จ้างขนส่ง	91.30	98.11	75.00	93.18
ขนส่งด้วยตนเอง	-	1.89	16.67	3.41
ผู้รับซื้อขนส่งเอง	8.70	-	8.33	3.41
อัตราค่าขนส่ง				
เฉลี่ย (บาท/กก.)	0.21	0.20	0.23	0.21
ระยะทางถึงสถานที่จำหน่ายผลผลิต				
เฉลี่ย (กม.)	11.43	8.93	7.75	9.43

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

3) การใช้ปัจจัยการผลิต (ตารางที่ 3-8)

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

เกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ 13.21 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 35.72 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์เคมี 2.62 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพ ชนิดเม็ด 0.09 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยคอก 5.76 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดน้ำ 0.04 ลิตรต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดวัชพืชชนิดน้ำ 0.29 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.28 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดโรคพืชชนิดน้ำ 0.04 ลิตรต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 4.03 ลิตรต่อไร่ และปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 0.16 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 5.88 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

เกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ 15.64 กิโลกรัมต่อไร่ เมล็ดพันธุ์ พืชปุ๋ยสด 0.14 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 37.63 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์เคมี 0.85 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด 0.03 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยคอก 9.75 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยหมัก 0.25 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดน้ำ 0.02 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.03 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดวัชพืชชนิดน้ำ 0.24 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.06 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดโรคพืชชนิดน้ำ 0.04 ลิตรต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 2.33 ลิตรต่อไร่ และปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 0.16 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 3.92 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

เกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ 16.01 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 36.57 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพคือ ปุ๋ยคอก 14.35 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.01 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดวัชพืชชนิดน้ำ 0.45 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.05 กิโลกรัมต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 2.02 ลิตรต่อไร่ และปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 0.27 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 4.04 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

(4) เฉลี่ย

เกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ 15.17 กิโลกรัมต่อไร่ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 0.09 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 37.10 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์เคมี 1.13 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด 0.04 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยคอก 9.45 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยหมัก 0.17 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดน้ำ 0.02 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.02 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดวัชพืชชนิดน้ำ 0.28 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.11 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดโรคพืชชนิดน้ำ 0.01 ลิตรต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 2.66 ลิตรต่อไร่ และปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 0.18 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 4.38 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

ตารางที่ 3-8 การใช้ปัจจัยการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ต่อไร่

รายการ	หน่วย	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ			เฉลี่ย
		สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	เล็กน้อย (S3)	
1. วัสดุการเกษตร					
1.1 เมล็ดพันธุ์	กก.	13.21	15.64	16.01	15.17
1.2 เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	กก.	-	0.14	-	0.09
1.3 ปุ๋ย					
ปุ๋ยเคมี	กก.	35.72	37.63	36.57	37.10
ปุ๋ยอินทรีย์เคมี	กก.	2.62	0.85	-	1.13
ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ					
ปุ๋ยชีวภาพ					
ชนิดเม็ด	กก.	0.09	0.03	-	0.04
ปุ๋ยคอก	กก.	5.76	9.75	14.35	9.45
ปุ๋ยหมัก	กก.	-	0.25	-	0.17
1.4 สารเร่งการเจริญเติบโต					
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.04	0.02	-	0.02
ชนิดผง/เม็ด	กก.	-	0.03	0.01	0.02
1.5 สารป้องกันและกำจัดวัชพืช					
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.29	0.24	0.45	0.28
ชนิดผง/เม็ด	กก.	0.28	0.06	0.05	0.11
1.6 สารป้องกันและกำจัดโรคพืช					
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.04	-	-	0.01
1.7 น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	ลิตร	4.03	2.33	2.02	2.66
2. แรงงาน					
2.1 แรงงานคน	วันทำงาน	0.16	0.16	0.27	0.18
2.2 แรงงานเครื่องจักร	ชั่วโมงทำงาน	5.88	3.92	4.04	4.38

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4) ต้นทุน ผลตอบแทนและความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ

4.1) ต้นทุนการผลิต (ตารางที่ 3-9)

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

ต้นทุนทั้งหมด 4,381.77 บาทต่อไร่ แบ่งเป็น ต้นทุนที่เป็นเงินสด 2,625.87 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 59.93) และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,755.90 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 40.07) ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,282.73 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 74.92) และต้นทุนคงที่ 1,099.04 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 25.08) และมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 5.94 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าวัสดุการเกษตร 1,204.86 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 36.70) ค่าแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักร 1,754.11 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 53.43) ค่าขนส่งผลผลิต 136.24 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 4.15) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร 1.99 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.06) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 72.17 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.20) และค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร 113.36 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.46) ซึ่งมีต้นทุนผันแปรต่อหน่วยเฉลี่ย 4.45 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าภาษีที่ดิน 5.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.45) ค่าใช้ที่ดิน 933.98 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 84.98) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร 50.32 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 4.58) และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร 109.74 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 9.99)

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

ต้นทุนทั้งหมด 3,970.06 บาทต่อไร่ แบ่งเป็น ต้นทุนที่เป็นเงินสด 2,475.39 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 62.35) และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,494.67 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 37.65) ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 2,832.83 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 71.35) และต้นทุนคงที่ 1,137.23 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 28.65) และมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 7.16 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าวัสดุการเกษตร 1,117.21 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 39.44) ค่าแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักร 1,430.75 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 50.51) ค่าขนส่งผลผลิต 106.12 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.73) ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร 1.38 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.05) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร 1.10 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.04) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 67.89 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.40) และค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร 108.38 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.83) ซึ่งมีต้นทุนผันแปรต่อหน่วยเฉลี่ย 5.11 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าภาษีที่ดิน 5.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.44) ค่าใช้ที่ดิน 985.16 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 86.63) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร 44.81 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.94) และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร 102.26 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 8.99)

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

ต้นทุนทั้งหมด 4,025.20 บาทต่อไร่ แบ่งเป็น ต้นทุนที่เป็นเงินสด 2,873.77 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 71.39) และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,151.43 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 28.61) ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 2,952.73 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 73.36) และต้นทุนคงที่ 1,072.47 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 26.64) และมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 10.44 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าวัสดุการเกษตร 1,175.62 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 39.81) ค่าแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักร 1,473.90 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 49.92) ค่าขนส่ง

ผลผลิต 79.95 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.71) ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร 0.93 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.03) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 77.02 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.61) และค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร 145.31 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 4.92) ซึ่งมีต้นทุนผันแปรต่อหน่วยเฉลี่ย 7.66 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าภาษีที่ดิน 5.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.47) ค่าใช้ที่ดิน 989.72 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 92.28) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร 25.54 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.38) และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร 52.21 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 4.87)

(4) เฉลี่ย

ต้นทุนทั้งหมด 4,065.28 บาทต่อไร่ แบ่งเป็น ต้นทุนที่เป็นเงินสด 2,556.20 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 62.88) และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,509.08 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 37.12) ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 2,944.15 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 72.42) และต้นทุนคงที่ 1,121.13 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 27.58) และมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 7.09 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าวัสดุการเกษตร 1,143.16 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 38.83) ค่าแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักร 1,505.54 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 51.14) ค่าขนส่งผลผลิต 109.41 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.72) ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร 1.03 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.03) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร 1.15 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.04) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 69.92 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.37) และค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร 113.94 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.87) ซึ่งมีต้นทุนผันแปรต่อหน่วยเฉลี่ย 5.14 บาทกิโลกรัม

ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าภาษีที่ดิน 5.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.45) ค่าใช้ที่ดิน 974.71 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 86.94) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร 43.63 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.89) และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร 97.79 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 8.72)

ตารางที่ 3-9 โครงสร้างต้นทุนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ต่อไร่

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ						เฉลี่ย	
	สูง (S1)		ปานกลาง (S2)		เล็กน้อย (S3)			
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
1. ต้นทุนทั้งหมด	4,381.77	100.00	3,970.06	100.00	4,025.20	100.00	4,065.28	100.00
1.1 ต้นทุนที่เป็นเงินสด	2,625.87	59.93	2,475.39	62.35	2,873.77	71.39	2,556.20	62.88
1.2 ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด	1,755.90	40.07	1,494.67	37.65	1,151.43	28.61	1,509.08	37.12
2. ต้นทุนผันแปร	3,282.73	74.92	2,832.83	71.35	2,952.73	73.36	2,944.15	72.42
2.1 ค่าวัสดุการเกษตร	1,204.86	36.70	1,117.21	39.44	1,175.62	39.81	1,143.16	38.83
2.2 ค่าจ้างแรงงานคน และแรงงานเครื่องจักร	1,754.11	53.43	1,430.75	50.51	1,473.90	49.92	1,505.54	51.14
2.3 ค่าขนส่งผลผลิต	136.24	4.15	106.12	3.73	79.95	2.71	109.41	3.72
2.4 ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร	-	-	1.38	0.05	0.93	0.03	1.03	0.03
2.5 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	1.99	0.06	1.10	0.04	-	-	1.15	0.04
2.6 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน (6.50%)	72.17	2.20	67.89	2.40	77.02	2.61	69.92	2.37
2.7 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร	113.36	3.46	108.38	3.83	145.31	4.92	113.94	3.87

ตารางที่ 3-9 (ต่อ)

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ						เฉลี่ย	
	สูง (S1)		ปานกลาง (S2)		เล็กน้อย (S3)			
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
3. ดันทุนคงที่	1,099.04	25.08	1,137.23	28.65	1,072.47	26.64	1,121.13	27.58
3.1 ภาษีที่ดิน	5.00	0.45	5.00	0.44	5.00	0.47	5.00	0.45
3.2 ค่าใช้ที่ดิน	933.98	84.98	985.16	86.63	989.72	92.28	974.71	86.94
3.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	50.32	4.58	44.81	3.94	25.54	2.38	43.63	3.89
3.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	109.74	9.99	102.26	8.99	52.21	4.87	97.79	8.72
อุปกรณ์การเกษตร (6.50%)								
4. ดันทุนต่อหน่วย (บาท/กก.)	5.94		7.16		10.44		7.09	
5. ดันทุนผันแปรต่อหน่วย (บาท/กก.)	4.45		5.11		7.66		5.14	

ที่มา: จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4.2) ผลตอบแทนและความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ (ตารางที่ 3-10)

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ราคาข้าวเปลือกหอมมะลิที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นาเฉลี่ย 9.06 บาทต่อกิโลกรัม

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

เกษตรกรได้ผลผลิต 737.33 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 6,680.21 บาทต่อไร่ ส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด 4,054.34 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร 3,397.48 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 2,298.44 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 3.12 บาทต่อกิโลกรัม กำไรส่วนเกินต่อหน่วย 4.61 บาทต่อกิโลกรัม ระดับผลผลิตคุ้มทุน 238.40 กิโลกรัมต่อไร่ และมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.52

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

เกษตรกรได้ผลผลิต 554.49 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 5,023.68 บาทต่อไร่ ส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด 2,548.29 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร 2,190.85 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 1,053.62 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 1.90 บาทต่อกิโลกรัม กำไรส่วนเกินต่อหน่วย 3.95 บาทต่อกิโลกรัม ระดับผลผลิตคุ้มทุน 287.91 กิโลกรัมต่อไร่ และมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.27

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

เกษตรกรได้ผลผลิต 385.56 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 3,493.17 บาทต่อไร่ ส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด 619.40 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร 540.44 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดขาดทุน 532.03 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วยขาดทุน 1.38 บาทต่อกิโลกรัม กำไรส่วนเกินต่อหน่วย 1.40 บาทต่อกิโลกรัม ระดับผลผลิตคุ้มทุน 766.05 กิโลกรัมต่อไร่ และมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 0.87

(4) เฉลี่ย

เกษตรกรได้ผลผลิต 573.27 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 5,193.83 บาทต่อไร่ ส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด 2,637.63 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร 2,249.68 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 1,128.55 บาทต่อไร่

ผลตอบแทนต่อหน่วย 1.97 บาทต่อกิโลกรัม กำไรส่วนเกินต่อหน่วย 3.92 บาทต่อกิโลกรัม ระดับผลผลิต
 คຸ້ມທຸນ 286.00 กิโลกรัมต่อไร่ และมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.28

ตารางที่ 3-10 ผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	หน่วย	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ			เฉลี่ย
		สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	เล็กน้อย (S3)	
1. ปริมาณผลผลิต	กก./ไร่	737.33	554.49	385.56	573.27
2. ราคาผลผลิต	บาท/กก.	9.06	9.06	9.06	9.06
3. มูลค่าผลผลิต	บาท/ไร่	6,680.21	5,023.68	3,493.17	5,193.83
4. ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด	บาท/ไร่	4,054.34	2,548.29	619.40	2,637.63
5. ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร	บาท/ไร่	3,397.48	2,190.85	540.44	2,249.68
6. ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด	บาท/ไร่	2,298.44	1,053.62	-532.03	1,128.55
7. ผลตอบแทนต่อหน่วย	บาท/กก.	3.12	1.90	-1.38	1.97
8. กำไรส่วนเกินต่อหน่วย	บาท/กก.	4.61	3.95	1.40	3.92
9. ระดับผลผลิตคຸ້ມທຸນ	กก./ไร่	238.40	287.91	766.05	286.00
10. อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)		1.52	1.27	0.87	1.28

ที่มา: จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

3.3 ข้าวเจ้า

1) สภาพการผลิต (ตารางที่ 3-11)

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

เกษตรกรทั้งหมดปลูกข้าวพันธุ์พิษณุโลก 2 เนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยว
 เฉลี่ย 8.43 ไร่ต่อครัวเรือน วิธีการปลูกใช้วิธีปักดำทั้งหมด อายุพืชเฉลี่ย 3.81 เดือน โดยเริ่มทำการผลิต
 เดือนมิถุนายนร้อยละ 71.42 เดือนพฤษภาคมและเดือนกรกฎาคมร้อยละ 14.29 เท่ากัน เก็บเกี่ยว
 เดือนตุลาคมร้อยละ 85.71 และเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 14.29 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตเป็นการใช้
 น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 14.29 และเป็นการใช้น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 85.71 แหล่งน้ำอื่น
 ที่ใช้ร่วมกับน้ำฝนคือชลประทาน

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

เกษตรกรทั้งหมดปลูกข้าวพันธุ์พิษณุโลก 2 เนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยว
 เฉลี่ย 11.50 ไร่ต่อครัวเรือน วิธีการปลูกใช้วิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ทั้งหมด อายุพืชเฉลี่ย 3.67 เดือน
 โดยทั้งหมดเริ่มทำการผลิตเดือนมิถุนายน เก็บเกี่ยวเดือนพฤศจิกายน แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตทั้งหมด
 เป็นการใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียว

(3) เฉลี่ย

เกษตรกรทั้งหมดปลูกข้าวพันธุ์พิษณุโลก 2 เนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยว
 เฉลี่ย 9.11 ไร่ต่อครัวเรือน วิธีการปลูกใช้วิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 22.22 และปักดำร้อยละ 77.78
 อายุพืชเฉลี่ย 3.78 เดือน โดยเริ่มทำการผลิตเดือนมิถุนายนร้อยละ 77.78 เดือนพฤษภาคม
 และเดือนกรกฎาคมร้อยละ 11.11 เท่ากัน เก็บเกี่ยวเดือนตุลาคมร้อยละ 66.67 และเดือนพฤศจิกายน
 ร้อยละ 33.33 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตเป็นการใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 33.33 และเป็นการใช้น้ำฝน
 ร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 66.67 แหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝนคือชลประทาน

ตารางที่ 3-11 สภาพการผลิตข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ		เฉลี่ย
	สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	
พันธุ์ข้าว			
พิษณุโลก 2	100.00	100.00	100.00
เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่ต่อครัวเรือน)	8.43	11.50	9.11
เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่ต่อครัวเรือน)	8.43	11.50	9.11
วิธีการปลูก			
หว่านเมล็ดพันธุ์	-	100.00	22.22
ปักดำ	100.00	-	77.78
อายุพืช (เดือน)	3.81	3.67	3.78
ช่วงเวลาการผลิต			
เดือนเริ่มการผลิต			
พฤษภาคม	14.29	-	11.11
มิถุนายน	71.42	100.00	77.78
กรกฎาคม	14.29	-	11.11
เดือนเก็บเกี่ยวผลผลิต			
ตุลาคม	85.71	-	66.67
พฤศจิกายน	14.29	100.00	33.33
แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต			
น้ำฝนอย่างเดียว	14.29	100.00	33.33
น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่น	85.71	-	66.67
แหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝน			
ชลประทาน	100.00	-	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) การกระจายผลผลิต (ตารางที่ 3-12)

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตทั้งหมด วิธีการจำหน่ายเป็นแบบอิสระ โดยมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายคือ จดรับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) และวิธีการขนส่งคือ เกษตรกรจ้างขนส่ง อัตราค่าขนส่งเฉลี่ย 0.23 บาทต่อกิโลกรัม ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 21.29 กิโลเมตร

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตร้อยละ 93.47 บริโภคร้อยละ 5.60 และเก็บบางส่วนไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 0.93 วิธีการจำหน่ายเป็นแบบอิสระทั้งหมด โดยมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายคือ จดรับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) และวิธีการขนส่งคือ เกษตรกรจ้างขนส่ง อัตราค่าขนส่งเฉลี่ย 0.18 บาทต่อกิโลกรัม ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 3.50 กิโลเมตร

(3) เฉลี่ย

เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตร้อยละ 98.77 บริโภคร้อยละ 1.05 และเก็บบางส่วนไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 0.18 วิธีการจำหน่ายเป็นแบบอิสระทั้งหมด โดยมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายคือ จดรับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) และวิธีการขนส่งคือ เกษตรกรจ้างขนส่ง อัตราค่าขนส่งเฉลี่ย 0.22 บาทต่อกิโลกรัม ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 17.33 กิโลเมตร

ตารางที่ 3-12 การกระจายผลผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ		เฉลี่ย
	สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	
การกระจายผลผลิต			
จำหน่าย	100.00	93.47	98.77
บริโภค	-	5.60	1.05
เก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์	-	0.93	0.18
วิธีการจำหน่าย			
จำหน่ายแบบอิสระ	100.00	100.00	100.00
ประเภทผู้รับซื้อ			
พ่อค้าในท้องถิ่น	100.00	100.00	100.00
สถานที่จำหน่ายผลผลิต			
จุดรับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว)	100.00	100.00	100.00
วิธีการขนส่งผลผลิต			
จ้างขนส่ง	100.00	100.00	100.00
อัตราค่าขนส่ง			
เฉลี่ย (บาท/กก.)	0.23	0.18	0.22
ระยะทางถึงสถานที่จำหน่ายผลผลิต			
เฉลี่ย (กม.)	21.29	3.50	17.33

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

3) การใช้ปัจจัยการผลิต (ตารางที่ 3-13)

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

เกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ 13.71 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 36.85 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด 0.15 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยคอก 13.56 กิโลกรัมต่อไร่ วัสดุปรับปรุงบำรุงดินคือ โดโลไมท์ 2.12 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโต ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.01 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดวัชพืชชนิดน้ำ 0.10 ลิตรต่อไร่ ชนิดผง และหรือชนิดเม็ด 1.27 กิโลกรัมต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 3.29 ลิตรต่อไร่ และปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 0.09 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 5.67 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

เกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ 12.39 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 34.79 กิโลกรัมต่อไร่ วัสดุปรับปรุงบำรุงดินคือ โดโลไมท์ 0.04 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโต ชนิดน้ำ 0.09 ลิตรต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดวัชพืชชนิดน้ำ 0.30 ลิตรต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 1.17 ลิตรต่อไร่ และปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 0.02 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 4.86 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

(3) เฉลี่ย

เกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ 13.34 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 36.28 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด 0.11 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยคอก 9.76 กิโลกรัมต่อไร่ วัสดุปรับปรุงบำรุงดินคือ โดโลไมท์ 1.54 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโต ชนิดน้ำ 0.02 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.01 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดวัชพืช

ชนิดน้ำ 0.16 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.91 กิโลกรัมต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 2.70 ลิตรต่อไร่ และปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 0.07 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 5.46 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

ตารางที่ 3-13 การใช้ปัจจัยการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	หน่วย	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ		เฉลี่ย
		สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	
1. วัสดุการเกษตร				
1.1 เมล็ดพันธุ์	กก.	13.71	12.39	13.34
1.2 ปุ๋ย				
ปุ๋ยเคมี	กก.	36.85	34.79	36.28
ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ				
ปุ๋ยชีวภาพ				
ชนิดเม็ด	กก.	0.15	-	0.11
ปุ๋ยคอก	กก.	13.56	-	9.76
1.3 วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน				
โดโลไมท์	กก.	2.12	0.04	1.54
1.4 สารเร่งการเจริญเติบโต				
ชนิดน้ำ	ลิตร	-	0.09	0.02
ชนิดผง/เม็ด	กก.	0.01	-	0.01
1.5 สารป้องกันและกำจัดวัชพืช				
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.10	0.30	0.16
ชนิดผง/เม็ด	กก.	1.27	-	0.91
1.6 น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	ลิตร	3.29	1.17	2.70
2. แรงงาน				
2.1 แรงงานคน	วันทำงาน	0.09	0.02	0.07
2.2 แรงงานเครื่องจักร	ชั่วโมงทำงาน	5.67	4.86	5.46

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4) ต้นทุน ผลตอบแทนและความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ

4.1) ต้นทุนการผลิต (ตารางที่ 3-14)

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

ต้นทุนทั้งหมด 5,611.13 บาทต่อไร่ แบ่งเป็น ต้นทุนที่เป็นเงินสด 3,786.38 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 67.48) และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,824.75 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 32.52) ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 4,339.73 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 77.34) และต้นทุนคงที่ 1,271.40 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 22.66) และมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 5.72 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าวัสดุการเกษตร 1,085.58 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 25.01) ค่าแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักร 2,789.64 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 64.28) ค่าขนส่งผลผลิต 221.86 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 5.11) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร 17.53 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.40) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 110.24 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.54) และค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร 114.88 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.66) ซึ่งมีต้นทุนผันแปรต่อหน่วยเฉลี่ย 4.43 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าภาษีที่ดิน 5.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.39) ค่าใช้ที่ดิน 1,084.83 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 85.33) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร 51.40 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 4.04) และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร 130.17 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 10.24)

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

ต้นทุนทั้งหมด 3,860.87 บาทต่อไร่ แบ่งเป็น ต้นทุนที่เป็นเงินสด 2,494.87 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 64.62) และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,366.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 35.38) ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 2,854.27 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 73.93) และต้นทุนคงที่ 1,006.60 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 26.07) และมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 6.63 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าวัสดุการเกษตร 881.61 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 30.89) ค่าแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักร 1,781.30 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 62.40) ค่าขนส่งผลผลิต 106.96 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.75) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร 3.48 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.12) และค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 80.92 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.84) ซึ่งมีต้นทุนผันแปรต่อหน่วยเฉลี่ย 4.90 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าภาษีที่ดิน 5.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.50) ค่าใช้ที่ดิน 995.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 98.84) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร 3.28 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.33) และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร 3.32 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.33)

(3) เฉลี่ย

ต้นทุนทั้งหมด 5,119.77 บาทต่อไร่ แบ่งเป็น ต้นทุนที่เป็นเงินสด 3,424.12 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 66.88) และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,695.65 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 33.12) ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,923.08 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 76.63) และต้นทุนคงที่ 1,196.69 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 23.37) และมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 5.89 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าวัสดุการเกษตร 1,028.36 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 26.21) ค่าแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักร 2,506.82 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 63.90) ค่าขนส่งผลผลิต 189.63 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 4.83) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร 13.59 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.35) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 102.01 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.60) และค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร 82.67 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.11) ซึ่งมีต้นทุนผันแปรต่อหน่วยเฉลี่ย 4.52 บาทกิโลกรัม

ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าภาษีที่ดิน 5.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.42) ค่าใช้ที่ดิน 1,059.21 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 88.51) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร 37.90 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.17) และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร 94.58 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 7.90)

ตารางที่ 3-14 โครงสร้างต้นทุนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ต่อไร่

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ				เฉลี่ย	
	สูง (S1)		ปานกลาง (S2)		บาท	ร้อยละ
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ		
1. ต้นทุนทั้งหมด	5,611.13	100.00	3,860.87	100.00	5,119.77	100.00
1.1 ต้นทุนที่เป็นเงินสด	3,786.38	67.48	2,494.87	64.62	3,424.12	66.88
1.2 ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด	1,824.75	32.52	1,366.00	35.38	1,695.65	33.12
2. ต้นทุนผันแปร	4,339.73	77.34	2,854.27	73.93	3,923.08	76.63
2.1 ค่าวัสดุการเกษตร	1,085.58	25.01	881.61	30.89	1,028.36	26.21
2.2 ค่าจ้างแรงงานคน และแรงงานเครื่องจักร	2,789.64	64.28	1,781.30	62.40	2,506.82	63.90
2.3 ค่าขนส่งผลผลิต	221.86	5.11	106.96	3.75	189.63	4.83
2.4 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	17.53	0.40	3.48	0.12	13.59	0.35
2.5 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน (6.50%)	110.24	2.54	80.92	2.84	102.01	2.60
2.6 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร	114.88	2.66	-	-	82.67	2.11
3. ต้นทุนคงที่	1,271.40	22.66	1,006.60	26.07	1,196.69	23.37
3.1 ภาษีที่ดิน	5.00	0.39	5.00	0.50	5.00	0.42
3.2 ค่าใช้ที่ดิน	1,084.83	85.33	995.00	98.84	1,059.21	88.51
3.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	51.40	4.04	3.28	0.33	37.90	3.17
3.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน อุปกรณ์การเกษตร (6.50%)	130.17	10.24	3.32	0.33	94.58	7.90
4. ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/กก.)	5.72		6.63		5.89	
5. ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย (บาท/กก.)	4.43		4.90		4.52	

ที่มา: จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4.2) ผลตอบแทนและความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ (ตารางที่ 3-15)

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ราคาข้าวเปลือกเจ้าที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นา เฉลี่ย

7.56 บาทต่อกิโลกรัม

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

เกษตรกรได้ผลผลิต 980.34 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 7,411.37 บาทต่อไร่ ส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด 3,624.99 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร 3,071.64 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 1,800.24 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 1.84 บาทต่อกิโลกรัม กำไรส่วนเกินต่อหน่วย 3.13 บาทต่อกิโลกรัม ระดับผลผลิตคุ้มทุน 406.20 กิโลกรัมต่อไร่ และมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.32

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

เกษตรกรได้ผลผลิต 582.61 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 4,404.53 บาทต่อไร่ ส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด 1,909.66 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร 1,550.26 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 543.66 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 0.93 บาทต่อกิโลกรัม กำไรส่วนเกินต่อหน่วย 2.66 บาทต่อกิโลกรัม ระดับผลผลิตคุ้มทุน 378.42 กิโลกรัมต่อไร่ และมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.14

(3) เฉลี่ย

เกษตรกรได้ผลผลิต 868.78 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 6,567.98 บาทต่อไร่ ส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด 3,143.86 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร 2,644.90 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 1,448.21 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 1.67 บาทต่อกิโลกรัม กำไรส่วนเกินต่อหน่วย 3.04 บาทต่อกิโลกรัม ระดับผลผลิตคุ้มทุน 393.65 กิโลกรัมต่อไร่ และมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.28

ตารางที่ 3-15 ผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	หน่วย	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ		เฉลี่ย
		สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	
1. ปริมาณผลผลิต	กก./ไร่	980.34	582.61	868.78
2. ราคาผลผลิต	บาท/กก.	7.56	7.56	7.56
3. มูลค่าผลผลิต	บาท/ไร่	7,411.37	4,404.53	6,567.98
4. ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด	บาท/ไร่	3,624.99	1,909.66	3,143.86
5. ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร	บาท/ไร่	3,071.64	1,550.26	2,644.90
6. ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด	บาท/ไร่	1,800.24	543.66	1,448.21
7. ผลตอบแทนต่อหน่วย	บาท/กก.	1.84	0.93	1.67
8. กำไรส่วนเกินต่อหน่วย	บาท/กก.	3.13	2.66	3.04
9. ระดับผลผลิตคุ้มทุน	กก./ไร่	406.20	378.42	393.65
10. อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)		1.32	1.14	1.28

ที่มา: จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

3.4 ข้าวเหนียว

1) สภาพการผลิต (ตารางที่ 3-16)

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

เกษตรกรทั้งหมดปลูกข้าวพันธุ์กข 6 เนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 2.77 ไร่ต่อครัวเรือน วิธีการปลูกใช้วิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 84.62 และปักดำร้อยละ 15.38 อายุพืชเฉลี่ย 3.97 เดือน โดยส่วนใหญ่เริ่มทำการผลิตเดือนมิถุนายนร้อยละ 46.15 รองลงมาคือเดือนพฤษภาคมร้อยละ 38.46 และเดือนกรกฎาคมร้อยละ 15.39 ตามลำดับ การเก็บเกี่ยวผลผลิตส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 69.23 รองลงมาคือ เดือนตุลาคมร้อยละ 26.92 และเดือนธันวาคมร้อยละ 3.85 ตามลำดับ แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตเป็นการใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียว และเป็นการใช้น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 50.00 เท่ากัน แหล่งน้ำอื่นที่เข้าร่วมกับน้ำฝน ได้แก่ชลประทานร้อยละ 69.23 รองลงมาคือ แหล่งน้ำสาธารณะร้อยละ 23.08 และสระน้ำในไร่นาร้อยละ 7.69

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

เกษตรกรทั้งหมดปลูกข้าวพันธุ์กข 6 เนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 5.45 ไร่ต่อครัวเรือน วิธีการปลูกใช้วิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 62.07 และปักดำร้อยละ 37.93 อายุพืชเฉลี่ย 4.00 เดือน โดยส่วนใหญ่เริ่มทำการผลิตเดือนกรกฎาคมร้อยละ 41.38 รองลงมาคือเดือนมิถุนายนร้อยละ 37.93 และเดือนพฤษภาคมร้อยละ 20.69 ตามลำดับ การเก็บเกี่ยวผลผลิตส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 48.28 รองลงมาคือ เดือนตุลาคมร้อยละ 37.93 และเดือนธันวาคมร้อยละ 13.79 ตามลำดับ แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตเป็นการใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียว

ร้อยละ 82.76 และเป็นการใช้น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 17.24 แหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝน ได้แก่ สระน้ำในไร่นาร้อยละ 80.00 และแหล่งน้ำธรรมชาติร้อยละ 20.00

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

เกษตรกรทั้งหมดปลูกข้าวพันธุ์กข 6 เนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 6.19 ไร่ต่อครัวเรือน วิธีการปลูกใช้วิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 87.50 และปักดำร้อยละ 12.50 อายุพืชเฉลี่ย 4.00 เดือน โดยส่วนใหญ่เริ่มทำการผลิตเดือนพฤษภาคมร้อยละ 43.75 รองลงมาคือ เดือนมิถุนายนร้อยละ 37.50 และเดือนกรกฎาคมร้อยละ 12.50 ตามลำดับ การเก็บเกี่ยวผลผลิตส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 68.75 รองลงมาคือ เดือนตุลาคม และเดือนธันวาคม ร้อยละ 12.50 เท่ากัน ตามลำดับ แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตเป็นการใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 87.50 และเป็นการใช้น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 12.50 แหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝน ได้แก่ชลประทาน และแหล่งน้ำธรรมชาติร้อยละ 50.00 เท่ากัน

(4) เฉลี่ย

เกษตรกรทั้งหมดปลูกข้าวพันธุ์กข 6 เนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 4.63 ไร่ต่อครัวเรือน วิธีการปลูกใช้วิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 76.06 และปักดำร้อยละ 23.94 อายุพืชเฉลี่ย 3.99 เดือน โดยส่วนใหญ่เริ่มทำการผลิตเดือนมิถุนายนร้อยละ 40.85 รองลงมาคือ เดือนพฤษภาคม ร้อยละ 32.39 และเดือนกรกฎาคมร้อยละ 25.35 ตามลำดับ การเก็บเกี่ยวผลผลิตส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 60.56 รองลงมาคือ เดือนตุลาคมร้อยละ 28.17 และเดือนธันวาคม ร้อยละ 9.86 ตามลำดับ แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตเป็นการใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 71.83 และเป็นการใช้น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 28.17 แหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝนส่วนใหญ่คือชลประทานร้อยละ 50.00 สระน้ำในไร่นาร้อยละ 25.00 และแหล่งน้ำสาธารณะร้อยละ 15.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 3-16 สภาพการผลิตข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ			หน่วย: ร้อยละ
	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ			เฉลี่ย
	สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	เล็กน้อย (S3)	
พันธุ์ข้าว				
กข 6	100.00	100.00	100.00	100.00
เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่ต่อครัวเรือน)	2.77	5.45	6.19	4.63
เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่ต่อครัวเรือน)	2.77	5.45	6.19	4.63
วิธีการปลูก				
หว่านเมล็ดพันธุ์	84.62	62.07	87.50	76.06
ปักดำ	15.38	37.93	12.50	23.94
อายุพืช (เดือน)	3.97	4.00	4.00	3.99

ตารางที่ 3-16 (ต่อ)

				หน่วย: ไร่/ไร่
รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ			เฉลี่ย
	สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	เล็กน้อย (S3)	
ช่วงเวลาการผลิต				
เดือนเริ่มการผลิต				
เมษายน	-	-	6.25	1.41
พฤษภาคม	38.46	20.69	43.75	32.39
มิถุนายน	46.15	37.93	37.50	40.85
กรกฎาคม	15.39	41.38	12.50	25.35
เดือนเก็บเกี่ยวผลผลิต				
กันยายน	-	-	6.25	1.41
ตุลาคม	26.92	37.93	12.50	28.17
พฤศจิกายน	69.23	48.28	68.75	60.56
ธันวาคม	3.85	13.79	12.50	9.86
แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต				
น้ำฝนอย่างเดียว	50.00	82.76	87.50	71.83
น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่น	50.00	17.24	12.50	28.17
แหล่งน้ำอื่นที่เข้าร่วมกับน้ำฝน				
ชลประทาน	69.23	-	50.00	50.00
สระน้ำในไรนา	7.69	80.00	-	25.00
แหล่งน้ำสาธารณะ	23.08	-	-	15.00
แหล่งน้ำธรรมชาติ	-	20.00	50.00	10.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) การกระจายผลผลิต (ตารางที่ 3-17)

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตร้อยละ 53.47 บริโภคร้อยละ 44.87 และเก็บบางส่วนไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 1.66 วิธีการจำหน่ายเป็นแบบอิสระทั้งหมด โดยมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อสถานที่จำหน่าย ได้แก่ จุฑารับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) ร้อยละ 57.89 และที่บ้านร้อยละ 42.11 วิธีการขนส่งคือเกษตรกรจ้างขนส่งร้อยละ 52.63 ผู้รับซื้อขนส่งเองร้อยละ 42.11 และขนส่งด้วยตนเองร้อยละ 5.26 อัตราค่าขนส่งเฉลี่ย 0.24 บาทต่อกิโลกรัม ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 6.68 กิโลเมตร

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตร้อยละ 53.83 บริโภคร้อยละ 43.60 และเก็บบางส่วนไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 2.57 วิธีการจำหน่ายเป็นแบบอิสระทั้งหมด โดยมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อสถานที่จำหน่าย ได้แก่ จุฑารับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) ร้อยละ 38.10 ที่บ้านร้อยละ 57.14 และที่นาร้อยละ 4.76 วิธีการขนส่งคือ ผู้รับซื้อขนส่งเองร้อยละ 61.90 และเกษตรกรจ้างขนส่งร้อยละ 38.10 อัตราค่าขนส่งเฉลี่ย 0.24 บาทต่อกิโลกรัม ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 4.15 กิโลเมตร

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

เกษตรกรบริโภคร้อยละ 54.39 จำหน่ายผลผลิตร้อยละ 43.36 และเก็บบางส่วนไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 2.25 วิธีการจำหน่ายเป็นแบบอิสระทั้งหมด โดยมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อสถานที่จำหน่าย ได้แก่ จุฑารับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) ร้อยละ 55.56 และที่บ้านร้อยละ 44.44 วิธีการขนส่ง

คือ เกษตรกรจ้างขนส่งร้อยละ 55.56 และผู้รับซื้อขนส่งเองร้อยละ 44.44 อัตราค่าขนส่งเฉลี่ย 0.20 บาทต่อกิโลกรัม ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 5.00 กิโลเมตร

(4) เฉลี่ย

เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตร้อยละ 51.72 บริโภคร้อยละ 46.04 และเก็บบางส่วนไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 2.24 วิธีการจำหน่ายเป็นแบบอิสระทั้งหมด โดยมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อสถานที่จำหน่าย ได้แก่ จดรับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) และที่บ้านร้อยละ 48.98 เท่ากัน และที่นาร้อยละ 2.04 วิธีการขนส่งคือ ผู้รับซื้อขนส่งเองร้อยละ 51.02 เกษตรกรจ้างขนส่งร้อยละ 46.94 และขนส่งด้วยตนเองร้อยละ 2.04 อัตราค่าขนส่งเฉลี่ย 0.23 บาทต่อกิโลกรัม ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 5.31 กิโลเมตร

ตารางที่ 3-17 การกระจายผลผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ			หน่วย: ร้อยละ
	สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	เล็กน้อย (S3)	เฉลี่ย
การกระจายผลผลิต				
จำหน่าย	53.47	53.83	43.36	51.72
บริโภค	44.87	43.60	54.39	46.04
เก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์	1.66	2.57	2.25	2.24
วิธีการจำหน่าย				
จำหน่ายแบบอิสระ	100.00	100.00	100.00	100.00
ประเภทผู้รับซื้อ				
พ่อค้าในท้องถิ่น	100.00	100.00	100.00	100.00
สถานที่จำหน่ายผลผลิต				
จดรับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว)	57.89	38.10	55.56	48.98
ที่บ้าน	42.11	57.14	44.44	48.98
ที่นา	-	4.76	-	2.04
วิธีการขนส่งผลผลิต				
ผู้รับซื้อขนส่งเอง	42.11	61.90	44.44	51.02
จ้างขนส่ง	52.63	38.10	55.56	46.94
ขนส่งด้วยตนเอง	5.26	-	-	2.04
อัตราค่าขนส่ง				
เฉลี่ย (บาท/กก.)	0.24	0.24	0.20	0.23
ระยะทางถึงสถานที่จำหน่ายผลผลิต				
เฉลี่ย (กม.)	6.68	4.15	5.00	5.31

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

3) การใช้ปัจจัยการผลิต (ตารางที่ 3-18)

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

เกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ 21.18 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 30.55 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์เคมี 3.47 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด 0.12 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยคอก 3.61 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดน้ำ 0.05 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.003 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดวัชพืชชนิดน้ำ 0.26 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.05 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.03 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดโรคพืชชนิดน้ำ 0.01 ลิตรต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 3.99

ลิตรต่อไร่ และปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 0.41 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 6.15 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

เกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ 18.21 กิโลกรัมต่อไร่ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 0.19 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 37.70 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด 0.10 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยคอก 16.31 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยหมัก 0.70 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดน้ำ 0.01 ลิตรต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดวัชพืชชนิดน้ำ 0.26 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.01 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดโรคพืชชนิดน้ำ 0.01 ลิตรต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 3.27 ลิตรต่อไร่ และปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 0.73 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 4.25 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

เกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ 19.47 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 37.62 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด 0.03 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยคอก 5.05 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดน้ำ 0.02 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดวัชพืชชนิดน้ำ 0.22 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.08 กิโลกรัมต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 2.70 ลิตรต่อไร่ และปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 0.36 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 4.63 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

(4) เฉลี่ย

เกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ 19.24 กิโลกรัมต่อไร่ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 0.09 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 36.13 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์เคมี 0.76 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด 0.08 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยคอก 10.14 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยหมัก 0.33 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดน้ำ 0.02 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.001 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดวัชพืชชนิดน้ำ 0.25 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.04 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.01 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและกำจัดโรคพืชชนิดน้ำ 0.01 ลิตรต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 3.26 ลิตรต่อไร่ และปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 0.56 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 4.83 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

ตารางที่ 3-18 การใช้ปัจจัยการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ต่อไร่

รายการ	หน่วย	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ			เฉลี่ย
		สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	เล็กน้อย (S3)	
1. วัสดุการเกษตร					
1.1 เมล็ดพันธุ์	กก.	21.18	18.21	19.47	19.24
1.2 เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	กก.	-	0.19	-	0.09
1.3 ปุ๋ย					
ปุ๋ยเคมี	กก.	30.55	37.70	37.62	36.13
ปุ๋ยอินทรีย์เคมี	กก.	3.47	-	-	0.76
ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ					
ปุ๋ยชีวภาพ					
ชนิดเม็ด	กก.	0.12	0.10	0.03	0.08
ปุ๋ยคอก	กก.	3.61	16.31	5.05	10.14
ปุ๋ยหมัก	กก.	-	0.70	-	0.33
1.4 สารเร่งการเจริญเติบโต					
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.05	0.01	0.02	0.02
ชนิดผง/เม็ด	กก.	0.003	-	-	0.001
1.5 สารป้องกันและกำจัดวัชพืช					
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.26	0.26	0.22	0.25
ชนิดผง/เม็ด	กก.	0.05	0.01	0.08	0.04
1.6 สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช					
ชนิดผง/เม็ด	กก.	0.03	-	-	0.01
1.7 สารป้องกันและกำจัดโรคพืช					
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.01	0.01	-	0.01
1.8 น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	ลิตร	3.99	3.27	2.70	3.26
2. แรงงาน					
2.1 แรงงานคน	วันทำงาน	0.41	0.73	0.36	0.56
2.2 แรงงานเครื่องจักร	ชั่วโมงทำงาน	6.15	4.25	4.63	4.83

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4) ต้นทุน ผลตอบแทนและความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ**4.1) ต้นทุนการผลิต (ตารางที่ 3-19)****(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)**

ต้นทุนทั้งหมด 4,382.71 บาทต่อไร่ แบ่งเป็น ต้นทุนที่เป็นเงินสด 2,503.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 57.11) และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,879.71 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 42.89) ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,288.17 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 75.03) และต้นทุนคงที่ 1,094.54 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 24.97) และมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 5.72 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าวัสดุการเกษตร 1,266.43 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 38.51) ค่าแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักร 1,830.10 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 55.66) ค่าขนส่งผลผลิต 86.80 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.64) ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร 0.52 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.02) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร 21.05 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.64) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 74.86 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.28) และค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร 8.41 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.25) ซึ่งมีต้นทุนผันแปรต่อหน่วยเฉลี่ย 4.29 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าภาษีที่ดิน 5.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.46) ค่าใช้ที่ดิน 931.60 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 85.11) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร 61.19 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 5.59) และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร 96.75 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 8.84)

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

ต้นทุนทั้งหมด 4,092.79 บาทต่อไร่ แบ่งเป็น ต้นทุนที่เป็นเงินสด 2,153.27 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 52.61) และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,939.52 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 47.39) ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,052.96 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 74.59) และต้นทุนคงที่ 1,039.83 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 25.41) และมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 6.86 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าวัสดุการเกษตร 1,224.03 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 40.09) ค่าแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักร 1,692.31 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 55.43) ค่าขนส่งผลผลิต 41.21 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 1.35) ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร 2.69 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.10) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร 15.24 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.50) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 63.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.06) และค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร 14.48 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.47) ซึ่งมีต้นทุนผันแปรต่อหน่วยเฉลี่ย 5.12 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าภาษีที่ดิน 5.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.48) ค่าใช้ที่ดิน 904.15 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 86.95) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร 41.73 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 4.01) และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร 88.95 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 8.56)

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

ต้นทุนทั้งหมด 4,071.40 บาทต่อไร่ แบ่งเป็น ต้นทุนที่เป็นเงินสด 2,483.93 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 61.01) และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,587.47 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 38.99) ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,062.17 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 75.21) และต้นทุนคงที่ 1,009.23 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 24.79) และมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 11.42 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าวัสดุการเกษตร 1,202.08 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 39.26) ค่าแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักร 1,742.22 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 56.89) ค่าขนส่งผลผลิต 24.51 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.80) ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร 1.14 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.04) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร 9.80 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.32) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 73.17 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.39) และค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร 9.25 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.30) ซึ่งมีต้นทุนผันแปรต่อหน่วยเฉลี่ย 8.59 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าภาษีที่ดิน 5.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.49) ค่าใช้ที่ดิน 968.63 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 95.98) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร 15.20 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 1.51) และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร 20.40 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.02)

(4) เฉลี่ย

ต้นทุนทั้งหมด 4,170.39 บาทต่อไร่ แบ่งเป็น ต้นทุนที่เป็นเงินสด 2,349.88 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 56.35) และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,820.51 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 43.65) ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,127.79 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 75.00) และต้นทุนคงที่ 1,042.60 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 25.00) และมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 7.43 บาทต่อกิโลกรัม

ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าวัสดุการเกษตร 1,226.72 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 39.22) ค่าแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักร 1,737.49 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 55.55) ค่าขนส่งผลผลิต 46.16 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 1.48) ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร 1.75 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.05) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร 14.87 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.48) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 68.66 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 2.20) และค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร 32.14 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 1.02) ซึ่งมีต้นทุนผันแปรต่อหน่วยเฉลี่ย 5.57 บาทกิโลกรัม

ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าภาษีที่ดิน 5.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 0.48) ค่าใช้ที่ดิน 929.56 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 89.16) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร 38.00 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 3.64) และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร 70.04 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 6.72)

ตารางที่ 3-19 โครงสร้างต้นทุนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ต่อไร่

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ						เฉลี่ย	
	สูง (S1)		ปานกลาง (S2)		เล็กน้อย (S3)			
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
1. ต้นทุนทั้งหมด	4,382.71	100.00	4,092.79	100.00	4,071.40	100.00	4,170.39	100.00
1.1 ต้นทุนที่เป็นเงินสด	2,503.00	57.11	2,153.27	52.61	2,483.93	61.01	2,349.88	56.35
1.2 ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด	1,879.71	42.89	1,939.52	47.39	1,587.47	38.99	1,820.51	43.65
2.ต้นทุนผันแปร	3,288.17	75.03	3,052.96	74.59	3,062.17	75.21	3,127.79	75.00
2.1 ค่าวัสดุการเกษตร	1,266.43	38.51	1,224.03	40.09	1,202.08	39.26	1,226.72	39.22
2.2 ค่าจ้างแรงงานคน และแรงงานเครื่องจักร	1,830.10	55.66	1,692.31	55.43	1,742.22	56.89	1,737.49	55.55
2.3 ค่าขนส่งผลผลิต	86.80	2.64	41.21	1.35	24.51	0.80	46.16	1.48
2.4 ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร	0.52	0.02	2.69	0.10	1.14	0.04	1.75	0.05
2.5 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	21.05	0.64	15.24	0.50	9.80	0.32	14.87	0.48
2.6 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน (6.50%)	74.86	2.28	63.00	2.06	73.17	2.39	68.66	2.20
2.7 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร	8.41	0.25	14.48	0.47	9.25	0.30	32.14	1.02
3. ต้นทุนคงที่	1,094.54	24.97	1,039.83	25.41	1,009.23	24.79	1,042.60	25.00
3.1 ภาษีที่ดิน	5.00	0.46	5.00	0.48	5.00	0.49	5.00	0.48
3.2 ค่าใช้ที่ดิน	931.60	85.11	904.15	86.95	968.63	95.98	929.56	89.16
3.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	61.19	5.59	41.73	4.01	15.20	1.51	38.00	3.64
3.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน อุปกรณ์การเกษตร (6.50%)	96.75	8.84	88.95	8.56	20.40	2.02	70.04	6.72
4. ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/กก.)	5.72		6.86		11.42		7.43	
5. ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย (บาท/กก.)	4.29		5.12		8.59		5.57	

ที่มา: จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4.2) ผลตอบแทนและความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ (ตารางที่ 3-20)

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ราคาข้าวเปลือกเหนียวที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นาเฉลี่ย 7.48 บาทต่อกิโลกรัม

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

เกษตรกรได้ผลผลิต 766.67 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 5,734.69 บาทต่อไร่ ส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนเหนือดต้นทุนเงินสด 3,231.69 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือดต้นทุนผันแปร 2,446.52 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนเหนือดต้นทุนทั้งหมด 1,351.98 บาทต่อไร่

ผลตอบแทนต่อหน่วย 1.76 บาทต่อกิโลกรัม กำไรส่วนเกินต่อหน่วย 3.19 บาทต่อกิโลกรัม ระดับผลผลิต
คุ่มทุน 343.12 กิโลกรัมต่อไร่ และมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.31

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

เกษตรกรได้ผลผลิต 596.46 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 4,461.52 บาทต่อไร่ ส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด 2,308.25 บาทต่อไร่ ผลตอบแทน
เหนือต้นทุนผันแปร 1,408.56 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 368.73 บาทต่อไร่
ผลตอบแทนต่อหน่วย 0.62 บาทต่อกิโลกรัม กำไรส่วนเกินต่อหน่วย 2.36 บาทต่อกิโลกรัม ระดับผลผลิต
คุ่มทุน 440.61 กิโลกรัมต่อไร่ และมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.09

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

เกษตรกรได้ผลผลิต 356.57 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 2,667.14 บาทต่อไร่ ส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด 183.21 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุน
ผันแปรขาดทุน 395.03 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดขาดทุน 1,404.26 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วยขาดทุน 3.94 บาทต่อกิโลกรัม กำไรส่วนเกินต่อหน่วยขาดทุน 1.11 บาทต่อกิโลกรัม ระดับผลผลิตคุ่มทุน 909.22 กิโลกรัมต่อไร่ และมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 0.66

(4) เฉลี่ย

เกษตรกรได้ผลผลิต 561.52 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 4,200.17 บาทต่อไร่ ส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด 1,850.29 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุน
ผันแปร 1,072.38 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 29.78 บาทต่อไร่ ผลตอบแทน
ต่อหน่วย 0.05 บาทต่อกิโลกรัม กำไรส่วนเกินต่อหน่วย 1.91 บาทต่อกิโลกรัม ระดับผลผลิตคุ่มทุน
545.86 กิโลกรัมต่อไร่ และมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.01

ตารางที่ 3-20 ผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	หน่วย	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ			เฉลี่ย
		สูง (S1)	ปานกลาง (S2)	เล็กน้อย (S3)	
1. ปริมาณผลผลิต	กก./ไร่	766.67	596.46	356.57	561.52
2. ราคาผลผลิต	บาท/กก.	7.48	7.48	7.48	7.48
3. มูลค่าผลผลิต	บาท/ไร่	5,734.69	4,461.52	2,667.14	4,200.17
4. ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด	บาท/ไร่	3,231.69	2,308.25	183.21	1,850.29
5. ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร	บาท/ไร่	2,446.52	1,408.56	-395.03	1,072.38
6. ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด	บาท/ไร่	1,351.98	368.73	-1,404.26	29.78
7. ผลตอบแทนต่อหน่วย	บาท/กก.	1.76	0.62	-3.94	0.05
8. กำไรส่วนเกินต่อหน่วย	บาท/กก.	3.19	2.36	-1.11	1.91
9. ระดับผลผลิตคุ่มทุน	กก./ไร่	343.12	440.61	909.22	545.86
10. อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)		1.31	1.09	0.66	1.01

ที่มา: จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

บทที่ 4

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี จังหวัดพะเยา ตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ปีการผลิต 2564/65 มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบสถานภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร และวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน โดยทำการสำรวจและเก็บข้อมูลจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ปลูกข้าวนาปี ในพื้นที่จังหวัดพะเยา สามารถสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะในภาพรวมการเพาะปลูกข้าวนาปีและแยกตามชนิดข้าว ได้แก่ ข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้า และข้าวเหนียว ดังนี้

4.1 สรุปผลการศึกษา

1) สถานภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

เกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 57.56 และเพศหญิงร้อยละ 42.44 อายุเฉลี่ย 59 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 45.93 และเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาร้อยละ 98.26 ของเกษตรกรทั้งหมด โดยระดับการศึกษาที่สำเร็จมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 69.23 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพร้อยละ 15.98 และมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 10.06 ของเกษตรกรที่สำเร็จการศึกษา ตามลำดับ

ลักษณะการถือครองที่ดิน ครั้วเรือนเกษตรกรมีเนื้อที่ปลูกข้าวนาปีเฉลี่ย 7.55 ไร่ต่อครัวเรือน เป็นที่ดินของตนเองร้อยละ 73.64 และที่ดินเช่าร้อยละ 26.36 ของเนื้อที่ถือครองทั้งหมด เอกสารสิทธิ์ในที่ดินของตนเองส่วนใหญ่เป็นโฉนดร้อยละ 89.39 รองลงมาคือ ส.ป.ก. 4-01 ร้อยละ 5.58 และน.ส.3ก. ร้อยละ 3.78 ตามลำดับ

ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงิน ครั้วเรือนเกษตรกรมีหนี้สินร้อยละ 67.44 และไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 32.56 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด วงเงินกู้เฉลี่ย 233,905.17 บาทต่อครัวเรือน เป็นการกู้ยืมเงินในระบบทั้งหมด แหล่งเงินกู้ที่สำคัญคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรร้อยละ 96.78 สหกรณ์การเกษตรร้อยละ 1.36 และกองทุนหมู่บ้านร้อยละ 1.21 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมเงินระยะยาวมากกว่า 5 ปี ร้อยละ 67.21 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยร้อยละ 6.80 ต่อปี

ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร ครั้วเรือนเกษตรกรร้อยละ 93.02 มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาที่พบมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 72.50 รองลงมาคือ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงร้อยละ 68.75 และขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 48.13 ตามลำดับ

ปัญหาด้านการครองชีพและสังคม ครั้วเรือนเกษตรกรร้อยละ 37.21 มีปัญหาด้านการครองชีพและสังคม โดยปัญหาที่พบมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ร้อยละ 71.88 รองลงมาคือ สุขภาพไม่ดี สุขภาพไม่แข็งแรงร้อยละ 28.13 และขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐานร้อยละ 17.19 ตามลำดับ

ความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิตทางการเกษตร ครั้วเรือนเกษตรกรร้อยละ 96.25 ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยความช่วยเหลือที่ต้องการมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่

จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาดร้อยละ 59.74 รองลงมาคือ ประกันรายได้เกษตรกรร้อยละ 55.84 และประกันราคาผลผลิตร้อยละ 44.16 ตามลำดับ

ความต้องการความช่วยเหลือด้านการครองชีพและ ครั้วเรือนเกษตรกรร้อยละ 3.13 ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยทั้งหมดต้องการให้จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคและอุปโภค

แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ครั้วเรือนเกษตรกรร้อยละ 91.28 มีแนวคิดในการเพิ่มผลผลิต โดย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมีร้อยละ 63.37 รองลงมาคือ การลงทุนจัดหาแหล่งน้ำร้อยละ 31.98 และป้องกันพืช โรคพืช และศัตรูพืชร้อยละ 7.56 แต่ยังมีครั้วเรือนเกษตรกรร้อยละ 8.72 ไม่ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต

แนวคิดในการเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช ครั้วเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 97.09 ไม่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช และมีครั้วเรือนเกษตรกรร้อยละ 2.91 คิดที่จะเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช โดยครั้วเรือนเกษตรกรร้อยละ 80.00 ของครั้วเรือนเกษตรกรที่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช ต้องการลดพื้นที่เพาะปลูกเพื่อปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นแทน และครั้วเรือนเกษตรกรร้อยละ 20.00 ต้องการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต

แนวคิดในการวางแผนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร ครั้วเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 93.02 ไม่คิดเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร และมีครั้วเรือนเกษตรกรเพียงร้อยละ 6.98 ของครั้วเรือนเกษตรกรทั้งหมด ที่วางแผนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร อาชีพที่ต้องการเปลี่ยน ได้แก่ อาชีพค้าขายร้อยละ 58.33 และอาชีพรับจ้างร้อยละ 41.67 โดยทั้งหมดให้เหตุผลว่าต้องการมีรายได้ประจำ

2) ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ราคาข้าวเปลือกนาปีที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นา เฉลี่ย 8.54 บาทต่อกิโลกรัม

2.1) ข้าวนาปี

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

สภาพการผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวเหนียวร้อยละ 45.61 รองลงมาคือ ข้าวหอมมะลิร้อยละ 42.11 และข้าวเจ้าร้อยละ 12.28 มีเนื้อที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 5.65 ไร่ต่อครั้วเรือน ปลูกด้วยวิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 75.44 และปักดำร้อยละ 24.56 อายุพืชเฉลี่ย 3.96 เดือน เริ่มทำการผลิตมากที่สุดเดือนมิถุนายนร้อยละ 54.39 และเก็บเกี่ยวผลผลิตมากที่สุดเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 73.68 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตคือ น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 43.86 และน้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 56.14 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 85.80 ปลูกเพื่อจำหน่าย ซึ่งเป็นการจำหน่ายแบบอิสระทั้งหมดมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายส่วนใหญ่คือ จดรับซื้อ (โรงสี,ลานข้าว) ระยะทางการขนส่งเฉลี่ย 11.00 กิโลเมตร

ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 4,628.63 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,498.94 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 75.59) และต้นทุนคงที่ 1,129.69 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 24.41) ซึ่งมีต้นทุนต่อหน่วย 5.87 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 788.42 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 6,733.11 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 2,104.48 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 2.67 บาทต่อกิโลกรัม

ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.45 แสดงว่ามีประสิทธิภาพการผลิตคุ้มค่าการลงทุน และมีระดับผลผลิตคุ้มทุน 275.53 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งปริมาณผลผลิตที่เกินกว่าระดับผลผลิตคุ้มทุนจะได้รับกำไร 4.10 บาทต่อกิโลกรัม

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

สภาพการผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวหอมมะลิร้อยละ 64.37 รองลงมาคือ ข้าวเหนียวร้อยละ 33.33 และข้าวเจ้าร้อยละ 2.30 มีเนื้อที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 8.85 ไร่ต่อครัวเรือน ปลูกด้วยวิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 78.16 และปักดำร้อยละ 21.84 อายุพืชเฉลี่ย 3.99 เดือน เริ่มทำการผลิตมากที่สุดเดือนพฤษภาคมร้อยละ 40.23 และเก็บเกี่ยวผลผลิตมากที่สุดเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 52.87 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตคือ น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 80.46 และน้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 19.54 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 86.80 ปลูกเพื่อจำหน่าย ซึ่งเป็นการจำหน่ายแบบอิสระทั้งหมดมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายส่วนใหญ่คือ จุดรับซื้อ (โรงสี,ลานข้าว) ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 7.41 กิโลเมตร

ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 4,005.72 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 2,892.35 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 72.21) และต้นทุนคงที่ 1,113.37 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 27.79) ซึ่งมีต้นทุนต่อหน่วย 7.10 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 563.94 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 4,816.05 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 810.33 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 1.44 บาทต่อกิโลกรัม

ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.20 แสดงว่ามีประสิทธิภาพการผลิตคุ้มค่าการลงทุน และมีระดับผลผลิตคุ้มทุน 326.50 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งปริมาณผลผลิตที่เกินกว่าระดับผลผลิตคุ้มทุนจะได้รับกำไร 3.41 บาทต่อกิโลกรัม

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

สภาพการผลิต เกษตรกรปลูกข้าวเหนียวร้อยละ 57.14 และข้าวหอมมะลิร้อยละ 42.86 มีเนื้อที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 7.39 ไร่ต่อครัวเรือน ปลูกด้วยวิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 92.86 และปักดำร้อยละ 7.14 อายุพืชเฉลี่ย 3.98 เดือน เริ่มทำการผลิตมากที่สุดเดือนพฤษภาคมร้อยละ 46.43 และเก็บเกี่ยวผลผลิตมากที่สุดเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 64.29 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตคือ น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 85.71 และน้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 14.29 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 72.22 ปลูกเพื่อจำหน่ายซึ่งเป็นการจำหน่ายแบบอิสระทั้งหมดมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายส่วนใหญ่คือ จุดรับซื้อ (โรงสี,ลานข้าว) ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 6.57 กิโลเมตร

ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 4,082.58 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,040.28 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 74.47) และต้นทุนคงที่ 1,042.30 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 25.53) ซึ่งมีต้นทุนต่อหน่วย 10.98 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 371.69 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 3,174.23 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดขาดทุน 908.35 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วยขาดทุน 2.44 บาทต่อกิโลกรัม

ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 0.78 แสดงว่าไม่มีประสิทธิภาพการผลิตจึงไม่คุ้มค่าการลงทุน และมีระดับผลผลิตคุ้มทุน 2,895.28 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งต้องได้รับผลผลิตมากกว่าระดับผลผลิตคุ้มทุนจึงจะได้รับกำไรจากการผลิต

(4) เฉลี่ย

สภาพการผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวหอมมะลิร้อยละ 53.49 (พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 31.40 และพันธุ์กข 15 ร้อยละ 22.09) รองลงมาคือ ข้าวเหนียว ร้อยละ 41.28 (พันธุ์กข 6) และข้าวเจ้าร้อยละ 5.23 (พันธุ์พิษณุโลก 2) มีเนื้อที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 7.55 ไร่ต่อครัวเรือน ปลูกด้วยวิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 79.65 และปักดำร้อยละ 20.35 อายุพืชเฉลี่ย 3.98 เดือน เริ่มทำการผลิตมากที่สุดเดือนมิถุนายนร้อยละ 42.44 และเก็บเกี่ยวผลผลิตมากที่สุดเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 61.63 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตคือ น้ำฝนเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 69.19 และน้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 30.81 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 85.00 ปลูกเพื่อจำหน่ายซึ่งเป็นการจำหน่ายแบบอิสระทั้งหมดมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายส่วนใหญ่คือ จัตุรัส (โรงสี,ลานข้าว) ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 8.50 กิโลเมตร

ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 4,172.36 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,066.26 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 73.49) และต้นทุนคงที่ 1,106.10 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 26.51) ซึ่งมีต้นทุนต่อหน่วย 7.08 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย ปริมาณผลผลิต 588.95 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 5,029.63 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 857.27 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 1.46 บาทต่อกิโลกรัม

ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.21 แสดงว่ามีประสิทธิภาพการผลิตคุ้มค่าการลงทุน และมีระดับผลผลิตคุ้มทุน 332.16 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งปริมาณผลผลิตที่เกินกว่าระดับผลผลิตคุ้มทุนจะได้รับกำไร 3.33 บาทต่อกิโลกรัม

2.2) ข้าวหอมมะลิ

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ราคาข้าวเปลือกหอมมะลิที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นาเฉลี่ย 9.06 บาทต่อกิโลกรัม

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

สภาพการผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 54.17 และพันธุ์กข 15 ร้อยละ 45.83 มีเนื้อที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 7.96 ไร่ต่อครัวเรือน ปลูกด้วยวิธี

หวานเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 87.50 และปักดำร้อยละ 12.50 อายุพืชเฉลี่ย 3.99 เดือน เริ่มทำการผลิตมากที่สุดเดือนมิถุนายนร้อยละ 58.33 และเก็บเกี่ยวผลผลิตมากที่สุดเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 95.83 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตคือ น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 45.83 และน้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 54.17 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 92.64 ปลูกเพื่อจำหน่ายซึ่งเป็นการจำหน่ายแบบอิสระทั้งหมดมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายส่วนใหญ่คือ จุฑารับซื้อ (โรงสี,ลานข้าว) ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 11.43 กิโลเมตร

ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 4,381.77 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,282.73 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 74.92) และต้นทุนคงที่ 1,099.04 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 25.08) ซึ่งมีต้นทุนต่อหน่วย 5.94 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 737.33 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 6,680.21 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 2,298.44 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 3.12 บาทต่อกิโลกรัม

ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.52 แสดงว่ามีประสิทธิภาพการผลิตคุ้มค่าการลงทุน และมีระดับผลผลิตคุ้มทุน 238.40 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งปริมาณผลผลิตที่เกินกว่าระดับผลผลิตคุ้มทุนจะได้รับกำไร 4.61 บาทต่อกิโลกรัม

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

สภาพการผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 62.50 และพันธุ์ข 15 ร้อยละ 37.50 มีเนื้อที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 10.52 ไร่ต่อครัวเรือน ปลูกด้วยวิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 85.71 และปักดำร้อยละ 14.29 อายุพืชเฉลี่ย 4.00 เดือน เริ่มทำการผลิตมากที่สุดเดือนพฤษภาคมร้อยละ 51.79 และเก็บเกี่ยวผลผลิตมากที่สุดเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 53.57 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตคือ น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 78.57 และน้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 21.43 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 96.04 ปลูกเพื่อจำหน่ายซึ่งเป็นการจำหน่ายแบบอิสระทั้งหมดมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายส่วนใหญ่คือ จุฑารับซื้อ (โรงสี,ลานข้าว) ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 11.00 กิโลเมตร

ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 3,970.06 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 2,832.83 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 71.35) และต้นทุนคงที่ 1,137.23 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 28.65) ซึ่งมีต้นทุนต่อหน่วย 7.16 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 554.49 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 5,023.68 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 1,053.62 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 1.90 บาทต่อกิโลกรัม

ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.27 แสดงว่ามีประสิทธิภาพการผลิตคุ้มค่าการลงทุน และมีระดับผลผลิตคุ้มทุน 287.91 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งปริมาณผลผลิตที่เกินกว่าระดับผลผลิตคุ้มทุนจะได้รับกำไร 3.95 บาทต่อกิโลกรัม

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

สภาพการผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 และพันธุ์กข 15 ร้อยละ 50.00 เท่ากัน มีเนื้อที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 9.00 ไร่ต่อครัวเรือน ปลูกด้วยวิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ทั้งหมด อายุพืชเฉลี่ย 3.96 เดือน เริ่มทำการผลิตมากที่สุดเดือนพฤษภาคม ร้อยละ 50.00 และเก็บเกี่ยวผลผลิตมากที่สุดเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 58.33 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตคือ น้ำฝนอย่างเดียวร้อยละ 83.33 และน้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 16.67 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 96.68 ปลูกเพื่อจำหน่ายซึ่งเป็นการจำหน่ายแบบอิสระทั้งหมดมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายส่วนใหญ่คือ จุฑารับซื้อ (โรงสี,ลานข้าว) ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 7.75 กิโลเมตร

ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 4,025.20 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 2,952.73 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 73.36) และต้นทุนคงที่ 1,072.47 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 26.64) ซึ่งมีต้นทุนต่อหน่วย 10.44 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 385.56 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 3,493.17 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดขาดทุน 532.03 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วยขาดทุน 1.38 บาทต่อกิโลกรัม

ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 0.87 แสดงว่าไม่มีประสิทธิภาพการผลิตจึงไม่คุ้มค่าการลงทุน และมีระดับผลผลิตคุ้มทุน 766.05 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งต้องได้รับผลผลิตมากกว่าระดับผลผลิตคุ้มทุนจึงจะได้รับกำไรจากการผลิต

(4) เฉลี่ย

สภาพการผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 58.70 และพันธุ์กข 15 ร้อยละ 41.30 มีเนื้อที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 9.65 ไร่ต่อครัวเรือน ปลูกด้วยวิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 88.04 และปักดำร้อยละ 11.96 อายุพืชเฉลี่ย 3.99 เดือน เริ่มทำการผลิตมากที่สุดเดือนพฤษภาคมร้อยละ 48.91 และเก็บเกี่ยวผลผลิตมากที่สุดเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 65.22 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตคือ น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 70.65 และน้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 29.35 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 95.15 ปลูกเพื่อจำหน่ายซึ่งเป็นการจำหน่ายแบบอิสระทั้งหมดมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายส่วนใหญ่คือ จุฑารับซื้อ (โรงสี,ลานข้าว) ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 9.43 กิโลเมตร

ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 4,065.28 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 2,944.15 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 72.42) และต้นทุนคงที่ 1,121.13 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 27.58) ซึ่งมีต้นทุนต่อหน่วย 7.09 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย ปริมาณผลผลิต 573.27 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 5,193.83 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 1,128.55 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 1.97 บาทต่อกิโลกรัม

ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.28 แสดงว่ามีประสิทธิภาพการผลิตคุ้มค่าการลงทุน และมีระดับผลผลิตคุ้มทุน

286.00 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งปริมาณผลผลิตที่เกินกว่าระดับผลผลิตค้ำคูณจะได้รับกำไร 3.92 บาทต่อกิโลกรัม

2.3) ข้าวเจ้า

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ราคาข้าวเปลือกเจ้าที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นา เฉลี่ย 7.56 บาทต่อกิโลกรัม

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

สภาพการผลิต เกษตรกรทั้งหมดปลูกข้าวพันธุ์พิษณุโลก 2 มีเนื้อที่เพาะปลูก และเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 8.43 ไร่ต่อครัวเรือน ปลูกด้วยวิธีปักดำ อายุพืชเฉลี่ย 3.81 เดือน เริ่มทำการผลิตมากที่สุดเดือนมิถุนายนร้อยละ 71.42 และเก็บเกี่ยวผลผลิตมากที่สุดเดือนตุลาคมร้อยละ 85.71 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตคือ น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 14.29 และน้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 85.71 โดยเกษตรกรทั้งหมดปลูกเพื่อจำหน่ายซึ่งเป็นการจำหน่ายแบบอิสระทั้งหมดมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายส่วนใหญ่คือ จดรับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 21.29 กิโลเมตร

ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 5,611.13 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 4,339.73 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 77.34) และต้นทุนคงที่ 1,271.40 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 22.66) ซึ่งมีต้นทุนต่อหน่วย 5.72 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย ปริมาณผลผลิต 980.34 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 7,411.37 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 1,800.24 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 1.84 บาทต่อกิโลกรัม

ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.32 แสดงว่ามีประสิทธิภาพการผลิตคุ้มค่าการลงทุน และมีระดับผลผลิตค้ำคูณ 406.20 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งปริมาณผลผลิตที่เกินกว่าระดับผลผลิตค้ำคูณจะได้รับกำไร 3.13 บาทต่อกิโลกรัม

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

สภาพการผลิต เกษตรกรทั้งหมดปลูกข้าวพันธุ์พิษณุโลก 2 มีเนื้อที่เพาะปลูก และเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 11.50 ไร่ต่อครัวเรือน ปลูกด้วยวิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ อายุพืชเฉลี่ย 3.67 เดือน เริ่มทำการผลิตเดือนมิถุนายน และเก็บเกี่ยวผลผลิตเดือนพฤศจิกายน แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตทั้งหมดเป็นการใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียว โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 93.47 ปลูกเพื่อจำหน่ายซึ่งเป็นการจำหน่ายแบบอิสระทั้งหมดมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายส่วนใหญ่คือ จดรับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 3.50 กิโลเมตร

ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 3,860.87 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 2,854.27 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 73.93) และต้นทุนคงที่ 1,006.60 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 26.07) ซึ่งมีต้นทุนต่อหน่วย 6.63 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย ปริมาณผลผลิต 582.61 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 4,404.53 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 543.66 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 0.93 บาทต่อกิโลกรัม

ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.14 แสดงว่ามีประสิทธิภาพการผลิตคุ้มค่าการลงทุน และมีระดับผลผลิตคุ้มทุน 378.42 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งปริมาณผลผลิตที่เกินกว่าระดับผลผลิตคุ้มทุนจะได้รับกำไร 2.66 บาทต่อกิโลกรัม

(3) เฉลี่ย

สภาพการผลิต เกษตรกรทั้งหมดปลูกข้าวพันธุ์พิษณุโลก 2 มีเนื้อที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 9.11 ไร่ต่อครัวเรือน ปลูกด้วยวิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 22.22 และปักดำร้อยละ 77.78 อายุพืชเฉลี่ย 3.78 เดือน เริ่มทำการผลิตมากที่สุดเดือนมิถุนายนร้อยละ 77.78 และเก็บเกี่ยวผลผลิตมากที่สุดเดือนตุลาคมร้อยละ 66.67 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตคือ น้ำฝนเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 33.33 และน้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 66.67 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 98.77 ปลูกเพื่อจำหน่ายซึ่งเป็นการจำหน่ายแบบอิสระทั้งหมดมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายส่วนใหญ่คือ จุฑารับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 17.33 กิโลเมตร

ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 5,119.77 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,923.08 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 76.63) และต้นทุนคงที่ 1,196.69 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 23.37) ซึ่งมีต้นทุนต่อหน่วย 5.89 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย ปริมาณผลผลิต 868.78 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 6,567.98 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 1,448.21 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 1.67 บาทต่อกิโลกรัม

ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.28 แสดงว่ามีประสิทธิภาพการผลิตคุ้มค่าการลงทุน และมีระดับผลผลิตคุ้มทุน 393.65 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งปริมาณผลผลิตที่เกินกว่าระดับผลผลิตคุ้มทุนจะได้รับกำไร 3.04 บาทต่อกิโลกรัม

2.4) ข้าวเหนียว

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ราคาข้าวเปลือกเหนียวที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นา เฉลี่ย 7.48 บาทต่อกิโลกรัม

(1) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1)

สภาพการผลิต เกษตรกรทั้งหมดปลูกข้าวพันธุ์กข 6 มีเนื้อที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 2.77 ไร่ต่อครัวเรือน ปลูกด้วยวิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 84.62 และปักดำร้อยละ 15.38 อายุพืชเฉลี่ย 3.97 เดือน เริ่มทำการผลิตมากที่สุดเดือนมิถุนายนร้อยละ 46.15 และเก็บเกี่ยวผลผลิตมากที่สุดเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 69.23 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตคือ น้ำฝนเพียงอย่างเดียว และน้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 50.00 เท่ากัน โดยเกษตรกรปลูกเพื่อจำหน่ายและเก็บผลผลิตไว้เพื่อบริโภคและหรือเป็นเมล็ดพันธุ์ในสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ เพื่อจำหน่ายร้อยละ 53.47 และเก็บผลผลิตไว้ร้อยละ 46.53 (บริโภคร้อยละ 44.87 และเก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 1.66) ส่วนวิธีการจำหน่ายเป็นการจำหน่ายแบบอิสระทั้งหมดมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายส่วนใหญ่คือ จุฑารับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 6.68 กิโลเมตร

ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 4,382.71 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,288.17 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 75.03) และต้นทุนคงที่ 1,094.54 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 24.97) ซึ่งมีต้นทุนต่อหน่วย 5.72 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 766.67 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 5,734.69 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 1,351.98 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 1.76 บาทต่อกิโลกรัม

ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.31 แสดงว่ามีประสิทธิภาพการผลิตคุ้มค่าการลงทุน และมีระดับผลผลิตคุ้มทุน 343.12 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งปริมาณผลผลิตที่เกินกว่าระดับผลผลิตคุ้มทุนจะได้รับกำไร 3.19 บาทต่อกิโลกรัม

(2) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (S2)

สภาพการผลิต เกษตรกรทั้งหมดปลูกข้าวพันธุ์ข 6 มีเนื้อที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 5.45 ไร่ต่อครัวเรือน ปลูกด้วยวิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 62.07 และปักดำร้อยละ 37.93 อายุพืชเฉลี่ย 4.00 เดือน เริ่มทำการผลิตมากที่สุดเดือนกรกฎาคมร้อยละ 41.38 และเก็บเกี่ยวผลผลิตมากที่สุดเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 48.28 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตคือ น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 82.76 และน้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 17.24 โดยเกษตรกรปลูกเพื่อจำหน่ายและเก็บผลผลิตไว้เพื่อบริโภคและหรือเป็นเมล็ดพันธุ์ในสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ เพื่อจำหน่ายร้อยละ 53.83 และเก็บผลผลิตไว้ร้อยละ 46.17 (บริโภคร้อยละ 43.60 และเก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 2.57) ส่วนวิธีการจำหน่ายเป็นการจำหน่ายแบบอิสระทั้งหมดมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายส่วนใหญ่คือ จุดรับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 4.15 กิโลเมตร

ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 4,092.79 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,052.96 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 74.59) และต้นทุนคงที่ 1,039.83 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 25.41) ซึ่งมีต้นทุนต่อหน่วย 6.86 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 596.46 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 4,461.52 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 368.73 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 0.62 บาทต่อกิโลกรัม

ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.09 แสดงว่ามีประสิทธิภาพการผลิตคุ้มค่าการลงทุน และมีระดับผลผลิตคุ้มทุน 440.61 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งปริมาณผลผลิตที่เกินกว่าระดับผลผลิตคุ้มทุนจะได้รับกำไร 2.36 บาทต่อกิโลกรัม

(3) พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3)

สภาพการผลิต เกษตรกรทั้งหมดปลูกข้าวพันธุ์ข 6 มีเนื้อที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 6.19 ไร่ต่อครัวเรือน ปลูกด้วยวิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 87.50 และปักดำร้อยละ 12.50 อายุพืชเฉลี่ย 4.00 เดือน เริ่มทำการผลิตมากที่สุดเดือนพฤษภาคมร้อยละ 43.75 และเก็บเกี่ยวผลผลิตมากที่สุดเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 68.75 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตคือ น้ำฝน

เพียงอย่างเดียวร้อยละ 87.50 และน้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 12.50 แหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝนคือ ชลประทาน และแหล่งน้ำธรรมชาติร้อยละ 50.00 เท่ากัน โดยเกษตรกรปลูกเพื่อจำหน่ายและเก็บผลผลิตไว้เพื่อบริโภคและหรือเป็นเมล็ดพันธุ์ในสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ เพื่อจำหน่ายร้อยละ 43.36 และเก็บผลผลิตไว้ร้อยละ 56.64 (บริโภคร้อยละ 54.39 และเก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 2.25) ส่วนวิธีการจำหน่ายเป็นการจำหน่ายแบบอิสระทั้งหมดมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายส่วนใหญ่คือ จุฑารับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 5.00 กิโลเมตร

ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 4,071.40 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,062.17 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 75.21) และต้นทุนคงที่ 1,009.23 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 24.79) ซึ่งมีต้นทุนต่อหน่วย 11.42 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 356.57 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 2,667.14 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดขาดทุน 1,404.26 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วยขาดทุน 3.94 บาทต่อกิโลกรัม

ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 0.66 แสดงว่าไม่มีประสิทธิภาพการผลิตจึงไม่คุ้มค่าการลงทุน และมีระดับผลผลิตคุ้มทุน 909.22 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งต้องได้รับผลผลิตมากกว่าระดับผลผลิตคุ้มทุนจึงจะได้รับกำไรจากการผลิต

(4) เฉลี่ย

สภาพการผลิต เกษตรกรทั้งหมดปลูกข้าวพันธุ์กข 6 มีเนื้อที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 4.63 ไร่ต่อครัวเรือน ปลูกด้วยวิธีหว่านเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 76.06 และปักดำร้อยละ 23.94 อายุพืชเฉลี่ย 3.99 เดือน เริ่มทำการผลิตมากที่สุดเดือนมิถุนายนร้อยละ 40.85 และเก็บเกี่ยวผลผลิตมากที่สุดเดือนพฤศจิกายนร้อยละ 60.56 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตคือ น้ำฝนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 71.83 และน้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 28.17 โดยเกษตรกรปลูกเพื่อจำหน่ายและเก็บผลผลิตไว้เพื่อบริโภคและหรือเป็นเมล็ดพันธุ์ในสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ เพื่อจำหน่ายร้อยละ 51.72 และเก็บผลผลิตไว้ร้อยละ 48.28 (บริโภคร้อยละ 46.04 และเก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 2.24) ส่วนวิธีการจำหน่ายเป็นการจำหน่ายแบบอิสระทั้งหมดมีพ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อ สถานที่จำหน่ายส่วนใหญ่คือ จุฑารับซื้อ (โรงสี, ลานข้าว) ระยะทางในการขนส่งเฉลี่ย 5.31 กิโลเมตร

ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 4,170.39 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,127.79 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 75.00) และต้นทุนคงที่ 1,042.60 บาทต่อไร่ (ร้อยละ 25.00) ซึ่งมีต้นทุนต่อหน่วย 7.43 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 561.52 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่าผลผลิต 4,200.17 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 29.78 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 0.05 บาทต่อกิโลกรัม

ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.01 แสดงว่ามีประสิทธิภาพการผลิตคุ้มค่าการลงทุน และมีระดับผลผลิตคุ้มทุน 545.86 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งปริมาณผลผลิตที่เกินกว่าระดับผลผลิตคุ้มทุนจะได้รับกำไร 1.91 บาทต่อกิโลกรัม

3) เปรียบเทียบผลตอบแทนทางเศรษฐกิจตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน (ตารางที่ 4-1)

3.1) ข้าวนาปี

จากการพิจารณาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต พบว่า **ผลผลิต** ปริมาณผลผลิตที่ได้เป็นไปตามศักยภาพของพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพในแต่ละระดับชั้น พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) ปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 788.42 563.94 และ 371.69 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ **ต้นทุนการผลิต** ในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) เกษตรกรใช้ต้นทุนทั้งหมดมากที่สุด 4,628.63 บาทต่อไร่ ขณะที่ในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) ใช้ต้นทุนทั้งหมด 4,005.72 และ 4,082.58 บาทต่อไร่ ตามลำดับ แต่เมื่อเปรียบเทียบจากต้นทุนต่อหน่วยพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) มีต้นทุนน้อยที่สุดคือ มีต้นทุนต่อหน่วย 5.87 บาทต่อกิโลกรัม น้อยกว่าพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) ที่มีต้นทุนต่อหน่วย 7.10 และ 10.98 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ เนื่องจากต้นทุนการผลิตผันแปรตามปริมาณผลผลิตที่ได้ **มูลค่าผลผลิต** การผลิตในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) ได้รับมูลค่าผลผลิตหรือรายได้มากกว่าในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) มูลค่าผลผลิต 6,733.11 4,816.05 และ 3,174.23 บาทต่อไร่ ตามลำดับ **ผลตอบแทนการผลิต** การผลิตในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดหรือกำไรสุทธิมากกว่าพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) ได้แก่ 2,104.48 810.33 และขาดทุน 908.35 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการผลิตในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) มีความเหมาะสมและให้ผลกำไรจากการผลิตมากที่สุด **ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ** พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) ปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมดเท่ากับ 1.45 1.20 และ 0.78 ตามลำดับ แสดงว่าการผลิตในพื้นที่เหมาะสมสูง (S1) และปานกลาง (S2) มีความคุ้มค่าในการลงทุนสามารถทำการผลิตได้แต่การผลิตในพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) ไม่มีความคุ้มค่าในการลงทุนเกษตรกรควรปรับเปลี่ยนการผลิตโดยผลิตพืชชนิดอื่นที่เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดิน

3.2) ข้าวหอมมะลิ

จากการพิจารณาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต พบว่า **ผลผลิต** ปริมาณผลผลิตที่ได้เป็นไปตามศักยภาพของพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพในแต่ละระดับชั้น พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) ปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 737.33 554.49 และ 385.56 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ **ต้นทุนการผลิต** ในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) เกษตรกรใช้ต้นทุนทั้งหมดมากที่สุด 4,381.77 บาทต่อไร่ ขณะที่ในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) ใช้ต้นทุนทั้งหมด 3,970.06 และ 4,025.20 บาทต่อไร่ ตามลำดับ แต่เมื่อเปรียบเทียบจากต้นทุนต่อหน่วยพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) มีต้นทุนน้อยที่สุดคือ มีต้นทุนต่อหน่วย 5.94 บาทต่อกิโลกรัม น้อยกว่าพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) ที่มีต้นทุนต่อหน่วย 7.16 และ 10.44 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ เนื่องจากต้นทุนการผลิตผันแปรตามปริมาณผลผลิตที่ได้ **มูลค่าผลผลิต** การผลิตในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) ได้รับมูลค่าผลผลิตหรือรายได้มากกว่าในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) มูลค่าผลผลิต 6,680.21 5,023.68 และ 3,493.17 บาทต่อไร่ ตามลำดับ **ผลตอบแทนการผลิต** การผลิตในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดหรือกำไรสุทธิมากกว่าพื้นที่ดิน

ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) ได้แก่ 2,298.44 1,053.62 และขาดทุน 532.03 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการผลิตในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) มีความเหมาะสมและให้ผลกำไรจากการผลิตมากที่สุด **ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ** พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) ปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมดเท่ากับ 1.52 1.27 และ 0.87 ตามลำดับ แสดงว่าการผลิตในพื้นที่ที่เหมาะสมสูง (S1) และปานกลาง (S2) มีความคุ้มค่าในการลงทุนสามารถทำการผลิตได้แต่การผลิตในพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) ไม่มีความคุ้มค่าในการลงทุนเกษตรกรควรปรับเปลี่ยนการผลิตโดยผลิตพืชชนิดอื่นที่เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดิน

3.3) ข้าวเจ้า

จากการพิจารณาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต พบว่า **ผลผลิต** ปริมาณผลผลิตที่ได้เป็นไปตามศักยภาพของพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพในแต่ละระดับชั้น พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) และปานกลาง (S2) ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 980.34 และ 582.61 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ **ต้นทุนการผลิต** ในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) เกษตรกรใช้ต้นทุนทั้งหมดมากกว่าพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) 5,611.13 และ 3,860.87 บาทต่อไร่ แต่เมื่อเปรียบเทียบจากต้นทุนต่อหน่วยพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) มีต้นทุนน้อยกว่าพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือ 5.72 และ 6.63 บาทต่อกิโลกรัม เนื่องจากต้นทุนการผลิตผันแปรตามปริมาณผลผลิตที่ได้ **มูลค่าผลผลิต** การผลิตในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) ได้รับมูลค่าผลผลิตหรือรายได้มากกว่าในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) มูลค่าผลผลิต 7,411.37 และ 4,404.53 บาทต่อไร่ ตามลำดับ **ผลตอบแทนการผลิต** การผลิตในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดหรือกำไรสุทธิมากกว่าพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) ได้แก่ 1,800.24 และ 543.66 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการผลิตในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) มีความเหมาะสมและให้ผลกำไรจากการผลิตมากที่สุด **ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ** พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) และปานกลาง (S2) มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมดเท่ากับ 1.32 และ 1.14 ตามลำดับ แสดงว่าการผลิตในพื้นที่ที่เหมาะสมสูง (S1) และปานกลาง (S2) มีความคุ้มค่าในการลงทุนสามารถทำการผลิตได้

3.4) ข้าวเหนียว

จากการพิจารณาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต พบว่า **ผลผลิต** ปริมาณผลผลิตที่ได้เป็นไปตามศักยภาพของพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพในแต่ละระดับชั้น พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) ปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 766.67 596.46 และ 356.57 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ **ต้นทุนการผลิต** ในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) เกษตรกรใช้ต้นทุนทั้งหมดมากที่สุด 4,382.71 บาทต่อไร่ ขณะที่ในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) ใช้ต้นทุนทั้งหมด 4,092.79 และ 4,071.40 บาทต่อไร่ ตามลำดับ แต่เมื่อเปรียบเทียบจากต้นทุนต่อหน่วยพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) มีต้นทุนน้อยที่สุดคือ มีต้นทุนต่อหน่วย 5.72 บาทต่อกิโลกรัม น้อยกว่าพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) ที่มีต้นทุนต่อหน่วย 6.86 และ 11.42 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ เนื่องจากต้นทุนการผลิตผันแปรตามปริมาณผลผลิตที่ได้ **มูลค่าผลผลิต** การผลิตในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) ได้รับมูลค่าผลผลิตหรือรายได้มากกว่าในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) มูลค่าผลผลิต

5,734.69 4,461.52 และ 2,667.14 บาทต่อไร่ ตามลำดับ **ผลตอบแทนการผลิต** การผลิตในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดหรือกำไรสุทธิมากกว่าพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) ได้แก่ 1,351.98 368.73 และขาดทุน 1,404.26 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการผลิตในพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) มีความเหมาะสมและให้ผลกำไรจากการผลิตมากที่สุด **ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ** พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมสูง (S1) ปานกลาง (S2) และเล็กน้อย (S3) มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมดเท่ากับ 1.31 1.09 และ 0.66 ตามลำดับ แสดงว่าการผลิตในพื้นที่ที่เหมาะสมสูง (S1) และปานกลาง (S2) มีความคุ้มค่าในการลงทุนสามารถทำการผลิตได้ แต่การผลิตในพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) ไม่มีความคุ้มค่าในการลงทุนเกษตรกรควรปรับเปลี่ยนการผลิตโดยผลิตพืชชนิดอื่นที่เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดิน

ตารางที่ 4-1: ต้นทุน และผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปีตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65

ระดับความเหมาะสม	ผลผลิต (กก./ไร่)	ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)			ผลตอบแทนเหนือต้นทุน (บาท/ไร่)			ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/กก.)	B/C Ratio
				ทั้งหมด	ผันแปร	คงที่	เงินสด	ผันแปร	ทั้งหมด		
ข้าวนาปี											
สูง (S1)	788.42	8.54	6,733.11	4,628.63	3,498.94	1,129.69	3,900.76	3,234.17	2,104.48	5.87	1.45
ปานกลาง (S2)	563.94	8.54	4,816.05	4,005.72	2,892.35	1,113.37	2,392.45	1,923.70	810.33	7.10	1.20
เล็กน้อย (S3)	371.69	8.54	3,174.23	4,082.58	3,040.28	1,042.30	451.68	133.95	-908.35	10.98	0.78
เฉลี่ย	588.95	8.54	5,029.63	4,172.36	3,066.26	1,106.10	2,457.10	1,963.37	857.27	7.08	1.21
ข้าวหอมมะลิ											
สูง (S1)	737.33	9.06	6,680.21	4,381.77	3,282.73	1,099.04	4,054.34	3,397.48	2,298.44	5.94	1.52
ปานกลาง (S2)	554.49	9.06	5,023.68	3,970.06	2,832.83	1,137.23	2,548.29	2,190.85	1,053.62	7.16	1.27
เล็กน้อย (S3)	385.56	9.06	3,493.17	4,025.20	2,952.73	1,072.47	619.40	540.44	-532.03	10.44	0.87
เฉลี่ย	573.27	9.06	5,193.83	4,065.28	2,944.15	1,121.13	2,637.63	2,249.68	1,128.55	7.09	1.28
ข้าวเจ้า											
สูง (S1)	980.34	7.56	7,411.37	5,611.13	4,339.73	1,271.40	3,624.99	3,071.64	1,800.24	5.72	1.32
ปานกลาง (S2)	582.61	7.56	4,404.53	3,860.87	2,854.27	1,006.60	1,909.66	1,550.26	543.66	6.63	1.14
เฉลี่ย	868.78	7.56	6,567.98	5,119.77	3,923.08	1,196.69	3,143.86	2,644.90	1,448.21	5.89	1.28
ข้าวเหนียว											
สูง (S1)	766.67	7.48	5,734.69	4,382.71	3,288.17	1,094.54	3,231.69	2,446.52	1,351.98	5.72	1.31
ปานกลาง (S2)	596.46	7.48	4,461.52	4,092.79	3,052.96	1,039.83	2,308.25	1,408.56	368.73	6.86	1.09
เล็กน้อย (S3)	356.57	7.48	2,667.14	4,071.40	3,062.17	1,009.23	183.21	-395.03	-1,404.26	11.42	0.66
เฉลี่ย	561.52	7.48	4,200.17	4,170.39	3,127.79	1,042.60	1,850.29	1,072.38	29.78	7.43	1.01

ที่มา: จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4.2 ข้อเสนอแนะ

1) จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ยสูง ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 50 ปี ถึง 60 ปีขึ้นไป ซึ่งในเกษตรกรกลุ่มนี้อาจทำให้การเข้าถึงเทคโนโลยีทางการเกษตรใหม่ ๆ เป็นไปได้ยาก แต่หากพิจารณาข้อดีเกษตรกรกลุ่มนี้มีประสบการณ์การทำการเกษตรในพื้นที่มาเป็นเวลานาน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรเชื่อมโยงเกษตรกรที่มีประสบการณ์เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่และผนวกเข้ากับการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ นำไปสู่แนวทาง Smart farmer โดยมีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ

2) จากผลการศึกษาพบว่า คราวเรือนเกษตรส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นแบบรายย่อยมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีขนาดเล็กต่างคนต่างผลิตซึ่งอาจส่งผลให้ต้องเผชิญกับปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น ปัญหาด้านต้นทุนการผลิตตลอดกระบวนการผลิตสูง ปัญหาด้านการขาดอำนาจต่อรอง การจัดการห่วงโซ่อุปทาน การเชื่อมโยงตลาดระหว่างเกษตรกรกับผู้ประกอบการ รวมถึงปัญหาด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ยังไม่เข้าถึงเกษตรกรเท่าที่ควร หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่สร้างเครือข่ายการผลิตร่วมกันแบบเกษตรแปลงใหญ่ เพื่อสามารถเข้าไปสนับสนุนและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรได้อย่างทั่วถึง เพิ่มอำนาจการต่อรองให้แก่เกษตรกร และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการต้นทุนการผลิตตลอดกระบวนการผลิตเป็นไปตามทฤษฎีการประหยัดต่อขนาด (Economy of scale) ตามหลักเศรษฐศาสตร์การผลิต

3) จากผลการศึกษาพบว่า คราวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านการผลิตคือ ปรากฏการณ์ผลผลิตตกต่ำ ปัญหาปัจจัยการผลิตราคาสูง และปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนองค์ความรู้และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต เช่น การสนับสนุนโรงอบเมล็ดข้าวชุมชน เพื่อให้ผลผลิตข้าวที่เก็บเกี่ยวมีความชื้นในเกณฑ์ที่เหมาะสมและได้ราคาที่สูงขึ้น เป็นต้น รวมถึงส่งเสริมและแนะนำการใช้เทคโนโลยีวางแผนการผลิต เพื่อให้เกษตรกรสามารถควบคุมต้นทุน และใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้แอปพลิเคชัน Agri-Map Mobile ตรวจสอบลักษณะดินในแปลงเกษตรที่ทำการผลิต เพื่อให้ทราบว่าควรปรับปรุงบำรุงดินหรือบำรุงรักษาด้วยการใส่ปุ๋ยในปริมาณที่เหมาะสมกับคุณลักษณะดิน เป็นการใช้ปัจจัยการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดและลดต้นทุนการผลิตที่ไม่จำเป็น เป็นต้น

4) จากผลการศึกษาพบว่า การผลิตข้าวหอมมะลินาปีและข้าวเหนียวนาปี ในพื้นที่ดินที่มีชั้นความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (S3) มีผลตอบแทนสุทธิขาดทุนและผลของอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) แสดงถึงความไม่คุ้มค่าในการลงทุน หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมและแนะนำเกษตรกรให้ปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ โดยพิจารณาจากข้อมูลเขตความเหมาะสมพืชเศรษฐกิจ (Zoning) 13 ชนิด ของกรมพัฒนาที่ดิน เพื่อเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างคุ้มค่าที่สุด และเป็นการลดอุปทานข้าวในตลาดเพื่อช่วยให้ราคาข้าวปรับตัวสูงขึ้นตามกลไกตลาด

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. 2540. การประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2548. มหัตถรย์พันธุ์ดิน. สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์. 2564. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้. แหล่งที่มา :
https://www.baac.or.th/th/content-rate.php?content_group_sub=2. 25 มีนาคม 2565.
- ศูนย์สารสนเทศการเกษตร. 2557. คำนิยามข้อมูลสถิติการเกษตร. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- ไพจิตร ชัยสิทธิ์. 2558. แนวทางการบริหารจัดการเขตการใช้ที่ดินสำหรับพื้นที่เกษตรกรรม
(Zoning) ในส่วนของเศรษฐกิจ. กรมพัฒนาที่ดิน.
- สมศักดิ์ เปรียบพร้อม. 2531 การจัดการฟาร์มประยุกต์. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ และทรัพยากร
ทางเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายละเอียดสถานที่สำรวจพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65

ตารางภาคผนวกที่ ก1 : รายละเอียดสถานที่สำรวจข้าวนาปี ปีการผลิต 2564/65

ระดับความ เหมาะสม	หมู่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ
S1	8	สันป่าหนาด	ดอกคำใต้	ดอกคำใต้
	3	จำป่าหวาย	จำป่าหวาย	เมือง
	4	ใหม่หลวง	บ้านใหม่	เมือง
	6	สันหนองควาย	แม่ปืม	เมือง
	7	สันตันหวีด	แม่ปืม	เมือง
	11	ห้วยบง	แม่ปืม	เมือง
	2	ป่าแฝกกลาง	ป่าแฝก	แม่ใจ
	9	ป่าแฝกกลางเหนือ	ป่าแฝก	แม่ใจ
	11	ป่าแฝกสามัคคี	ป่าแฝก	แม่ใจ
	7	ดงบุญนาคน	บ้านเหล่า	แม่ใจ
	7	แม่จั่วใต้	แม่สุก	แม่ใจ
	3	ร้องเชียงแสง	เชียงแสง	ภูซาง
	4	ทุ่งกล้วย	ทุ่งกล้วย	ภูซาง
S2	2	ค่ากลาง	ป่าซาง	ดอกคำใต้
	3	ภูกามยาว	ห้วยลาน	ดอกคำใต้
	4	ห้วยลาน	ห้วยลาน	ดอกคำใต้
	15	ห้วยตันตุ้ม	ห้วยลาน	ดอกคำใต้
	3	ดง	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	4	ดงใหม่	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	5	ห้วยโป่ง	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	6	กองแล	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	7	ดอกเข็ม	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	8	ดงสุวรรณ	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	9	ดงครก	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	11	สันติธรรม	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	9	ศรีเมืองมูล	ป่าซาง	ดอกคำใต้
	4	บัว	บ้านตุ่น	เมือง
	4	ใหม่หลวง	บ้านใหม่	เมือง

ตารางภาคผนวกที่ ก1 : (ต่อ)

ระดับความ เหมาะสม	หมู่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ
S3	11	ห้วยบง	แม่ปืม	เมือง
	3	ธาตุสันติธรรม	พระธาตุขิงแกง	จุน
	4	พระธาตุขิงแกงล่าง	พระธาตุขิงแกง	จุน
	3	ร่องย้าง	ล่อ	จุน
	13	ค้ำหงษ์	จุน	จุน
	11	ห้วยแก้วพัฒนา	ห้วยข้าวก่ำ	จุน
	1	ศรีจอมแจ้ง	หงษ์หิน	จุน
	10	สักทอง	หงษ์หิน	จุน
	9	หนองแม่	ทุ่งรวงทอง	จุน
	3	ป่าแฝกเหนือ	ป่าแฝก	แม่ใจ
	4	ป่าเหนือดอย	ป่าแฝก	แม่ใจ
	5	ป่าแฝกใต้	ป่าแฝก	แม่ใจ
	6	ป่าตึงงาม	ศรีดอนชัย	เทิง
	10	ปางมดแดง	อ่าทอง	เชียงคำ
	20	ร่องสำน	ร่มเย็น	เชียงคำ
	3	ร่องเชียงแรง	เชียงแรง	ภูซาง
	6	ห้วยต้นตุมได้	ห้วยลาน	ดอกคำใต้
	8	สันป่าหนาด	ดอกคำใต้	ดอกคำใต้
	1	ศรีจอมแจ้ง	หงษ์หิน	จุน
	3	ธาตุสันติธรรม	พระธาตุขิงแกง	จุน
	4	พระธาตุขิงแกงล่าง	พระธาตุขิงแกง	จุน
	11	ห้วยแก้วพัฒนา	ห้วยข้าวก่ำ	จุน
	10	สันหมื่นแก้ว	แม่ปืม	เมือง
	8	สันกำแพง	บ้านเหล่า	แม่ใจ
	10	ปางมดแดง	อ่าทอง	เชียงคำ

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวกที่ ก2 : รายละเอียดสถานที่สำรวจข้าวหอมมะลิ ปีการผลิต 2564/65

ระดับความ เหมาะสม	หมู่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ
S1	8	สันป่าหนาด	ดอกคำใต้	ดอกคำใต้
	11	ห้วยบง	แม่ปืม	เมือง
	6	สันหนองควาย	แม่ปืม	เมือง
	7	สันตันหวีด	แม่ปืม	เมือง
	4	ใหม่หลวง	บ้านใหม่	เมือง
	3	จำป่าหวาย	จำป่าหวาย	เมือง
	7	ดงบุญนาคน	บ้านเหล่า	แม่ใจ
	2	ป่าแฝกกลาง	ป่าแฝก	แม่ใจ
	11	ป่าแฝกสามัคคี	ป่าแฝก	แม่ใจ
S2	8	ดงสุวรรณ	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	6	กองแล	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	11	สันติธรรม	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	5	ห้วยโป่ง	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	7	ดอกเข็ม	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	9	ศรีเมืองมูล	ป่าซาง	ดอกคำใต้
	2	ค่ากลาง	ป่าซาง	ดอกคำใต้
	15	ห้วยต้นดู่	ห้วยลาน	ดอกคำใต้
	3	ภูกามยาว	ห้วยลาน	ดอกคำใต้
	4	ห้วยลาน	ห้วยลาน	ดอกคำใต้
	13	ค้ำหงษ์	จุน	จุน
	3	ธาตุสันติธรรม	พระธาตุขิงแกง	จุน
	4	พระธาตุขิงแกงล่าง	พระธาตุขิงแกง	จุน
	3	ร่องย้าง	ล่อ	จุน
	11	ห้วยแก้วพัฒนา	ห้วยข้าวก่ำ	จุน
	9	หนองแม่	ทุ่งรวงทอง	จุน
	1	ศรีจอมแจ้ง	หงษ์หิน	จุน
	10	สักทอง	หงษ์หิน	จุน
	10	ปางมดแดง	อ่าทอง	เชียงคำ
	20	ร่องสำน	ร่มเย็น	เชียงคำ
	10	ปางมดแดง	อ่าทอง	เชียงคำ
	4	ใหม่หลวง	บ้านใหม่	เมือง

ตารางภาคผนวกที่ ก2 : (ต่อ)

ระดับความ เหมาะสม	หมู่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ
S3	5	ป่าแฝกใต้	ป่าแฝก	แม่ใจ
	3	ป่าแฝกเหนือ	ป่าแฝก	แม่ใจ
	4	ป่าเหนือดอย	ป่าแฝก	แม่ใจ
	4	บัว	บ้านต๋อน	เมือง
	3	ร้องเชียงแรง	เชียงแรง	ภูซาง
	9	ป่าตึงงาม	ศรีดอนชัย	เทิง
	6	ป่าตึงงาม	ศรีดอนชัย	เทิง
	3	ธาตุสันติธรรม	พระธาตุขิงแกง	จุน
	11	ห้วยแก้วพัฒนา	ห้วยข้าวก่ำ	จุน
	1	ศรีจอมแจ้ง	หงษ์หิน	จุน
	10	สันหมื่นแก้ว	แม่ปืม	เมือง
	8	สันกำแพง	บ้านเหล่า	แม่ใจ
	10	ปางมดแดง	อ่าทอง	เชียงคำ

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวกที่ ก3 : รายละเอียดสถานที่สำรวจข้าวเจ้า ปีการผลิต 2564/65

ระดับความ เหมาะสม	หมู่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ
S1	2	ป่าแฝกกลาง	ป่าแฝก	แม่ใจ
	9	ป่าแฝกกลางเหนือ	ป่าแฝก	แม่ใจ
	11	ป่าแฝกสามัคคี	ป่าแฝก	แม่ใจ
S2	3	ร้องย้าง	ล่อ	จุน
	5	ป่าแฝกใต้	ป่าแฝก	แม่ใจ

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวกที่ ก4 : รายละเอียดสถานที่สำรวจข้าวเหนียว ปีการผลิต 2564/65

ระดับความ เหมาะสม	หมู่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ
S1	8	สันป่าหนาด	ดอกคำใต้	ดอกคำใต้
	11	ห้วยบง	แม่ปืม	เมือง
	7	สันตันหวีด	แม่ปืม	เมือง
	6	สันหนองควาย	แม่ปืม	เมือง
	4	ใหม่หลวง	บ้านใหม่	เมือง
	3	จำป่าหวาย	จำป่าหวาย	เมือง
	7	ดงบุญนาค	บ้านเหล่า	แม่ใจ
	2	ป่าแฝกกลาง	ป่าแฝก	แม่ใจ
	11	ป่าแฝกสามัคคี	ป่าแฝก	แม่ใจ
	9	ป่าแฝกกลางเหนือ	ป่าแฝก	แม่ใจ
	7	แม่จั่วใต้	แม่สุก	แม่ใจ
	3	ร้องเชียงแสง	เชียงแสง	ภูซาง
	4	ทุ่งกล้วย	ทุ่งกล้วย	ภูซาง
S2	8	ดงสุวรรณ	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	3	ดง	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	4	ดงใหม่	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	6	กองแล	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	7	ดอกเข็ม	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	11	สันติธรรม	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	5	ห้วยโป่ง	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	9	ดงครก	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้
	9	ศรีเมืองมูล	ป่าซาง	ดอกคำใต้
	2	ค่ากลาง	ป่าซาง	ดอกคำใต้
	15	ห้วยต้นตุ่ม	ห้วยลาน	ดอกคำใต้
	4	ห้วยลาน	ห้วยลาน	ดอกคำใต้
	13	ค่างหงษ์	จุน	จุน
	3	ธาตุสันติธรรม	พระธาตุซิงแกง	จุน
	4	พระธาตุซิงแกงล่าง	พระธาตุซิงแกง	จุน
	3	ร้องย้าง	ล่อ	จุน
	10	ปางมดแดง	อ่าทอง	เชียงคำ

ตารางภาคผนวกที่ ก4 : (ต่อ)

ระดับความ เหมาะสม	หมู่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ
S3	11	ห้วยบง	แม่ปืม	เมือง
	4	บัว	บ้านตุ่น	เมือง
	4	ป่าแฝกเหนือ	ป่าแฝก	แม่ใจ
	8	สันป่าหนาด	ดอกคำใต้	ดอกคำใต้
	6	ห้วยต้นตุมได้	ห้วยลาน	ดอกคำใต้
	3	ธาตุสันติธรรม	พระธาตุขิงแกง	จุน
	4	พระธาตุขิงแกงล่าง	พระธาตุขิงแกง	จุน
	11	ห้วยแก้วพัฒนา	ห้วยข้าวก่ำ	จุน
	10	สันหมื่นแก้ว	แม่ปืม	เมือง
	8	สันกำแพง	บ้านเหล่า	แม่ใจ

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ภาคผนวก ข

การประเมินคุณภาพที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดิน (Qualitative Land Evaluation) เป็นการพิจารณาศักยภาพของหน่วยทรัพยากรที่ดินต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่าง ๆ ในระดับการจัดการที่แตกต่างกัน วิธีการประเมินคุณภาพที่ดินมีหลายวิธี ส่วนการวางแผนการใช้ที่ดินได้เลือกใช้วิธีการประเมินคุณภาพที่ดินในหลักการของ FAO Framework สามารถทำได้ 2 รูปแบบ

รูปแบบแรก การประเมินทางด้านคุณภาพหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการประเมินเชิงกายภาพเท่านั้น ว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่าง ๆ

รูปแบบที่สอง การประเมินทางด้านปริมาณหรือด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะให้ค่าตอบแทนในรูปแบบผลผลิตที่ได้รับตัวเงินในการลงทุน และตัวเงินจากผลตอบแทนที่ได้รับ

จากหลักการของ FAO Framework ได้จำแนกอันดับความเหมาะสมของที่ดินเป็น 2 อันดับ (Order) 4 ชั้น (Class) โดยในแต่ละชั้นยังแบ่งออกเป็นชั้นย่อย (Subclass) ซึ่งแสดงถึงข้อจำกัดของคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของพืช โดยแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. อันดับ ประกอบด้วย
 - 1) อันดับที่เหมาะสม (Suitability : S)
 - 2) อันดับที่ไม่เหมาะสม (Not suitability : N)
2. ชั้น ประกอบด้วย
 - S1 : พื้นที่ดินที่มีระดับความเหมาะสมทางกายภาพสูง (Highly suitable)
 - S2 : พื้นที่ดินที่มีระดับความเหมาะสมทางกายภาพปานกลาง (Moderately suitable)
 - S3 : พื้นที่ดินที่มีระดับความเหมาะสมทางกายภาพเล็กน้อย (Marginally suitable)
 - N : พื้นที่ดินที่ไม่มีความเหมาะสม (Not suitable)

นอกจากนี้ในแต่ละชั้นความเหมาะสมยังแบ่งออกเป็นชั้นย่อย (Subclass) ซึ่งเป็นข้อจำกัดของคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของพืช (กรมพัฒนาที่ดิน กองวางแผนการใช้ที่ดิน. 2540)

ภาคผนวก ค

แรงงานคน และแรงงานเครื่องจักรในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65

ตารางภาคผนวกที่ ค1 การใช้แรงงานคนในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ต่อไร่

กิจกรรม	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ									เฉลี่ย		
	สูง (S1)			ปานกลาง (S2)			เล็กน้อย (S3)					
	จำนวนแรงงาน (คน-วันทำงาน)			จำนวนแรงงาน (คน-วันทำงาน)			จำนวนแรงงาน (คน-วันทำงาน)			จำนวนแรงงาน (คน-วันทำงาน)		
	ตนเอง/ แลกเปลี่ยน	จ้าง	รวม	ตนเอง/ แลกเปลี่ยน	จ้าง	รวม	ตนเอง/ แลกเปลี่ยน	จ้าง	รวม	ตนเอง/ แลกเปลี่ยน	จ้าง	รวม
เตรียมพันธุ์	0.003	-	0.003	0.004	-	0.004	0.002	-	0.002	0.004	-	0.004
หว่านกล้า/เพาะกล้า	0.002	-	0.002	0.003	-	0.003	0.001	-	0.001	0.003	-	0.003
ใส่ปุ๋ยต้นกล้า	0.001	-	0.001	0.001	-	0.001	0.001	-	0.001	0.001	-	0.001
เตรียมดิน	0.006	-	0.006	0.012	-	0.012	0.008	-	0.008	0.011	-	0.011
หว่านเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	-	-	-	0.001	-	0.001	-	-	-	0.001	-	0.001
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก)	0.004	-	0.004	0.010	-	0.010	0.008	-	0.008	0.009	-	0.009
หว่านสารปรับปรุงบำรุงดิน	0.002	-	0.002	0.001	-	0.001	-	-	-	0.001	-	0.001
ปลูก	0.017	0.100	0.117	0.049	0.098	0.147	0.054	0.018	0.072	0.043	0.086	0.129
หว่าน	0.009	-	0.009	0.006	-	0.006	0.007	-	0.007	0.007	-	0.007
ถอนกล้า	0.002	0.044	0.046	0.020	0.029	0.049	0.024	-	0.024	0.017	0.028	0.045
ดำนา (ปักกล้า)	0.006	0.056	0.062	0.023	0.069	0.092	0.023	0.018	0.041	0.019	0.058	0.077
ดูแลรักษา	0.062	-	0.062	0.033	0.001	0.034	0.034	0.005	0.039	0.040	0.002	0.042
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก)	0.003	-	0.003	0.003	-	0.003	0.002	-	0.002	0.003	-	0.003
ใส่ปุ๋ยเคมี	0.028	-	0.028	0.027	0.001	0.028	0.028	0.005	0.033	0.027	0.002	0.029
ให้น้ำ	0.023	-	0.023	-	-	-	-	-	-	0.006	-	0.006
ฉีดพ่นสารป้องกันและกำจัดวัชพืช	-	-	-	0.001	-	0.001	-	-	-	0.001	-	0.001
ฉีดพ่นสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	0.001	-	0.001	-	-	-	-	-	-	0.0003	-	0.0003
หว่านยาปราบวัชพืช	0.007	-	0.007	0.002	-	0.002	0.004	-	0.004	0.003	-	0.003
เก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	0.017	-	0.017	0.023	0.054	0.077	0.024	0.169	0.193	0.022	0.061	0.083
เกี่ยว	0.009	-	0.009	0.011	0.044	0.055	0.008	0.149	0.157	0.010	0.051	0.061
มัด+รวม+กอง	0.005	-	0.005	0.005	-	0.005	0.006	0.010	0.016	0.005	-	0.005
นวด (ตีข้าว)	0.003	-	0.003	0.007	0.010	0.017	0.010	0.010	0.020	0.007	0.010	0.017
รวม	0.11	0.10	0.21	0.12	0.15	0.27	0.12	0.19	0.31	0.12	0.15	0.27

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวกที่ ค2 การใช้แรงงานเครื่องจักรในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ต่อไร่

กิจกรรม	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ									เฉลี่ย		
	สูง (S1)			ปานกลาง (S2)			เล็กน้อย (S3)					
	จำนวนแรงงาน (ชั่วโมงทำงาน)			จำนวนแรงงาน (ชั่วโมงทำงาน)			จำนวนแรงงาน (ชั่วโมงทำงาน)			จำนวนแรงงาน (ชั่วโมงทำงาน)		
	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม
เตรียมดิน	0.76	0.88	1.64	0.57	0.80	1.37	0.36	1.13	1.49	0.58	0.88	1.46
ไถแปลงกล้า	0.01	-	0.01	0.01	0.02	0.03	0.01	-	0.01	0.01	0.01	0.02
ไถตะ/ไถกลบ (เปิดหน้าดิน)	0.35	0.46	0.81	0.33	0.43	0.76	0.19	0.60	0.79	0.31	0.47	0.78
ไถพรวน/ปั่น	0.40	0.41	0.81	0.23	0.34	0.57	0.13	0.50	0.63	0.26	0.39	0.65
ไถคราด/แปร	-	0.01	0.01	-	0.01	0.01	0.03	0.03	0.06	-	0.01	0.01
ปลูก	0.19	0.22	0.41	0.20	0.09	0.29	0.16	0.13	0.29	0.19	0.12	0.31
หว่าน	0.19	0.06	0.25	0.20	0.07	0.27	0.16	0.13	0.29	0.19	0.07	0.26
ดำนา (ปักกล้า)	-	0.16	0.16	-	0.02	0.02	-	-	-	-	0.05	0.05
ดูแลรักษา	3.03	0.30	3.33	1.64	0.32	1.96	1.72	0.40	2.12	1.98	0.33	2.31
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก)	0.07	-	0.07	0.03	-	0.03	0.02	-	0.02	0.04	-	0.04
ใส่ปุ๋ยเคมี	0.59	0.02	0.61	0.41	0.06	0.47	0.23	0.12	0.35	0.42	0.06	0.48
สูบน้ำ	0.73	-	0.73	0.24	-	0.24	0.29	-	0.29	0.37	-	0.37
ฉีดพ่นสารเร่งการเจริญเติบโต	0.13	-	0.13	0.06	0.003	0.063	0.05	-	0.05	0.08	0.002	0.08
ฉีดพ่นสารป้องกันและกำจัดวัชพืช	0.25	0.14	0.39	0.18	0.14	0.32	0.25	0.18	0.43	0.20	0.15	0.35
หว่านสารป้องกันและกำจัดวัชพืช	0.02	-	0.02	-	-	-	-	-	-	0.004	-	0.004
ฉีดพ่นสารป้องกันและกำจัดโรคพืช	0.02	0.03	0.05	-	0.003	0.003	-	-	-	-	0.01	0.01
กำจัดวัชพืช (ถาง/ตัดหญ้า)	1.22	0.11	1.33	0.72	0.11	0.83	0.88	0.10	0.98	0.87	0.11	0.98
เก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	-	0.54	0.54	0.004	0.43	0.43	-	0.42	0.42	0.002	0.45	0.45
เกี่ยว	-	0.51	0.51	-	0.40	0.40	-	0.38	0.38	-	0.42	0.42
ขนย้าย	-	0.03	0.03	0.004	0.02	0.02	-	0.02	0.02	0.002	0.02	0.02
สีเมล็ดข้าว	-	-	-	-	0.01	0.01	-	0.02	0.02	-	0.01	0.01
รวม	3.98	1.94	5.92	2.41	1.64	4.05	2.24	2.08	4.32	2.75	1.78	4.53

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวกที่ ค3 การใช้แรงงานคนในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ต่อไร่

กิจกรรม	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ									เฉลี่ย		
	สูง (S1)			ปานกลาง (S2)			เล็กน้อย (S3)					
	จำนวนแรงงาน (คน-วันทำงาน)			จำนวนแรงงาน (คน-วันทำงาน)			จำนวนแรงงาน (คน-วันทำงาน)			จำนวนแรงงาน (คน-วันทำงาน)		
	ตนเอง/ แลกเปลี่ยน	จ้าง	รวม	ตนเอง/ แลกเปลี่ยน	จ้าง	รวม	ตนเอง/ แลกเปลี่ยน	จ้าง	รวม	ตนเอง/ แลกเปลี่ยน	จ้าง	รวม
เตรียมพันธุ์	0.003	-	0.003	0.003	-	0.003	-	-	-	0.003	-	0.003
หว่านกล้า/เพาะกล้า	0.002	-	0.002	0.002	-	0.002	-	-	-	0.002	-	0.002
ใส่ปุ๋ยต้นกล้า	0.001	-	0.001	0.001	-	0.001	-	-	-	0.001	-	0.001
เตรียมดิน	0.003	-	0.003	0.011	-	0.011	0.014	-	0.014	0.010	-	0.010
หว่านเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	-	-	-	0.001	-	0.001	-	-	-	0.001	-	0.001
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก)	0.003	-	0.003	0.010	-	0.010	0.014	-	0.014	0.009	-	0.009
ปลูก	0.019	0.091	0.110	0.026	0.064	0.090	0.013	-	0.013	0.024	0.062	0.086
หว่าน	0.010	-	0.010	0.007	-	0.007	0.013	-	0.013	0.009	-	0.009
ถอนกล้า	0.004	0.039	0.043	0.009	0.013	0.022	-	-	-	0.007	0.017	0.024
ดำนา (ปักกล้า)	0.005	0.052	0.057	0.010	0.051	0.061	-	-	-	0.008	0.045	0.053
ดูแลรักษา	0.047	-	0.047	0.030	0.002	0.032	0.043	0.005	0.048	0.036	0.002	0.038
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก)	0.002	-	0.002	0.0004	-	0.0004	-	-	-	0.002	-	0.002
ใส่ปุ๋ยเคมี	0.034	-	0.034	0.026	0.002	0.028	0.043	0.005	0.048	0.030	0.002	0.032
ให้น้ำ	0.010	-	0.010	-	-	-	-	-	-	0.002	-	0.002
ฉีดพ่นสารป้องกันและกำจัดวัชพืช	-	-	-	0.002	-	0.002	-	-	-	0.001	-	0.001
หว่านยาปราบวัชพืช	0.001	-	0.001	0.002	-	0.002	-	-	-	0.001	-	0.001
เก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	-	-	-	0.002	0.024	0.026	0.009	0.185	0.194	0.002	0.039	0.041
เกี่ยว	-	-	-	0.002	0.024	0.026	0.009	0.185	0.194	0.002	0.039	0.041
รวม	0.07	0.09	0.16	0.07	0.09	0.16	0.08	0.19	0.27	0.08	0.10	0.18

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวกที่ ค4 การใช้แรงงานเครื่องจักรในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวหอมมะลิ ปีกาเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ต่อไร่

กิจกรรม	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ									เฉลี่ย		
	สูง (S1)			ปานกลาง (S2)			เล็กน้อย (S3)					
	จำนวนแรงงาน (ชั่วโมงทำงาน)			จำนวนแรงงาน (ชั่วโมงทำงาน)			จำนวนแรงงาน (ชั่วโมงทำงาน)			จำนวนแรงงาน (ชั่วโมงทำงาน)		
	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม
เตรียมดิน	0.84	0.76	1.60	0.55	0.77	1.32	0.20	1.07	1.27	0.58	0.80	1.38
ไถแปลงกล้า	0.01	0.01	0.02	0.003	0.01	0.01	-	-	-	0.003	0.01	0.01
ไถตะ/ไถกลบ (เปิดหน้าดิน)	0.42	0.38	0.80	0.32	0.41	0.73	0.07	0.52	0.59	0.32	0.42	0.74
ไถพรวน/ปั่น	0.41	0.37	0.78	0.23	0.34	0.57	0.07	0.49	0.56	0.25	0.36	0.61
ไถคราด/แปร	-	-	-	-	0.01	0.01	0.06	0.06	0.12	0.01	0.01	0.02
ปลูก	0.23	0.11	0.34	0.21	0.08	0.29	0.10	0.17	0.27	0.20	0.09	0.29
หว่าน	0.23	0.08	0.31	0.21	0.07	0.28	0.10	0.17	0.27	0.20	0.08	0.28
ดำนา (ปักกล้า)	-	0.03	0.03	-	0.01	0.01	-	-	-	-	0.01	0.01
ดูแลรักษา	3.15	0.30	3.45	1.66	0.24	1.90	1.71	0.38	2.09	2.00	0.29	2.29
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก)	0.06	-	0.06	0.04	-	0.04	0.05	-	0.05	0.04	-	0.04
ใส่ปุ๋ยเคมี	0.59	0.01	0.60	0.43	0.05	0.48	0.19	0.15	0.34	0.44	0.06	0.50
สูบน้ำ	0.95	-	0.95	0.24	-	0.24	0.35	-	0.35	0.41	-	0.41
ฉีดพ่นสารเร่งการเจริญเติบโต	0.15	-	0.15	0.06	-	0.06	0.06	-	0.06	0.08	-	0.08
ฉีดพ่นสารป้องกันและกำจัดวัชพืช	0.23	0.16	0.39	0.17	0.13	0.30	0.23	0.19	0.42	0.19	0.15	0.34
หว่านสารป้องกันและกำจัดวัชพืช	0.03	-	0.03	-	-	-	-	-	-	0.01	-	0.01
ฉีดพ่นสารป้องกันและกำจัดโรคพืช	0.03	0.04	0.07	-	-	-	-	-	-	0.01	0.01	0.02
กำจัดวัชพืช (ถาง/ตัดหญ้า)	1.11	0.09	1.20	0.72	0.06	0.78	0.83	0.04	0.87	0.82	0.07	0.89
เก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	-	0.49	0.49	0.01	0.40	0.41	-	0.41	0.41	0.003	0.42	0.42
เกี่ยว	-	0.47	0.47	-	0.39	0.39	-	0.36	0.36	-	0.40	0.40
ขนย้าย	-	0.02	0.02	0.01	-	0.01	-	0.01	0.01	0.003	0.01	0.01
สีเมล็ดข้าว	-	-	-	-	0.01	0.01	-	0.04	0.04	-	0.01	0.01
รวม	4.22	1.66	5.88	2.43	1.49	3.92	2.01	2.03	4.04	2.78	1.60	4.38

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวกที่ ค5 การใช้แรงงานคนในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ต่อไร่

กิจกรรม	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ						เฉลี่ย		
	สูง (S1)			ปานกลาง (S2)					
	จำนวนแรงงาน (คน-วันทำงาน)			จำนวนแรงงาน (คน-วันทำงาน)			จำนวนแรงงาน (คน-วันทำงาน)		
	ตนเอง/ แลกเปลี่ยน	จ้าง	รวม	ตนเอง/ แลกเปลี่ยน	จ้าง	รวม	ตนเอง/ แลกเปลี่ยน	จ้าง	รวม
เตรียมดิน	0.020	-	0.020	0.020	-	0.020	0.020	-	0.020
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก)	0.010	-	0.010	-	-	-	0.010	-	0.010
ใส่วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน	0.010	-	0.010	0.020	-	0.020	0.010	-	0.010
ดูแลรักษา	0.072	-	0.072	-	-	-	0.050	-	0.050
ให้น้ำ	0.042	-	0.042	-	-	-	0.030	-	0.030
หว่านสารป้องกันและกำจัดวัชพืช	0.030	-	0.030	-	-	-	0.020	-	0.020
รวม	0.09	-	0.09	0.02	-	0.02	0.07	-	0.07

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวกที่ ๑๖ การใช้แรงงานเครื่องจักรในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ต่อไร่

กิจกรรม	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ						เฉลี่ย		
	สูง (S1)			ปานกลาง (S2)					
	จำนวนแรงงาน (ชั่วโมงทำงาน)			จำนวนแรงงาน (ชั่วโมงทำงาน)			จำนวนแรงงาน (ชั่วโมงทำงาน)		
	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม
เตรียมดิน	0.82	0.97	1.79	-	1.83	1.83	0.59	1.21	1.80
ไถตะ/ไถกลบ (เปิดหน้าดิน)	0.31	0.53	0.84	-	1.22	1.22	0.22	0.72	0.94
ไถพรวน/ปั่น	0.51	0.44	0.95	-	0.61	0.61	0.37	0.49	0.86
ปลูก	-	0.68	0.68	0.17	0.17	0.34	0.05	0.54	0.59
หว่าน	-	-	-	0.17	0.17	0.34	0.05	0.05	0.10
ดำนา	-	0.68	0.68	-	-	-	-	0.49	0.49
ดูแลรักษา	2.62	0.21	2.83	1.04	1.30	2.34	2.18	0.52	2.70
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก)	0.17	-	0.17	-	-	-	0.12	-	0.12
ใส่ปุ๋ยเคมี	0.66	0.07	0.73	0.13	0.35	0.48	0.51	0.15	0.66
ฉีดพ่นสารเร่งการเจริญเติบโต	0.10	-	0.10	0.35	-	0.35	0.17	-	0.17
ฉีดพ่นสารป้องกันและกำจัดวัชพืช	0.27	-	0.27	0.13	0.17	0.30	0.23	0.05	0.28
กำจัดวัชพืช (ถาง/ตัดหญ้า)	1.42	0.14	1.56	0.43	0.78	1.21	1.15	0.32	1.47
เก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	-	0.37	0.37	-	0.35	0.35	-	0.37	0.37
เกี่ยว	-	0.37	0.37	-	0.35	0.35	-	0.37	0.37
รวม	3.44	2.23	5.67	1.21	3.65	4.86	2.82	2.64	5.46

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวกที่ ๑7 การใช้แรงงานคนในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ต่อไร่

กิจกรรม	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ									เฉลี่ย		
	สูง (S1)			ปานกลาง (S2)			เล็กน้อย (S3)					
	จำนวนแรงงาน (คน-วัน)			จำนวนแรงงาน (คน-วัน)			จำนวนแรงงาน (คน-วัน)			จำนวนแรงงาน (คน-วัน)		
	ตนเอง/ แลกเปลี่ยน	จ้าง	รวม	ตนเอง/ แลกเปลี่ยน	จ้าง	รวม	ตนเอง/ แลกเปลี่ยน	จ้าง	รวม	ตนเอง/ แลกเปลี่ยน	จ้าง	รวม
เตรียมพันธุ์	0.007	-	0.007	0.010	-	0.010	0.003	-	0.003	0.008	-	0.008
หว่านกล้า/เพาะกล้า	0.005	-	0.005	0.006	-	0.006	0.002	-	0.002	0.005	-	0.005
ใส่ปุ๋ยต้นกล้า	0.002	-	0.002	0.004	-	0.004	0.001	-	0.001	0.003	-	0.003
เตรียมดิน	-	-	-	0.015	-	0.015	0.003	-	0.003	0.008	-	0.008
หว่านเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	-	-	-	0.002	-	0.002	-	-	-	0.001	-	0.001
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก)	-	-	-	0.013	-	0.013	0.003	-	0.003	0.007	-	0.007
ปลูก	0.028	0.200	0.228	0.144	0.240	0.384	0.100	0.040	0.140	0.106	0.180	0.286
หว่าน	0.014	-	0.014	0.002	-	0.002	0.001	-	0.001	0.005	-	0.005
ถอนกล้า	-	0.090	0.090	0.066	0.090	0.156	0.051	-	0.051	0.047	0.070	0.117
ดำนา (ปักกล้า)	0.014	0.110	0.124	0.076	0.150	0.226	0.048	0.040	0.088	0.054	0.110	0.164
ดูแลรักษา	0.098	-	0.098	0.049	-	0.049	0.024	0.010	0.034	0.052	-	0.052
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก)	0.010	-	0.010	0.013	-	0.013	0.005	-	0.005	0.010	-	0.010
ใส่ปุ๋ยเคมี	0.035	-	0.035	0.034	-	0.034	0.011	0.010	0.021	0.027	-	0.027
ให้น้ำ	0.043	-	0.043	-	-	-	-	-	-	0.009	-	0.009
หว่านสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	0.005	-	0.005	-	-	-	-	-	-	0.001	-	0.001
หว่านสารป้องกันและกำจัดวัชพืช	0.005	-	0.005	0.002	-	0.002	0.008	-	0.008	0.005	-	0.005
เก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	0.077	-	0.077	0.106	0.170	0.276	0.041	0.140	0.181	0.080	0.130	0.210
เกี่ยว	0.042	-	0.042	0.046	0.130	0.176	0.008	0.110	0.118	0.033	0.100	0.133
มัด+รวม+กอง	0.021	-	0.021	0.025	0.010	0.035	0.013	0.010	0.023	0.021	0.010	0.031
นวด (ตีข้าว)	0.014	-	0.014	0.035	0.030	0.065	0.020	0.020	0.040	0.026	0.020	0.046
รวม	0.21	0.20	0.41	0.32	0.41	0.73	0.17	0.19	0.36	0.25	0.31	0.56

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวกที่ ค8 การใช้แรงงานเครื่องจักรในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ต่อไร่

กิจกรรม	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ									เฉลี่ย		
	สูง (S1)			ปานกลาง (S2)			เล็กน้อย (S3)					
	จำนวนแรงงาน (ชั่วโมงทำงาน)			จำนวนแรงงาน (ชั่วโมงทำงาน)			จำนวนแรงงาน (ชั่วโมงทำงาน)			จำนวนแรงงาน (ชั่วโมงทำงาน)		
	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม
เตรียมดิน	0.50	1.14	1.64	0.67	0.78	1.45	0.53	1.21	1.74	0.60	0.99	1.59
ไถแปลงกล้า	0.03	-	0.03	0.01	0.06	0.07	0.02	-	0.02	0.02	0.03	0.05
ไถตะ/ไถกลบ (เปิดหน้าดิน)	0.19	0.61	0.80	0.39	0.40	0.79	0.32	0.69	1.01	0.33	0.53	0.86
ไถพรวน/ปั่น	0.28	0.49	0.77	0.27	0.32	0.59	0.19	0.52	0.71	0.25	0.42	0.67
ไถคราด/แปร	-	0.04	0.04	-	-	-	-	-	-	-	0.01	0.01
ปลูก	0.24	0.12	0.36	0.17	0.08	0.25	0.23	0.09	0.32	0.21	0.10	0.31
หว่าน	0.24	0.04	0.28	0.17	0.04	0.21	0.23	0.09	0.32	0.21	0.06	0.27
ดำนา	-	0.08	0.08	-	0.04	0.04	-	-	-	-	0.04	0.04
ดูแลรักษา	3.01	0.31	3.32	1.61	0.43	2.04	1.72	0.41	2.13	1.95	0.41	2.36
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก)	0.02	-	0.02	0.02	-	0.02	-	-	-	0.01	-	0.01
ใส่ปุ๋ยเคมี	0.53	-	0.53	0.35	0.03	0.38	0.27	0.08	0.35	0.37	0.04	0.41
สูบน้ำ	0.75	-	0.75	0.28	-	0.28	0.22	-	0.22	0.36	-	0.36
ฉีดพ่นสารเร่งการเจริญเติบโต	0.10	-	0.10	-	0.01	0.01	0.04	-	0.04	0.03	0.01	0.04
ฉีดพ่นสารป้องกันและกำจัดวัชพืช	0.28	0.19	0.47	0.18	0.16	0.34	0.26	0.17	0.43	0.23	0.17	0.40
ฉีดพ่นสารป้องกันและกำจัดโรคพืช	-	0.01	0.01	-	0.01	0.01	-	-	-	-	0.01	0.01
กำจัดวัชพืช (ถาง/ตัดหญ้า)	1.33	0.11	1.44	0.78	0.22	1.00	0.93	0.16	1.09	0.95	0.18	1.13
เก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	-	0.83	0.83	-	0.51	0.51	-	0.44	0.44	-	0.57	0.57
เกี่ยว	-	0.72	0.72	-	0.43	0.43	-	0.40	0.40	-	0.49	0.49
ขนย้าย	-	0.11	0.11	-	0.08	0.08	-	0.04	0.04	-	0.08	0.08
รวม	3.75	2.40	6.15	2.45	1.80	4.25	2.48	2.15	4.63	2.76	2.07	4.83

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ภาคผนวก ง

ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2564/65

ตารางภาคผนวกที่ ง1 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี บริเวณพื้นที่ดินที่มีระดับความเหมาะสมทางกายภาพ ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ									เฉลี่ย		
	สูง (S1)			ปานกลาง (S2)			เล็กน้อย (S3)			เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม			
1. ต้นทุนผันแปร	2,565.24	933.70	3,498.94	2,169.59	722.76	2,892.35	2,428.66	611.62	3,040.28	2,308.92	757.34	3,066.26
1.1 ค่าวัสดุการเกษตร	998.55	198.21	1,196.76	929.73	202.36	1,132.09	1,015.54	172.71	1,188.25	960.44	196.61	1,157.05
1) ค่าเมล็ดพันธุ์	163.07	198.21	361.28	215.61	199.02	414.63	294.92	172.71	467.63	215.22	194.63	409.85
2) ค่าพันธุ์พืชปุ๋ยสด	-	-	-	1.51	1.48	2.99	-	-	-	0.89	0.88	1.77
3) ค่าปุ๋ย	629.47	-	629.47	586.34	1.86	588.20	580.58	-	580.58	596.12	1.10	597.22
3.1) ค่าปุ๋ยเคมี	551.35	-	551.35	544.97	-	544.97	565.08	-	565.08	549.76	-	549.76
3.2) ค่าปุ๋ยอินทรีย์	49.55	-	49.55	30.98	1.86	32.84	15.50	-	15.50	33.12	1.10	34.22
ค่าปุ๋ยชีวภาพ	42.84	-	42.84	16.80	-	16.80	5.60	-	5.60	21.47	-	21.47
ค่าปุ๋ยคอก	6.71	-	6.71	11.65	-	11.65	9.90	-	9.90	10.15	-	10.15
ค่าปุ๋ยหมัก	-	-	-	2.53	1.86	4.39	-	-	-	1.50	1.10	2.60
3.3) ค่าปุ๋ยอินทรีย์เคมี	28.57	-	28.57	10.39	-	10.39	-	-	-	13.24	-	13.24
4) ค่าวัสดุปรับปรุงดิน	5.05	-	5.05	0.02	-	0.02	-	-	-	1.26	-	1.26
5) ค่าสารเร่งการเจริญเติบโต (ฮอร์โมน)	12.42	-	12.42	6.34	-	6.34	3.26	-	3.26	7.35	-	7.35
6) ค่าสารป้องกันและกำจัดวัชพืช	61.52	-	61.52	43.48	-	43.48	62.98	-	62.98	51.06	-	51.06
7) ค่าสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	0.62	-	0.62	-	-	-	-	-	-	0.15	-	0.15
8) ค่าสารป้องกันและกำจัดโรคพืช	8.85	-	8.85	0.39	-	0.39	-	-	-	2.42	-	2.42
9) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	117.08	-	117.08	74.03	-	74.03	69.45	-	69.45	83.97	-	83.97
10) ค่าอุปกรณ์และวัสดุอื่น ๆ	0.47	-	0.47	2.01	-	2.01	4.35	-	4.35	2.00	-	2.00
1.2 ค่าแรงงาน	1,305.11	655.74	1,960.85	1,043.37	451.52	1,494.89	1,245.85	356.37	1,602.22	1,140.51	486.98	1,627.49
ค่าแรงงานคน	33.00	31.66	64.66	46.08	35.73	81.81	48.13	41.39	89.52	43.16	35.62	78.78
ค่าแรงงานเครื่องจักร	1,272.11	624.08	1,896.19	997.29	415.79	1,413.08	1,197.72	314.98	1,512.70	1,097.35	451.36	1,548.71
1.3 ค่าขนส่งผลผลิต	140.87	-	140.87	91.21	1.61	92.82	46.07	7.36	53.43	96.33	2.13	98.46
1.4 ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร	0.12	-	0.12	1.61	-	1.61	1.03	-	1.03	1.15	-	1.15
1.5 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	9.10	-	9.10	4.07	-	4.07	4.69	-	4.69	5.41	-	5.41
1.6 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	-	79.75	79.75	-	67.27	67.27	-	75.18	75.18	-	71.62	71.62
1.7 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร	111.49	-	111.49	99.60	-	99.60	115.48	-	115.48	105.08	-	105.08

ตารางภาคผนวกที่ ง1 (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ									เฉลี่ย		
	สูง (S1)			ปานกลาง (S2)			เล็กน้อย (S3)					
	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
2. ต้นทุนคงที่	267.11	862.58	1,129.69	254.01	859.36	1,113.37	293.89	748.41	1,042.30	263.61	842.49	1,106.10
2.1 ค่าภาษีที่ดิน	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00
2.2 ค่าใช้ที่ดิน	262.11	699.05	961.16	249.01	719.86	968.87	288.89	690.82	979.71	258.61	710.08	968.69
2.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	-	52.94	52.94	-	42.93	42.93	-	20.60	20.60	-	41.85	41.85
2.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร	-	110.59	110.59	-	96.57	96.57	-	36.99	36.99	-	90.56	90.56
3. ต้นทุนทั้งหมด	2,832.35	1,796.28	4,628.63	2,423.60	1,582.12	4,005.72	2,722.55	1,360.03	4,082.58	2,572.53	1,599.83	4,172.36
ผลผลิตและมูลค่าผลผลิต												
ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)			788.42			563.94			371.69			588.95
ราคาผลผลิต (บาท/กิโลกรัม)			8.54			8.54			8.54			8.54
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)			6,733.11			4,816.05			3,174.23			5,029.63
ผลตอบแทนการผลิต												
ผลตอบแทนเนื้อต้นทุนเงินสด (บาท/ไร่)			3,900.76			2,392.45			451.68			2,457.10
ผลตอบแทนเนื้อต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)			3,234.17			1,923.70			133.95			1,963.37
ผลตอบแทนเนื้อต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)			2,104.48			810.33			-908.35			857.27
ต้นทุนและผลตอบแทนต่อหน่วย												
ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/กก.)			5.87			7.10			10.98			7.08
ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย (บาท/กก.)			4.44			5.13			8.18			5.21
ผลตอบแทนต่อหน่วย (บาท/กก.)			2.67			1.44			-2.44			1.46
กำไรส่วนเกิน (บาท/กก.)			4.10			3.41			0.36			3.33
ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ												
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)			1.45			1.20			0.78			1.21
ระดับผลผลิตคุ้มทุน (กก./ไร่)			275.53			326.50			2,895.28			332.16

* ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน คิดในระยะเวลา 6 เดือน (การคิดค่าเสียโอกาสเงินลงทุน ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่คิดกับลูกค้าชั้นดี ร้อยละ 6.50)

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวกที่ ง2 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวหอมมะลิ บริเวณพื้นที่ดินที่มีระดับความเหมาะสมทางกายภาพ ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ									เฉลี่ย		
	สูง (S1)			ปานกลาง (S2)			เล็กน้อย (S3)			เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม			
1. ต้นทุนผันแปร	2,333.96	948.77	3,282.73	2,197.22	635.61	2,832.83	2,515.07	437.66	2,952.73	2,265.28	678.87	2,944.15
1.1 ค่าวัสดุการเกษตร	983.26	221.60	1,204.86	960.19	157.02	1,117.21	1,056.47	119.15	1,175.62	976.86	166.30	1,143.16
1) ค่าเมล็ดพันธุ์	115.74	221.60	337.34	253.05	155.08	408.13	323.15	119.15	442.30	232.04	165.02	397.06
2) ค่าพันธุ์พืชปุ๋ยสด	-	-	-	0.85	1.94	2.79	-	-	-	0.56	1.28	1.84
3) ค่าปุ๋ย	647.54	-	647.54	584.13	-	584.13	578.61	-	578.61	597.10	-	597.10
3.1) ค่าปุ๋ยเคมี	577.54	-	577.54	543.90	-	543.90	564.72	-	564.72	553.67	-	553.67
3.2) ค่าปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ	43.82	-	43.82	26.65	-	26.65	13.89	-	13.89	28.79	-	28.79
ค่าปุ๋ยชีวภาพ	38.06	-	38.06	12.79	-	12.79	-	-	-	16.67	-	16.67
ค่าปุ๋ยคอก	5.76	-	5.76	10.55	-	10.55	13.89	-	13.89	9.92	-	9.92
ค่าปุ๋ยหมัก	-	-	-	3.31	-	3.31	-	-	-	2.20	-	2.20
3.3) ค่าปุ๋ยอินทรีย์เคมี	26.18	-	26.18	13.58	-	13.58	-	-	-	14.64	-	14.64
4) ค่าสารเร่งการเจริญเติบโต (ฮอร์โมน)	13.80	-	13.80	7.08	-	7.08	0.69	-	0.69	7.75	-	7.75
5) ค่าสารป้องกันและกำจัดวัชพืช	71.63	-	71.63	44.80	-	44.80	89.45	-	89.45	56.00	-	56.00
6) ค่าสารป้องกันและกำจัดโรคพืช	13.61	-	13.61	-	-	-	-	-	-	2.93	-	2.93
7) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	120.94	-	120.94	69.26	-	69.26	59.94	-	59.94	79.24	-	79.24
8) ค่าอุปกรณ์และวัสดุอื่น ๆ	-	-	-	1.02	-	1.02	4.63	-	4.63	1.24	-	1.24
1.2 ค่าแรงงาน	1,099.11	655.00	1,754.11	1,022.16	408.59	1,430.75	1,246.52	227.38	1,473.90	1,066.00	439.54	1,505.54
ค่าแรงงานคน	27.49	21.60	49.09	24.80	21.38	46.18	39.12	22.69	61.81	27.12	21.58	48.70
ค่าแรงงานเครื่องจักร	1,071.62	633.40	1,705.02	997.36	387.21	1,384.57	1,207.40	204.69	1,412.09	1,038.88	417.96	1,456.84
1.3 ค่าขนส่งผลผลิต	136.24	-	136.24	104.01	2.11	106.12	65.84	14.11	79.95	106.30	3.11	109.41
1.4 ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร	-	-	-	1.38	-	1.38	0.93	-	0.93	1.03	-	1.03
1.5 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	1.99	-	1.99	1.10	-	1.10	-	-	-	1.15	-	1.15
1.6 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	-	72.17	72.17	-	67.89	67.89	-	77.02	77.02	-	69.92	69.92
1.7 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร	113.36	-	113.36	108.38	-	108.38	145.31	-	145.31	113.94	-	113.94
2. ต้นทุนคงที่	291.91	807.13	1,099.04	278.17	859.06	1,137.23	358.70	713.77	1,072.47	290.92	830.21	1,121.13
2.1 ค่าภาษีที่ดิน	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00
2.2 ค่าใช้ที่ดิน	286.91	647.07	933.98	273.17	711.99	985.16	353.70	636.02	989.72	285.92	688.79	974.71
2.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	-	50.32	50.32	-	44.81	44.81	-	25.54	25.54	-	43.63	43.63
2.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร	-	109.74	109.74	-	102.26	102.26	-	52.21	52.21	-	97.79	97.79
3. ต้นทุนทั้งหมด	2,625.87	1,755.90	4,381.77	2,475.39	1,494.67	3,970.06	2,873.77	1,151.43	4,025.20	2,556.20	1,509.08	4,065.28

ตารางภาคผนวกที่ ง2 (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ									เฉลี่ย		
	สูง (S1)			ปานกลาง (S2)			เล็กน้อย (S3)					
	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
ผลผลิตและมูลค่าผลผลิต												
ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)			737.33			554.49			385.56			573.27
ราคาผลผลิต (บาท/กิโลกรัม)			9.06			9.06			9.06			9.06
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)			6,680.21			5,023.68			3,493.17			5,193.83
ผลตอบแทนการผลิต												
ผลตอบแทนเนื้อดินทุนเงินสด (บาท/ไร่)			4,054.34			2,548.29			619.40			2,637.63
ผลตอบแทนเนื้อดินทุนผันแปร (บาท/ไร่)			3,397.48			2,190.85			540.44			2,249.68
ผลตอบแทนเนื้อดินทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)			2,298.44			1,053.62			-532.03			1,128.55
ต้นทุนและผลตอบแทนต่อหน่วย												
ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/กก.)			5.94			7.16			10.44			7.09
ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย (บาท/กก.)			4.45			5.11			7.66			5.14
ผลตอบแทนต่อหน่วย (บาท/กก.)			3.12			1.90			-1.38			1.97
กำไรส่วนเกิน (บาท/กก.)			4.61			3.95			1.40			3.92
ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ												
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)			1.52			1.27			0.87			1.28
ระดับผลผลิตคุ้มทุน (กก./ไร่)			238.40			287.91			766.05			286.00

* ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน คิดในระยะเวลา 6 เดือน (การคิดค่าเสียโอกาสเงินลงทุน ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่คิดกับลูกค้าชั้นดี ร้อยละ 6.50)

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวกที่ ง3 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเจ้า บริเวณพื้นที่ดินที่มีระดับความเหมาะสมทางกายภาพ ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ						เฉลี่ย		
	สูง (S1)			ปานกลาง (S2)					
	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
1. ต้นทุนผันแปร	3,506.80	832.93	4,339.73	2,489.87	364.40	2,854.27	3,221.56	701.52	3,923.08
1.1 ค่าวัสดุการเกษตร	1,085.58	-	1,085.58	772.91	108.70	881.61	997.87	30.49	1,028.36
1) ค่าเมล็ดพันธุ์	254.88	-	254.88	139.13	108.70	247.83	222.41	30.49	252.90
2) ค่าปุ๋ย	645.00	-	645.00	539.57	-	539.57	615.43	-	615.43
2.1) ค่าปุ๋ยเคมี	572.46	-	572.46	539.57	-	539.57	563.23	-	563.23
2.2) ค่าปุ๋ยอินทรีย์	72.54	-	72.54	-	-	-	52.20	-	52.20
ค่าปุ๋ยชีวภาพ	58.98	-	58.98	-	-	-	42.44	-	42.44
ค่าปุ๋ยคอก	13.56	-	13.56	-	-	-	9.76	-	9.76
3) ค่าวัสดุปรับปรุงดิน	27.54	-	27.54	0.73	-	0.73	20.02	-	20.02
4) ค่าสารเร่งการเจริญเติบโต (ฮอร์โมน)	2.54	-	2.54	15.65	-	15.65	6.22	-	6.22
5) ค่าสารป้องกันและกำจัดวัชพืช	53.99	-	53.99	42.61	-	42.61	50.79	-	50.79
6) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	101.63	-	101.63	35.22	-	35.22	83.00	-	83.00
1.2 ค่าแรงงาน	2,066.95	722.69	2,789.64	1,606.52	174.78	1,781.30	1,937.80	569.02	2,506.82
ค่าแรงงานคน	-	26.69	26.69	-	6.52	6.52	-	21.04	21.04
ค่าแรงงานเครื่องจักร	2,066.95	696.00	2,762.95	1,606.52	168.26	1,774.78	1,937.80	547.98	2,485.78
1.3 ค่าขนส่งผลผลิต	221.86	-	221.86	106.96	-	106.96	189.63	-	189.63
1.4 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	17.53	-	17.53	3.48	-	3.48	13.59	-	13.59
1.5 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	-	110.24	110.24	-	80.92	80.92	-	102.01	102.01
1.6 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร	114.88	-	114.88	-	-	-	82.67	-	82.67
2. ต้นทุนคงที่	279.58	991.82	1,271.40	5.00	1,001.60	1,006.60	202.56	994.13	1,196.69
2.1 ค่าภาษีที่ดิน	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00
2.2 ค่าใช้ที่ดิน	274.58	810.25	1,084.83	-	995.00	995.00	197.56	861.65	1,059.21
2.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	-	51.40	51.40	-	3.28	3.28	-	37.90	37.90
2.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร	-	130.17	130.17	-	3.32	3.32	-	94.58	94.58
3. ต้นทุนทั้งหมด	3,786.38	1,824.75	5,611.13	2,494.87	1,366.00	3,860.87	3,424.12	1,695.65	5,119.77

ตารางภาคผนวกที่ ง3 (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ						เฉลี่ย		
	สูง (S1)			ปานกลาง (S2)					
	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
ผลผลิตและมูลค่าผลผลิต									
ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)			980.34			582.61			868.78
ราคาผลผลิต (บาท/กิโลกรัม)			7.56			7.56			7.56
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)			7,411.37			4,404.53			6,567.98
ผลตอบแทนการผลิต									
ผลตอบแทนเนื้อต้นทุนเงินสด (บาท/ไร่)			3,624.99			1,909.66			3,143.86
ผลตอบแทนเนื้อต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)			3,071.64			1,550.26			2,644.90
ผลตอบแทนเนื้อต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)			1,800.24			543.66			1,448.21
ต้นทุนและผลตอบแทนต่อหน่วย									
ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/กก.)			5.72			6.63			5.89
ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย (บาท/กก.)			4.43			4.90			4.52
ผลตอบแทนต่อหน่วย (บาท/กก.)			1.84			0.93			1.67
กำไรส่วนเกิน (บาท/กก.)			3.13			2.66			3.04
ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ									
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)			1.32			1.14			1.28
ระดับผลผลิตคุ้มทุน (กก./ไร่)			406.20			378.42			393.65

* ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน คิดในระยะเวลา 6 เดือน (การคิดค่าเสียโอกาสเงินลงทุน ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่คิดกับลูกค้าชั้นดี ร้อยละ 6.50)

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวกที่ ง4 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวเหนียว บริเวณพื้นที่ดินที่มีระดับความเหมาะสมทางกายภาพ ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ									เฉลี่ย		
	สูง (S1)			ปานกลาง (S2)			เล็กน้อย (S3)			เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม			
1. ต้นทุนผันแปร	2,311.89	976.28	3,288.17	1,953.08	1,099.88	3,052.96	2,260.75	801.42	3,062.17	2,144.76	983.03	3,127.79
1.1 ค่าวัสดุการเกษตร	967.82	298.61	1,266.43	838.99	385.04	1,224.03	970.93	231.15	1,202.08	906.90	319.82	1,226.72
1) ค่าเมล็ดพันธุ์	213.40	298.61	512.01	87.16	375.99	463.15	264.12	231.15	495.27	168.04	315.47	483.51
2) ค่าพันธุ์พืชปุ๋ยสด	-	-	-	4.18	-	4.18	-	-	-	2.01	-	2.01
3) ค่าปุ๋ย	568.82	-	568.82	601.38	9.05	610.43	582.76	-	582.76	588.65	4.35	593.00
3.1) ค่าปุ๋ยเคมี	464.59	-	464.59	549.76	-	549.76	565.48	-	565.48	535.85	-	535.85
3.2) ค่าปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ	45.90	-	45.90	51.62	9.05	60.67	17.28	-	17.28	40.03	4.35	44.38
ค่าปุ๋ยชีวภาพ	42.29	-	42.29	34.18	-	34.18	11.72	-	11.72	29.19	-	29.19
ค่าปุ๋ยคอก	3.61	-	3.61	17.44	-	17.44	5.56	-	5.56	10.84	-	10.84
ค่าปุ๋ยหมัก	-	-	-	-	9.05	9.05	-	-	-	-	4.35	4.35
3.3) ค่าปุ๋ยอินทรีย์เคมี	58.33	-	58.33	-	-	-	-	-	-	12.77	-	12.77
4) ค่าสารเร่งการเจริญเติบโต (ฮอร์โมน)	16.87	-	16.87	2.22	-	2.22	6.06	-	6.06	6.58	-	6.58
5) ค่าสารป้องกันและกำจัดวัชพืช	40.91	-	40.91	38.66	-	38.66	34.11	-	34.11	37.79	-	37.79
6) ค่าสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	2.78	-	2.78	-	-	-	-	-	-	0.61	-	0.61
7) ค่าสารป้องกันและกำจัดโรคพืช	3.47	-	3.47	1.90	-	1.90	-	-	-	1.67	-	1.67
8) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	119.49	-	119.49	97.48	-	97.48	79.84	-	79.84	96.99	-	96.99
9) ค่าอุปกรณ์การเกษตรและวัสดุอื่น ๆ	2.08	-	2.08	6.01	-	6.01	4.04	-	4.04	4.56	-	4.56
1.2 ค่าแรงงาน	1,227.29	602.81	1,830.10	1,040.47	651.84	1,692.31	1,245.12	497.10	1,742.22	1,142.94	594.55	1,737.49
ค่าแรงงานคน	74.65	62.41	137.06	132.12	93.47	225.59	57.95	61.81	119.76	97.23	77.15	174.38
ค่าแรงงานเครื่องจักร	1,152.64	540.40	1,693.04	908.35	558.37	1,466.72	1,187.17	435.29	1,622.46	1,045.71	517.40	1,563.11
1.3 ค่าขนส่งผลผลิต	86.80	-	86.80	41.21	-	41.21	24.51	-	24.51	46.16	-	46.16
1.4 ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร	0.52	-	0.52	2.69	-	2.69	1.14	-	1.14	1.75	-	1.75
1.5 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	21.05	-	21.05	15.24	-	15.24	9.80	-	9.80	14.87	-	14.87
1.6 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	-	74.86	74.86	-	63.00	63.00	-	73.17	73.17	-	68.66	68.66
1.7 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร	8.41	-	8.41	14.48	-	14.48	9.25	-	9.25	32.14	-	32.14

ตารางภาคผนวกที่ ง4 (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	พื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ									เฉลี่ย		
	สูง (S1)			ปานกลาง (S2)			เล็กน้อย (S3)			เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม			
2. ดันทุนคังที่	191.11	903.43	1,094.54	200.19	839.64	1,039.83	223.18	786.05	1,009.23	205.12	837.48	1,042.60
2.1 คำภาษีที่ดิน	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00
2.2 ค่าใช้ที่ดิน	186.11	745.49	931.60	195.19	708.96	904.15	218.18	750.45	968.63	200.12	729.44	929.56
2.3 ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	-	61.19	61.19	-	41.73	41.73	-	15.20	15.20	-	38.00	38.00
2.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร (6.5%)	-	96.75	96.75	-	88.95	88.95	-	20.40	20.40	-	70.04	70.04
3. ดันทุนทั้งหมด	2,503.00	1,879.71	4,382.71	2,153.27	1,939.52	4,092.79	2,483.93	1,587.47	4,071.40	2,349.88	1,820.51	4,170.39
ผลผลิตและมูลค่าผลผลิต												
ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)			766.67			596.46			356.57			561.52
ราคาผลผลิต (บาท/กิโลกรัม)			7.48			7.48			7.48			7.48
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)			5,734.69			4,461.52			2,667.14			4,200.17
ผลตอบแทนการผลิต												
ผลตอบแทนเนื้อดันทุนเงินสด (บาท/ไร่)			3,231.69			2,308.25			183.21			1,850.29
ผลตอบแทนเนื้อดันทุนผันแปร (บาท/ไร่)			2,446.52			1,408.56			-395.03			1,072.38
ผลตอบแทนเนื้อดันทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)			1,351.98			368.73			-1,404.26			29.78
ดันทุนและผลตอบแทนต่อหน่วย												
ดันทุนต่อหน่วย (บาท/กก.)			5.72			6.86			11.42			7.43
ดันทุนผันแปรต่อหน่วย (บาท/กก.)			4.29			5.12			8.59			5.57
ผลตอบแทนต่อหน่วย (บาท/กก.)			1.76			0.62			-3.94			0.05
กำไรส่วนเกิน (บาท/กก.)			3.19			2.36			-1.11			1.91
ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ												
อัตราส่วนรายได้ต่อดันทุนทั้งหมด (B/C Ratio)			1.31			1.09			0.66			1.01
ระดับผลผลิตคุ้มทุน (กก./ไร่)			343.12			440.61			909.22			545.86

* ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน คิดในระยะเวลา 6 เดือน (การคิดค่าเสียโอกาสเงินลงทุน ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่คิดกับลูกค้าชั้นดี ร้อยละ 6.50)

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ภาคผนวก จ

กิจกรรมการประชุมเตรียมความพร้อมและการเก็บข้อมูลภาคสนาม

รูปภาพที่ 1 ประชุมวางแผนการทำงาน และกำหนดพื้นที่

รูปภาพที่ 2 ประชุมเตรียมความพร้อมในการออกพื้นที่

รูปภาพที่ 3 การสัมภาษณ์เกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ในพื้นที่จังหวัดพะเยา

กรมพัฒนาที่ดิน

Land Development Department

2003/61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

www.lds.go.th Callcenter 1760